

N. 49

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΒΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ
1934/4482

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Εκ τῆς ἐν Ὑδρα Τυπογραφίας.

1827.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΥ ΚΟΛΛΗΤΗ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΙΛΩΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΧΙΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Εκδόσις τοῦ Ἰδρυτοῦ Τεχνολογίας

1894

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ.

ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΕΥΘΥΔΗΜΟΣ, ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ.

Ε. Πιστεύεις όνειρατα;

Χ. Νέος τρόπος καλημερισμού.

Ε. Συμπάθησέ με. Τόσον ειλικι παραγμένος άκόνη από τδ όνειρον, ώς' ελησιμόνησα να σε καλημερίσω. Καλήν ημέραν!

Ε. Πιστεύεις όνειρατα;

Χ. Τί σε μέλει, είτε τά πιστεύω, είτε τά καταφρονώ ώς τής φαντασίας παίγνια; Ίσθρησέ μου τόνειρον, καί τότε βλέπομεν, άν ήν' από τά πεμπόμενα από τόν Δια όνειρατα διά τής κερατίνης, ή δια τής ελεφαντίνης κύλης, ώς λέγει ο Όμηρος [1].

Ε. Βλέγω ότι δεν τά πιστεύεις.

Χ. Εάν έξυπνοι πλανώμεθα κατά πάσαν ώραν καί στιγμήν, έπως έχομεν να εύρωμεν κοιωόμενοι τήν αληθειαν;

Ε. Έπειδη δεν τά πιστεύεις, μάταιον είναι να σου διηγηθώ τδ όνειρόν μου.

Χ. Αν δεν τά πιστεύω, αγαπώ όμως πολύ να τά ακούω διότι εις τά νυκτερινά όνειρατα εύρίσκω ζωήραν την εικόνα των ήμερινών μας όνειρων. Πολλών ανθρώπων ή ζωή ολη από γενέσεως μέχρι τελευτής δεν είναι πλην ύπνος αδιάκοπος, αδιάκόπως παρασσόμενος από όνειρατα. Γούς βλέπεις καθη-

μέσαν, τοὺς κοιμημένους λέγει ταύτους μ' ἀνοικτὰ θυμῶντια^α Οἷασι, διότι στρατηγεὶ ὀλίγας ἑκατοσάς στρατιωτῶν, ὄνειρέυ-
ται ὅτι ἔγινε μέγας Ἀλεξάνδρος, μ' ὅλον ὅτι δεν ἔχει οὔτε
τὴν κεραιὴν οὔτε τὴν Μακεδονικὴν ἐκείνου φαλαγγά· ἄλλος
ἐνύπνιζεταί, ὅτι καὶ καταστῆται ἀπὸ τοῦ Φιλίππου τὸν υἱόν,
καὶ μὴ δυνάμενος νὰ τ' ἀποδείξῃ με ἀκριβῶς μαρτυρημένην
γενεαλογικὴν σειρὰν, πατήγυρεται ἐν τοσοῦτῳ φοιζόμενος μὲ
τίλους ηγεμονικῶν· ἄλλος....

Ε. Ἄρες τοὺς μισοὺς νὰ κοιμῶνται καὶ νὰ ὄνειρέωνται,
ὅσον θέλουν, ἕως νὰ τοὺς ἐξυπνίῃ ὁ θάνατος. ἐγὼ σ' ἐρώτη-
σα, ἂν τις εὖης τὰ νυκτερινὰ τῶν ἀληθῶς κοιμημένων ὄνει-
ράτα, διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ὄνειρόν μου.

Χ. Ἐξηγητὴς ὄνει-^α ὦ δεν εἶμαι. Ἐγὼ οὖως β βλίον ὄνειρο-
καπιλὸν πολλὰ περὶεῦγον, κ' εμποροῦμεν, ἂν ἀγαπᾶς, νὰ ζη-
τήσωμεν εἰς αὐτὸ τὴν ἐξηγῆσιν τοῦ ὄνειρου σου. Λέγε τὸ μόνον.

Ε. Ἄρα ὦ, πῶς νὰ σοῦ τὸ διηγηθῶ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέ-
λους ἀκριβῶς, καθὼς τὸ ἰδῶ· ὅσον εἶναι μακρὸν καὶ πο-
λυπλοκόν. Προχθές πρὸ ἑσπέρας, ἀφ' ἡ ἀνεχώρησα ἀπὸ σέ με-
τα τὸ δειπνόν....

Χ. Ἄ! Ἄ! μετὰ τὸ δειπνόν λέγεις; Ἐκτάλαβα ἀπὸ εο-
μγγῶ ἀπεψίαν ἐγεννήθη, φιλίου, ὄνειρόν σου. Ἔτι γελᾷς;

Ε. Διότι ὄνειρέυεσαι καὶ σὺ, ὅτι δειπνίζεις τοὺς φίλους σου,
ὡς δειπνίζουσι αὐλικοὶ τοὺς χολοκάστων. Τὸ δειπνασθῆναι φι-
λιου, δεν ἔχουν οὐδεμίαν ομοιωσῆτα με τῶν ἐκλαμπροτάτων
τῶν δειπνῶν ἀπὸ τούτων τὰς τραπέζας γεννῶνται αἱ ἀπεψίαι.
Ἀπὸ τὴν τραπέζαν σου καὶ οὐ σὲ κακοφανῆ, ὅτι ζῆ ὦ νὰ σ'
ἐξυπνίσω ἀπὸ τὴν τραπέζαν σου, λέγω, πόλλαςκι εσηκῶθη
με δευτέρου δειπνοῦ ὄνειρον.

Χ. Μὲ πρόσχημα ὁ εἰδισμοῦ, ἤθ' ἴσως νὰ παραβλήσῃ τὰ
δειπναμοῦ μετὰ τὰ φιλοσοφικὰ τοῦ Πλάτωνος δειπνα, εἰς τὰ ὅ-

ποίη, ὡς ἔλεγεν ὁ στρατηγὸς Τιμόθεος, κἀνεῖς δὲν ἐκινδύνευς
να βλοφή τὴν ὑγείαν σου (1).

Ε. Με τοὺς Πλάτωνας καὶ Τιμοθέους σου δὲν θέλεις μ' ἀ-
φύσειν ποτὲ νὰ διχηθῶ ὄνειρον μου.

Χ. Λεγε· δὲν σὲ διακόπτω πλέον.

Ε. Ἄρα λοιπὸν ἀναμνήσασθε ἀπὸ σὲ ὑπῆγα εἰς τὴν κατοί-
κίαν μου, ἀνέγνωσα τὰς ἐφημερίδας, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνω-
σιν ἤθελῃσα νὰ κοιμηθῶ. Μόλις μ' ἐπῆρεν ὁ ὕπνος, καὶ μού
εἶσαν ἀπαράλλακτος ὁμοκακίτης, ὡς ὅτε τὸν ἐβλέπαμεν πολ-
λαίς, ὁπότεν ἐστρατήγει τα πάλληκαρτα του. Φανταζομαι ὅτι
τὸν βλέπω ἀκόμη. Ναί, ἀπαράλλακτος...

Χ. Πίσις;

Ε. Ὁ Βοιωτικὸς. Ἐπαργυμένως ἀπὸ τὴν ἀπροσδόκητον θέ-
αν, ἀπὸ τὸν Ἄδην! Βοιωτικοί, τὸν εἶπα· Ἔτι σ' ἀνέτησεν,
τίς σ' ἐβίβεν ὁπίσω εἰς κῆρα; — Τίς μ' ἐβίβει; θέλεις τὰ-
κούσειν μετ' ὀλίγον μὴ λεγῆς ὅμως, ἀπὸ τὸν Ἄδην. Τὸν
Ἄδην κατοικούν σιφονικοὶ Τούρκοι, ὅσους ἐβίβωμεν ἐκεῖ ἕως
τώρα· τὸν Ἄδην οἱ ἀλλογενεῖς χριστιανοί, ὅσοι καταπατήσαν-
τες ἀσεβῶς τὸν ναυρον ἐγέναν σύμμαχοι τῶν τυράννωνμας·
καὶ ἀπὸ τοὺς ὁμογενεῖς, ὅσοι ἐπρόδσαν τὴν πατρίδα· εἰς τὸν
Ἄδην μέλλουν νὰ καταβῶσι καὶ ὅσοι ζῶντες ἀκόμη τὴν προ-
δίδου καθυέσαν με τὰς διχονοίας των, καὶ τὴν μετέβαλαν
εἰς ἀληθινὴν Ἄδην, ὅπου ταρασσούν καὶ ταρασσονται ὡς ζο-
φοὶ δαίμονες. Ὁ πάντοτε πλήρης καὶ παντοσε ἀχόρτατος
Ἄδης προσμενει καὶ τοὺς, ὅσοι τὸ φαινόμενον ἀγωνίζονται ὑ-
πὲρ τῆς πατρίδος, ἐνῶ τὴν πολεμοῦν ἀληθῶς με τὴν κατα-
φρόνησιν τῆς ἰσονομίας, με τὴν σπουδὴν νὰ ψαθῶσιν ὑπὲρ
τοὺς ἀδελφοὺς των, ὄχι τὸ δίκαιον τῆς ἀρετῆς ἢ τῆς φρο-
νησεως ὕψος, ἀλλὰ τὸ ὕψος τῶν τυράννων καὶ τῶν δεσποτῶν.

[1] "Οἱ περὶ Πλάτωνι δειπνήσαντες καὶ εἰσαύριον ἄλλως γίνονται." Πλουτάρχ. Ἰστορίαι, ἀκρωτήριον. § 9.

Τούτων καὶ τῶν τοιούτων τὰ ψυχάρια, μόλις πετοῦν ἀπὸ τὰ ἐκλαμπρότατά των σώματα, καὶ καταβαίνουν εἰς τὸν Ἅδην, ὡς λέγει ὁ Ομηρος.

Ψυχὴ δ' ἐκ βεβήτων πταμένη Ἄϊδος δε βεβήκει (α).
 — Ὁ Ομηρος! Βότσαρι, ὁ Ομηρος! ἤκουσα ἢ παρήκουσα, φίλε μου Βότσαρι; ὁ Ομηρος! — Καταλαμβάνω διὰ τί ἀπορρεῖς, ἀκούων τὸν ὄνομα τοῦ Ομήρου ἀπὸ ἀνθρώπου σώμα ἀγρομαμάτου, ὡς μ' ἐνέριζες, πρὶν ἀποθάνω. Ἀλλὰ μάθε, ὅτι ὅσοι διδάσκουν τὴν πατριδατων, ἀπολαύουν σιμὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο τὸ καλὸν, σφίνοντες τὴν πατρίδα, νὰ συνανασρέφονται μὲ τοὺς ἐνδεξίους φιλοπατρίδας, καὶ νὰ διδασκωνται ἀπ' ἐκείνους ὅ,τι ἡ τύχη τοὺς ἐμπόδισε νὰ μάθωσιν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, ἐνῶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐδῶ ὀνομαζομένους καὶ νομιζομένους λογίους, ὅταν καταβῶσιν εἰς τὸν σκοτεινὸν Ἅδην, τοῦτο μόνον μαθάνουν οἱ ταλαίπωροι, ὅτι καὶ ζῶντες ἦσαν σλατισμένοι, ἐπειδὴ, διδαγμένοι τὴν ψευδοκαίδείαν (1), ἐφαντάζοντο ὅτι ἀπέκτησαν ἀληθινὴν παιδείαν. Ὅχι, φίλε! δὲν ἐργουαί ἀπὸ τὸν ζοφερόν Ἅδην. — Ἐποθεν λοιπὸν ἐρχεσθαί; — Ἄλλοι τὸν ὀνομαζοῦν Ἡλυσίον πεδίον [2], ἄλλοι Μακάρων νήσους (3), ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ Παρά δε σου τὸν ὄνομα εἶναι ἀδιάφορον. Πραγματικῶς εἶναι τῆς ἀληθινῆς εὐδαιμονίας τόπος, ὅπου παύονται ἀνεμίζλαι καὶ οἱ χειμῶνες τῶν παθῶν, παύει πάντα πλάνη καὶ ἀπάτη, καὶ βασιλεύει μόνη ἡ ἀλήθεια, δεχούσα τὰ πράγματα ἀσκεπαστα, ὅποια εἶναι, « Γυρνὰ καὶ τετροχλησμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς » ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος (4)... — Εἰς ταύτέσου τὸ ῥητόν δὲν ἀποριῶ, ὡς ἠπόρησα διὰ τὸν Ομηρον· τὸ ἤκουσες πολλάκις εἰς τὴν

[α] Ἡσ. π. 836.

[1] Κιβ. Θρι. κίν. § XII.

[2] Ὀμπρ. Ὀδυσσ. β. 563.

[3] Ἡσ. Ἐργ. καὶ ἡμέρ. 174.

[4] Πρὸς Ἔβρ. β. 13.

ἐκκλησίαν. — Εκεί ἔμπορει νὰ καυχθῆ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι ζῆ ἀληθῶς ζῶν γαληνικὴν καὶ ἡσυχον, Ρῆις ἄν βιοτήν, ὡς τὴν ὀνομάζει ὁ Ομηρος [1]. ... — Πάλιν Ομηρον! φιλεμου Βότσαρι. — Ἔτι παραξενεύεσαι; τον Ομηρον συνανατρέφομαι, τον Ομηρον βλέπω συχνά. -- Ελεῖνος βεβαία δὲν σεβλέπει. Λανθάνεσαι, νομιζων ὅτι ζῆ κ' ἐκεῖ, ὡς εἶπεν ἐδῶ, τυφλός· μεβλέπει, ὡς τὸν βλέπω, καὶ μ' ἀγαπᾷ πολὺ. Αἶ! με εἶπε πολλάκις, διὰ τὴ νὰ μὴ ζήσω σύγχρονός σου εἰς τὴν γῆν! ἀντὶ νὰ δοξολογήσω λησῆς, διότι ἔτι ἄλλο ἦσαν παρα λησαί, ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ Ἀχιλλεύς, καὶ ὅσοι τοὺς ἠκολούθησαν, καίοντες, λεηλατοῦντες, αἰχμαλωτίζοντες ἄνδρας καὶ γυναῖκας, διὰ μίαν γυναῖκα μοιχαλίδα; ἀντί, λέγω, νὰ δοξολογήσω λησῆς, ἤθελα ἐγκωμιάσειν εἰς καὶ τοὺς ὁμοίους σου, ὅσοι ἐχύσετε τὸ αἷμάς τις, δια νὰ λυτρώσετε ἀπὸ λησῶν χείρας τὴν πατρίδα. ἀντὶ νὰ καμω καταγέλασον τὸν ταλαίτωρον Θερσίτην, ἤθελα ἐηλιτεύσειν τόσους νέους Θερσίτας, ἔσους ἀφήκες ἀποθνήσκων, καὶ ἔσοι ἐγεννήθησαν μετὰ τὸν θανάτόν σου εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὅσον γελοῖος καὶ ἄν ἦτον ὁ παλαιὸς Θερσίτης, δὲν ἐφάνη ὅμως ἀδικώτερος παρὰ τοὺς ἄλους, ἔσους ὀνόμαζα ἤρωας ἐξεγαντίας, ἤλεγξε φανερά τὴν πλεονεξίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅτις ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ πολέμου ἐδιαλεγε τατιμιώτερα, ὡς ἔπροξεν καὶ σήμερον τινές ἀπὸ τοὺς ἰδικούς σας, κ' ἐμάνδριζεν εἰς τὴν σκηνήν του [2] τὰ ὠραιότερα κοράσια, καθὼς μανδρίζουν τῆς Ἀσίας οἱ δεσπόται εἰς τὰς γυναικωνίτιδας πάσης φυλῆς αἰχμαλώ-

[1] Ὀδυσσ. δ. 565.

[2] Ἰλιάδ. Β. 212...277.

τους κέραι. διὰ τὸν ἔλεγχον τοῦτον ἐραπίστη καὶ ἀπὸ τὸ Ὀδυσσεύα ὡς γελοῖος, διότι καὶ ὁ Ὀδυσσεύς δεν ἦτον ὀλιγώτερον τοῦ Ἀγαμέμνονος πλεονέκτης, ὡς οὐδὲ ἰσως ὀλιγώτερον γελοῖος παρά τὸν Θεραπίτην.

X. Εἶθε οἱ σημερινοί μας Θεραπῖται μὴν ἦσαν ἄλλο παρά γελοῖοι! Τὸ ὄνειρόν σου. φίλε Εὐθύδημε, εἶναι πολ- λά περίεργον. Χαίρω, ὅτι ὁ Βότσαρὶς μας ἀπελαισεν ὅ,τι τὸν ἔπρεπεν. Ἐπεθύμουν νὰ μαθῶ καὶ περὶ τῶν ἄλ- λων ἀρχόντων καὶ στρατηγῶν μας, ὅσοι ἐπέρασαν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

E. Μοῦ ἀπαρίθμησε πολλοὺς ὁ Βότσαρὶς, ἀρχί- σας ἀπὸ τὸν φιλόπατριν Κανακάρην [1]. Δὲν ὠρύα- σες ἔλεπῶ, Βότσαρι [τὸν εἶπα], τὸν στρατηγὸν ***, τὸν βουλευτὴν ***, τὸν κυβερνήτην ***, τὸν γραμ- ματέα ***. — Διότι δεν ἀρκεῖ (μ' ἀπεκριθῆ) νὰ στρα- τηγῆ τις, νὰ βουλευέται, νὰ κυβερνᾷ ἢ νὰ γραμμα- τεύῃ εἰς τὴν πατρίδα, εἴαν δεν λαλῆ μηδ' ἐνεργῆ καὶ ὑπὲρ πατρίδος. Ἡ ἀναγκαῖα εἰς τὸν βουλευτὴν ἢ κυβερ- νήτην φρόνησις, ὅταν χωρισθῆ ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην, γίνεταί πανουργία, καθὼς καὶ ἡ χρωϊώδης εἰς τὸν στρα- τευόμενον ἀνδρῖα καταντᾷ εἰς ἀπόνοιαν καὶ ληστρικὴν θρασυτητα, ἂν δεν ὀδηγῆται ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην....

X. Εὐγε ὁ Βότσαρὶς μας! Ἀγαθὸν πολίτην καὶ στρα- τηγὸν ἔλασεν ἡ πατρίδα. Εἶπεμα, νὰ ζήσης! τα εἶξῃς.

E. Ἐγνώρισες κανέν' ἄλλον παρὰ τὸν Οὐληρον; τὸν ἠρώτησα. -- Πολλοὺς, μ' ἀπεκριθῆ ὅλους σχεδὸν τοὺς ἐνδοξοὺς ποιητὰς, ῥήτορας, φιλοσόφους, στρατηγοὺς,

[1] Ἰ. τὰ εἰς τὸν Βακκάρην προλεγόμε. σελ. ξ.

Βασιλείς, ἱερεῖς, πάσης τάξεως ἀνθρώπους, κατοικημέ-
νους εἰς χωριστάς κατοικίας, τὰς ὀνομαζομένας ἐκεῖ,
καθὼς τὰς ὀνομάζουν κ' ἐδῶ πολλοὶ, χωρὶς ἐλπίδα νά
τὰς κατοικήσωσι ποτὲ, Σκήνας δικαίων. — Γέμου
ἀπὸ κατοίκου, βέβαια αἱ σκηναί. --- Ὅλον τὸ ἐναντί-
ον, φίλε μου. — : Εἰς τὸν βασιλεῶν, παραδείγματος
χαρὶν, τὴν σκηνὴν; --- Δέκα ἢ δώδεκα, πρόεδρον ἔχοντες
τον Μάρκον Αὐρηλίον. — Τῶν ἱερομένων ἢ σκηνῆ πρό-
πει νὰ περικλειῇ πολλοὺς Πάπας καὶ Πατριάρχας. —
Ἀκούη ὀλιγωτέρους. Ἐλησμονήσας τὸ « Πολλοὶ κλη-
τοί, ὀλιγοὶ δὲ ἐκλεκτοί; » — : Πῶς τοὺς ἐγνώρισες ἔλους
αὐτοὺς, καὶ πῶς σ' ἐδέχθησαν; — Συναθροίζονται εἰς
ἓνα τόπον, ὅσάκις ἐρχεται ἀπὸ τὸν κόσμον κίνας εἰς
τὸ Ἡλύσιον, διὰ νὰ μαθηθῶσι τὰ νέα τῆς γῆς. Εἰς μί-
αν ἀπὸ ταύτας τὰς συναθροίσεις μ' ἐπαρουσίασεν ὁ Ὀμη-
ρος. Ὅλοι μ' ἐκρότησαν ἐπαινοῦντες, ὅτι ἐπέσπερα εἰς
τὴν πατρίδα θυσίαν τὴν ζωνίμου, καὶ μ' ἐδίδαξαν ἐλ-
πίδας χριστῆς, νὰ μὲ κατοικήσωσιν εἰς κάρμιν ἀπὸ
τὰς πολλὰς σκηνάς. Ὅ, τι μάλιστα μ' ἐπληροφόρησε, πό-
σον τιμῶνται καὶ ἀπὸ τοὺς ζωντανούς τοῦ κόσμου καὶ ἀπὸ
τοὺς ἀειζῶνους τοῦ Ἡλυσίου, οἱ ὑπερασπίζοντες τὴν ἐλευθε-
ρίαν τῆς πατρίδος τῶν εἶναι ὁ νεωττί ἀποθανόντων Ἀγγλα-
μερικανῶν, ὅστις μᾶς ἰστόρησε τὴν ὁποιάν ἑκαμάν οἱ
συμπολιταί του εἰς τὸν Αἰφραϊέτην ἀνήκουστον ἕως τώ-
ρα καὶ ἀνιστόρητον ὑποδοχὴν. — : Πῶς ἔκριναν τὴν
παράδξον ὑποδοχὴν ταύτην οἱ Ἡλυσιώται; Ἡ συνθήειά-
των εἶναι, ὅταν ἀκουσῶσι τί καλὸν ἔργον ἀνθρώπινον
τῶν ζώντων, ἀκούη εἰς τὴν γῆν, νὰ διξολογῶσι τὸν θεόν.
Τότε ἐκκλησιάσθησαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Βασιγκτῶνος
ὁ Βασιγκτῶν ὑψωσεν εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας, εὐλόη

ἀποῦ ἔμαθε, πόσον λαμπρὰ ἐδέχθησαν οἱ συμπολίται τοῦ
τὸν Λαφαίεττην, καὶ ὁ Φραγκλῖνος πλάγιά του ἐκράτει τὸ
πολιτικὸν σύνταγμα τῶν Ἀμερικανῶν, γραμμένον μὲ
χρυσὰ γράμματα, καὶ τὸ ἐδειχνεν εἰς ὅλους μὲ ἀγαλλί-
ασιν.... --- Θαυμαστὰ πράγματα μὲ διηγεῖσαι, φίλε
Βότσαρι. --- Θαυμαστότερα μέλλεις ν' ἀκούσης. Ἐκεῖ
συναθροισμένοι εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Βασιγκτόνος, ἀκού-
ομεν αἰφνιδίως ἐξῶθεν ἤχρον ὀργάνων μουσικῶν, καὶ πολ-
λὰς φωνὰς ψαλλόντων τὸ ἄσμα τοῦτο, τοῦ ὁποίου δὲν
ἐνθυμοῦμαι παρὰ τὴν ἀρχὴν.

Φίλος τῆς εὐεθερίας,
Φίλος τῆς ἰσονομίας,
Ῥήτωρ δικαίος, χρηστὸς,
Τῆς πατρίδος σεαυτοῦ.
ἔρχετ' εἰς οὐρανὸν δικαίων κ. τ. λ.

Ἐσηκώθησαν ὅλοι πάραυτα, πρῶτος ὁ Βασιγκτῶν, κρα-
τῶν εἰς χεῖρας στέφανον, καὶ πιστεύων, ὅτι ἤρχετο ἡ -
φυγὴ τοῦ Λαφαίεττου, Ἄς ὑπάγωμεν, εἶπε τὸν Φραγκλί-
νον, νὰ τὸν σπεφανώσωμεν. Ἀντὶ τοῦ Λαφαίεττου ὁμῶς
ὑπαυτήσαμεν τὸν στρατηγὸν Φουᾶν (Foy), ἐρχόμενον
ἀπὸ τοῦ Παρισίου. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος! εφώνη-
ξεν ὁ Βασιγκτῶν, ὅτε τὸν ἴδε. Διὰ τὸν Λαφαίεττην ἔφε-
ρα τὸν σέφανον τοῦτον· σεφανόνω τώρα σὲ. Ὁ Φουᾶς
ὠπισθοπόδησεν ὀλίγα βήματα, μὴ θέλων νὰ λάβῃ ξένον
σεφανον. Πλησίασε, πλησίασε, τον εἶπεν ὁ Βασιγκτῶν·
ἐδῶ δὲν ἔχει τόπον καμμίᾳ προσωποληψία. Δὲν εἶσαι ὀ-
λιγώτερον ἄξιος νὰ σεφανωθῆς παρὰ τὸν Λαφαίεττην·
τὴν τυραννίαν ἐπολέμησες καὶ σὺ, καθὼς ἐκεῖνος· τὰ
δικαία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὑπερασπιζόμενος, ἐφθίρες

τὴν ὑγίαν, καὶ τέλος ἔχασες καὶ ζωὴν σου ὄθεν « Ἀπό-
 κείται σοι ὅτις δικαιοσύνης στέφανος » μὲ τὸν ὅποιον
 σὲ στεφανώνει σήμερα διὰ χειρὸς μου ὁ δίκαιος κριτὴς
 τῶν ἀνθρώπων. Θέλωμεν πλέξαι ἄλλον στέφανον διὰ τὸν
 Λαφαίεττην, ἂν δὲν τὸν ἀρκῆ τὸν ὅποιον τοῦ ἐπλέξαν
 οἱ συμπολιταί μου ζῶντες. Ἀφοῦ τὸν ἐστεφάνωσε, τὸν
 ἐπῆρε σιμά του εἰς τὴν σκηνὴν τῶν στρατηγῶν, ὅπου
 προεδρεύει αὐτός ὁ Βασιλικῶν περιουκλωμένος ἀπὸ πολ-
 λούς παλαιούς καὶ νέους φίλους τῆς ἐλευθερίας στρατη-
 γους.

X. Ὅπου β. β. β. κατοικεῖ καὶ ὁ Ναπολέων. ; Δὲν σὲ
 τὸ εἶπεν ὁ Βότσαρις ;

E. Τὸν ἤρωτησα, ἀλλὰ δὲν ἐνθουμούμαι τί μ' ἀπεκ-
 ρίθη. Εἰς ταύτην τὴν σκηνὴν β. β. β. κατοικεῖς καὶ σὺ,
 Βότσαρι, τὸν εἶπα. --- Σὲ εἶπα, ὅτι δὲν μοῦ ἐδιώρισαν
 ἀκόμη κατοικίαν. διότι ἡ περὶ ἐμοῦ κρίσις δὲν ἐτελείω-
 σεν προσμένουν (λέγουσιν) πλειοτέρας μαρτυρίας τῆς δια-
 γωγῆς μου, νὰ πληροφορηθῶσιν, ἂν ἔχουσα τὸ αἷμα μου
 φλεγόμενος ἀπὸ πατριδῶς ἔρωτα ἀληθινόν, ἢ ἐνθουσιασ-
 μένος μόνον ἀπὸ τὸ κατὰ τῶν Τούρκων μίσος. ---
 'Καὶ τίνες μέλλουν νὰ σὲ κρίνωσι ; --- Κριτὴν μοῦ ἐδιώ-
 ρισαν ἐν' ἀπὸ τούτων ἐπτὰ σοφούς, Βιαντα τὸν Πριηνέα. --
 Μὴ φοβησῶμαι ἐκέρδησαι τὴν κρίσιν σου (1) ἔχω καὶ μαρ-
 τυρίας ἀξιοπίστους. --- 'Ποίας ; τὸν εἶπα. --- Πρῶτον,
 τὴν ὁποίαν μοῦ ἐκάματε ἔσεις οἱ ζῶντες λαμπροτάτην
 κηδεῖαν ἔπειτα, ἐνθουμάσαι τὸν ὅποιον ὀλίγον ἀρχίτερα
 σ' ἔλεγα Ἀγγλομερικανόν, ὅστις μᾶς ἔφερε τὴν πεί του
 Λαφαίεττου ἀγγελίαν. Αὐτός μ' ἐζήτησεν ἐξ ὀνόματος.

[1] Ἰδε τις εἰς τὰ Πολιτικ. τοῦ Πλουτάρχ. σημ. - σελ. 165-166.

ὡς τὸν ὠνόμασεν βόρβορον. Ἐκεῖ οὐδ' ἡ ἀληθινή καὶ
καθαρά δόξα ὀνομαζέται ὀλότελα, διότι φαίνεται ζωγραφι-
σμένη εἰς καθενὸς τὸ πρόσωπον, καὶ βεβαιοῦται ἀπ' αὐ-
τὸν τὸν τόπον, ὅπου δὲν ἔχει εἰσόδον τι ποτε ἄδξον ἢ
σκοτεινόν· ὅςτις διατρίβει εἰς τὸ Ἡλύσιον, παραυτὰ συμ-
περιίνεται, ὅτι δια τὰς ἀρετὰς τοῦ ἕξωθη τῆς αὐτῆς δι-
ατριβῆς, καθὼς ἐδῶ, οἱ συγχοῦντες χωρὶς ἀναγκῆν τῶν
βασιλέων τῆς αὐλῆς, καὶ τιτολοῦντες εἰς τὸν ἄλ-
λον ἀμισγύτως, κρίνονται κολακῆς καὶ παρόσιτοι. Εἰς
τὸ Ἡλύσιον ἐξεναντίας βασιλεύει μόνη ἡ ἀλήθεια. Φραγ-
κλινε, καλεῖ τὸν Φραγκλινὸν ὁ Σωκράτης, καὶ Σω-
κράτη, τὸν Σωκράτην ὁ Φραγκλινός. — Ἐκαλῆ, τί
μὲ λέγεις, Βότσαρι; ὁ Φραγκλινός μὲ τὸν Σωκράτην,
χριστιανὸς μὲ ἐθνικόν! — Ἐκεῖ οἱ εἶναι χριστιανοί, Εὐ-
θυδιμε, ἐὰν τοῦ χριστιανισμοῦ ὁ πρώτιστος χαρακτήρ ἦ-
ναι ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη. — Νοεῖ, δὲν καρφίβαλλω,
τὸ « Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι ἐμεῖ μαθηταί
ἔσε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις » [1]. — Νεῖ, τοῦ-
το. Ἐκε συζῶσι μετ' ἀλλήλων ὡς ἀδελφοί, καὶ εὐχονται
τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ εἰρήνην εἰς τοὺς ζῶντας ἐπὶ
γῆς, ὡς αἱ ἐκκλησιαστικαὶ εἰς δόξολογίαν θεοῦ. — Ἐ-
χουν λοιπὸν καὶ ναὸν, ὅπου προσεύχονται; — Μὴν ἀμ-
φιβάλλης· ναὸν ὅμως, ὅςτις δὲν οὐμιαζει τοὺς πολυπλη-
θεῖς καὶ κατατολισμένους σας ναοὺς, ἀς οὐδ' αἰπροσευ-
χαίων ἔχουν τί κοινὸν μὲ τῆς βαττολογίας. Ναός των
εἶναι τὸ Ἡλύσιον αὐτό, σκεπασμένον μὲ μεγαλοπρεπεστά-
την ὄραφιν, τὸν οὐρανὸν, καὶ ἡ προσευχὴ των δὲν εἶναι
πλὴν δόξολογία περιεχομένη εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα λόγια

Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία [1]. δόξα καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ το ἀγαθόν [2]. — Δεξιολογία χριστιανικωτάτη· ἀλλὰ πάλιν ἀπορῶ, ὁ Σωκράτης χριστιανός! ... Καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Μάρκος Ἀβρήλιος. Μοῦ ἐνθύμισες μάλισα τὴν ὁποῖαν ἤκουσα παρῶν συνομιλιῶν τῶν δύο τούτων μετὸν Φραγκλινόν. Τὸν ἐρωτοῦσαν γὰ τῶν ἐξηγήσῃ τὴν φύσιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Ὅταν ἔμαθαν, ὅτι θεμελιούται εἰς τὴν ἀδελφικὴν ἰσότητά καὶ δικαιοσύνην· οὐδὲ γνωρίζει ἄλλην ὑπεροχὴν παρὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς φρονήσεως, ὁ Σωκράτης ἐμολόγησεν, ὅτι μόνη τοιαύτη θρησκεία ἰσχύει νὰ φυλάξῃ τὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτευομένων εἰς τὴν ἐπὶ γῆς ζωὴν. Δὲν ἐπρόβλεπα, ἔλεγεν, οὐδ' ἠλπίζα τὴν ὑπαρξίν τοιαύτης θρησκείας, ὅταν ἐσυμβούλευα τοὺς Ἀθηναίους τὴν δικαιοσύνην· ἐκαταλάμβανα ὅμως ὅτι, διὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσω ἀπὸ τὴν ἀδικίαν ἔπρεπε πρῶτον νὰ τοὺς ἐλευθερώσω ἀπ' ὅσα τοὺς ἐδίδασκεν ἡ πολύθεος θρησκεία μας. Διὲ τούτο ἐπερίπαιζα ὅλας τὰς μυθολογίας τῶν ποιητῶν, κ' ἐσυμβούλευα νὰ τὰς ἐξορίσωσιν ἀπὸ τὰ σχολεῖα τῶν νέων [3]· διὰ τοῦτο, ἐνφοιᾶ ἄλλοι πολιταὶ ἐδουλεύοντο ἀπὸ αἰχμαλώτους ἢ ἀγοραστῶν δούλους, ἐγὼ οὐδὲ χαριστῶν ὑπέφερα νὰ τοὺς δεχθῶ [4]. Πῶς ἐμπορεῖ τις νὰ γενῆ ἀγαθὸς πολίτης χωρὶς δικαιοσύνην, καὶ πῶς δύναται ν' ἀγαπήσῃ τὴν δικαιοσύνην, ὅταν λατρεύῃ θεοὺς ἀδίκους, τὸν Κρόνον, ὅστις εὐνούχισε τὸν πατέρα του,

[1] Λουκ. β. 14.

[2] Πρὸς Ρωμ. β. 10.

[3] Πλάτ. πολιτ. II. σελ. 377-379, III. σελ. 261.

[4] Ἰδε τὰ εἰς τὰ Ἀπομν. κ. τ. λ. Προλεγόμεν. σελ. κξ, σημ. 5.

καὶ τὸν Δία, ὅστις εὐνοῦχισε πάλιν τὸν Κρόνον (1); διὰ
 νὰ μὴ λέγω πολλὰς ἄλλας καὶ φρικτὰς αἰσχρουργίας,
 ὅσας οἱ μυθολόγοι ἀπέδιδαν εἰς αὐτόν (2): Πῶς ἤμπο-
 ροῦσα νὰ ἐμπνεύσω δικαιοσύνης ἔρωτα εἰς τὰς ψυχὰς
 τῶν Ἀθηναίων περικυκλωμένων, ὡς ἦσαν, ἀπὸ δούλους;
 Ἀπὸ ταιούτας περὶ θεῶν δόξης καὶ ἀπο τὴν καθημερι-
 νὴν μὲ δούλους ἀνατροφὴν ποτιζόμενοι τὴν ἀδικίαν, ἐ-
 κατήντησαν νὰ βαρυνθῶσιν ἀκόμη καὶ τὴν ἐλευθερίαν,
 καὶ νὰ ἐμπιστεύωνται τὴν φυλακὴν αὐτῆς εἰς δούλους,
 ἢ εἰς ξένους [3], ὄχι πιστοτέρους τῶν δούλων· ἤγουν νὰ
 ἀδικῶσι διπλῶς τὴν πατρίδα, ὄχι μόνον μὴ πληρόνον-
 τες τὸ πρὸς αὐτὴν ἱερόν καὶ ἀπαραίτητον χρέος, ἀλλὰ
 καὶ βῆλλοντές τὴν εἰς κίνδυνον νὰ ἀδικηθῆ ἀπὸ τοὺς
 ξένους. Ὄθεν δικαίως ὠνόμαζε τοὺς τοιούτους πολίτας
 ὁ φιλόπατρις συμπολιτὴς μου Ἀριστοφάνης: [4] Διαδρα-
 σιπολίτας. Ὁ φιλόπατρις! τὸν εἶπεν ὁ Φραγκλῖνος·
 Ἐλθσμόνησες, ὅτι ἐκωμώδησε καὶ σὲ τὸν δίκαιον πολί-
 τὴν; Δὲν ἐξεύρω, ἀπεκρίθη ὁ Σωκράτης, πόθεν ἐκινήθη
 νὰ μὲ κωμώδησῃ· ἀλλ' ἐγὼ ἔκρινα πάντοτε φίλους τῆς
 πατρίδος καὶ αὐτόν, καὶ ὅλους ὅσοι ἐσυμβούλευαν τὴν
 πατρίδα μου τὰ δίκαια. Ἐκ τούτων ἦτο καὶ ὁ ὀλίγους
 χρόνους μετὰ τὸν θάνατόν σου ἀκμάσας ῥήτωρ Λυκούρ-
 γος, τὸν ὁποῖον βλέπετ' ἐκεῖ ἀτίκρυ συνομιλοῦντα μὲ τὸν
 Δημοσθένην καὶ μὲ τὸν Ἰσοκράτην· τοὺς δ' ἀδρασιπολίτας
 ἐπολέμει καὶ ὁ Λυκούργος, καὶ τοὺς ἔσυρε πολλάκις εἰς
 τὰ δικαστήρια (5). Οὐδ' ἐγὼ, εἶπεν ὁ Μάρκος, ἐγνώρισα

[1] Πλάτ. Πολιτ. Β, σελ. 373.

[2] Ἰδ. τὰ εἰς Ἀριστοτέλ. πολιτικ. Προλεγόμε. σελ. σσ΄.

[3] Ἰδ. τὸν πρῶτον Διάλογον. σημ. ΦΦ.

[4] Βατρ. 1014.

[5] Ἰδ. Λυκούργ. βίον, § XIII.

καλὰ τὴν βίαν τῆς χριστιανικῆς θεοσεβείας, μ' ὅλον ὅτι
 εἶχε φανῆν εἰς τὰς ἡμέρας μου· ὅθεν καὶ τὴν ὠνεΐδισα
 ἀδίκως (1). Δὲν τὴν ἐδιδόξα ὅμως, καθὼς μ' ἐσυκοφάν-
 τησαν. Εἰς τὰ γρατεύματά μου εὗρισκοντο πολλοὶ χρι-
 στιανοί, τοὺς ὁποίους δὲν ἐδιέκρινα ποτὲ ἀπὸ τοὺς ὁμο-
 θρήσκους μου ἄλλους γρατικώτας. Ὡς περὶ τέκνων μου ἐτ-
 φράντιζα τὴν σωτηρίαν καὶ τοῦ χριστιανικοῦ καὶ τοῦ ὁμο-
 θρήσκου μου γρατικώτου· ἐκόλληξα ὅμως τοὺς παραγοποι-
 οὺς, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὐρέθησαν καὶ χριστιανοί, ἀπο-
 βληθέντες καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἀμοδοξοῦ τῶν, ὡς ψευδοχρι-
 στιανοί [2]. Εἰς ἓνα μόνον σκοπὸν ἀπεβλεπα, νὰ μὴν ἀ-
 δικηθῆται κανεὶς ἀπὸ κανένα τῶν ὑπάρχον· διότι πολιτεία,
 τῆς ὁποίας οὐδ' ἄρχοντες ἢ βασιλεῖς δὲν σεβονται τὴν ἐλευ-
 θερίαν καὶ ἰσνομίαν τῶν ἀρχομένων [3], ἐφηρίζεται εἰς
 σαθρὸν θεμέλιον, τὴν ἀδικίαν· ὅθεν οὐδε νὰ διαμεῖνῃ δύ-
 ναται πολὺν καιρὸν. Διὰ τὴν ἀδικίαν ἔχρασαν καὶ οἱ Ρω-
 μαῖοι τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ὑπετάχθησαν εἰς δεσπότης Αὐ-
 τοκράτορας, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς κατεδικάσθη νὰ ὀνομα-
 ζῶμαι κ' ἐγὼ Μάρκος, Μάρκος (εἶπεν ὁ Φραγκλῖνος), ἂν
 ἔσοι ὀνομαζόμενος δεσπότης ἦσαν κατὰ σὲ, συμφερώτερον
 ἢ ἐβλ' εἶσθαι εἰς τὰς πόλεις νὰ δεσποζῶνται παρα νὰ αὐ-
 τονομῶνται. Τὸ συμφερώτερον, φίλε Φραγκλῖνε [ἀπεκρίθη
 ὁ Μάρκος], καὶ ἀσφαλέτερον εἶναι, νὰ κυβερνῶνται αἱ
 πόλεις ἀπὸ νόμους συμφωνημένους καὶ θεμένους ἀπὸ τοὺς
 πολιτάς. Βλέπω, ὅτι δὲν ἔγινες ποτὲ δεσπότης, οὐδέ γνω-
 ρίζεις πῶσον ὀλέθριον πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀπόλυτος καὶ ἀνυ-
 πεύθυνος ἐνὲς ἀνθρώπου ἐξουσία. Δὲν ἔγινα δεσπότης [εἰ-

[1] Μάρκ. Αντωνίν. β', 3.

[2] Προλεγμ. εἰς Μάρκ. Αντωνίν. σελ. κλ. σημ. 1.

[3] Ἰδ. κατωτέρ. σελ. κξ, σημ. 2.

πεν ὁ Φραγκλίνος], ἐγγώρισκ ὁμως πολλοὺς δεσπότης,
καὶ ἐνθυμούμην παιδίσθεν, ὅτ' ἐμάνθνα τὴν Ἑλληνικὴν
γλώσσαν, τὰ λόγια τοῦ φίλου μας τοῦτου Σωκράτους.
« ΧΑΛΕΠΟΝ καὶ πολλοῦ ἐπαίνου ἄξιον, ἐν μεγάλῃ ἐξουσίᾳ
τοῦ ἀδικεῖν γενόμενον, δικαίως διαβιώναι ὀλί-
κται δὲ γίνονται οἱ τοιοῦτοι. » (1) Μὲ καταφαίνεται,
φίλε, εἶπεν ὁ Μάρκος, σφέρων πρὸς τὸν Σωκράτην, ὅτι εἶ-
πες ΧΑΛΕΠΟΝ, καὶ ὄχι, ΑΔΥΝΑΤΟΝ. Εξούεις πά-
σον ἐσεβάσθην τὴν μνήμην σου, εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν·
καὶ μ' ὅλον τούτο σε θεβαίονω, ὅτι οὐδὲ εἰς σε, εἰς σε λέ-
γω τὸν Σωκράτην, ἤθελα ἐμπιστεθῆν ἀπόλυτον ἐξουσί-
αν, διὰ τὸν φόβον μὴ σε φθίρω. Ἄ δύναται σε ἐλεγα καὶ
λέγω (εἶπεν ὁ Σωκράτης)· ἀλλ' ὀκαλός μου μαθητὴς οὗ-
τος (δείχνων τὸν Ἠλάτωνα) ἠλλοίωσεν εἰς ἕκαμε εἰς
ἄλλους μου λόγους (2), τὴν λέξιν εἰς τὸ Χαλεπὸν καὶ διά-
να δικαίωσιν τὴν ἠλλοίωσιν, ἐπρόσθεσα τὸ « Ὀλίγοι δὲ γί-
νονται οἱ τοιοῦτοι. » Ἄπε δὲ τῶς ὀλίγους τούτους δι-
καίους, ἐξούεις, Μάρκε, πόσους ὠνόμασεν; Ἐνα μόνον,
εἶπεν ὁ Μάρκος, τὸν φίλον μας τοῦτον Ἀριστείδην, εἰς
τὸν ὅποιον πρέπει ἀναμφιβόλως τὸ δεῖν εἰς αὐτὸν ἐπω-
νύμιον, Δίκαιος; ὄχι ὁμως διὰτι ποτέ του δὲν ἠδίκησε
(πράγμα ἀδύνατον εἰς τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν), ἀλλ'
ὅτι αἱ ἀδικίαι του συνέβησαν πλεον ἐκ συναρπαγῆς,
παρὰ κατὰ προαίρεσιν. Ἄ λέγω τὴν ἀλήθειαν, Ἀριστείδι;
Λαλεῖς ἀψευδέστατα, Μάρκε, ἀπεκρίθη ὁ Ἀριστείδης. Τὸ
αὐτὸ κρίνω, ἐπρόσθεσεν ὁ Μάρκος, καὶ περὶ ἐμαυτοῦ. Ἡ
σαθερά μου προαίρεσις καὶ καθημερινὴ προσοχὴ ἦτο βέ-

[1] Πλάτ. Γεργ. § 81, σελ. 240.

[2] Ἰδ. Διογέ. Λαγέρ. II, 45, καὶ III, 35.

θαια νά μὴν ἀδικήσω, μηδὲ νά συγχωρήσω εἰς τοὺς πολίτας ν' ἀδικῆ κανεὶς κανένα, ἀλλὰ νά τοὺς κυβερνώ ὁλοὺς ἐλευθέρους καὶ ἰσονόμους (1) ἢ βλελυρὰ ὁμῶς ἀπόλυτος ἐξουσία καὶ τὴν θέλησιν πολλὰκις κλονεῖ, καὶ τὴν προσοχὴν ἐξηλώνει. Σὺ μόνος, Σωκράτη, ἐφάνη ἀληθῶς δίκαιος εἰς σέ μόνον ἐσυγχωρεῖτο νά λέγῃς το « Ἠδίκησα οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων » (2) διότι εὐτύχησες νά μὴ γευθῆς τὴν πικρὰν ἀπόλυτον ἐξουσίαν. Εἰς μόνον τὸν θεὸν ἀνήκει τὸ ἀπόλυτον καὶ ἀνυπεύθυνον εἰς ἀνθρώπου χεῖρας καὶ αὐτοῦ τοῦ δικαιοτάτου γίνεται ῥόπαλον ὃ σείει βεβαια ὡς δίκαιος κατὰ τῆς κεφαλῆς τῶν ἀδικῶν, ἀλλ' ἀδύνατον νά μὴ κτυπήσῃ καὶ κανέν' ἀθῶον. Καὶ τοῦτο μάλιχα συμβαίνει, ὅταν ὁ ἀνυπεύθυνος κρατῆ τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ ζωῆς του. Ὅσον δίκαιος καὶ ἂν ὑποτεθῆ, πολλαὶ καὶ διάφοροι περιστάσεις τὸν συναρπάζουσι καὶ τὸν παρασύρουσι πολλὰκις ἀπο τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης καὶ ἄλλην ἀπολογίαν τῆς πλάνης του δὲν ἔχει παρα τὴν ἀδιάκοπον προσοχὴν νά μὴν ἀδικήσῃ, ὡς ἔλεγεν ὁ φίλος μας οὗτος Ἐπίκτητος (3). Διὰ τοῦτο καὶ οἱ φρόνιμοι νομοθέται, οὐδ' αὐτὴν τὴν ὑπεύθυνον ἐξουσίαν ἐμπιστεύθησαν οὐτ' εἰς ἓνα μόνον ἄνθρωπον, οὐτ' εἰς μακρὸν χρόνον διάστημα. Ὅταν καὶ αὐτοὶ οἱ πρὸς καιρὸν ἐκλεγόμενοι εἰς τὰς δημοκρατίας ἄρχοντες, καὶ μέλλοντες νά δώσωσι λογαριασμὸν τῆς ἀρχῆς εἰς τοὺς συμπολίτας, κακομεταχειρίζονται

(1) « Πολιτείας κατὰ ἰσότητά καὶ ἰσηγορίαν διακυμάντες, καὶ βασιλείας τιμώσης » πάντων μάλιχα τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀρχομένων. » Μάρκ. Αντωνίου, α, 14.

(2) Ἐνόφ. ἀπομνημ. Δ, VIII § 10, σελ 146.

(3) « Δυνατὸν ἀναμάρτητον ἦδη εἶναι; Ἀμύχανον ἄλλ' ἐκεῖνο δυνατὸν, πρὸς τὸ μὴ ἀμαρτάνειν τερασθαί δικνικῶς. Ἀγαπητὸν γὰρ, εἰ μὴδέποτ' ἀνεύθυνος τούτην τὴν προσοχὴν, εὐλογίῃ γὰρ ἀμαρτημάτων ἐκτός ἐσόμεθα. » Ἀρρίαν. τῶν Ἐπικτ. διατρ. Δ, 12, § 19.

ὅμως πολλάκις τὴν ἐξουσίαν, ἵτι προσμένεις ἀπὸ ἀνθρώπων ὅστις τὴν ἔλαβεν, ὄχι ἀπὸ τὰς ψήφους τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ τὴν ἐκκληρονόμησ' ἀπὸ τοῦ γονεῖς του, οὐδὲ χρεώσῃ νὰ δώσῃ λογαριασμὸν εἰς κανένα οὐδὲ φοβείται μὴ τοῦ τὴν ἀρπάσῃ κάνεις ἀπὸ τὰς χεῖρας; Δὲν σε λανθάνει, φίλε Φραγκλίνε, πῶς ἐμεταχειρίσθη τὸ ρόπαλον τῆς ἐξουσίας, ὁ ὑπακριτῆς Τιβέριος, πῶς ὁ μανικὸς Καλιγὸλας, πῶς ὁ ἡλίθιος Κλαύδιος, πῶς ὁ γελοῖότατος Νέρων πῶς ἄλλοι πρὸ ἐμοῦ καὶ μετ' ἐμὲ πολλοί, μεταξύ τῶν ὁποῶν εἶναι ... Ὀλίγον ἔλεψεν νὰ στεναξῶ εἰς τόπον, ὅπου δὲν χωροῦν στεναγμαὶ καὶ δακρυα... Ὅχι δὲν με συγχωρεῖται νὰ στεναξῶ δια τὸν στεναζόντα τώρα με τοὺς ἄλλους τυραννοὺς ἀλιτήριον υἱὸν μου. Μετὴν γνώμη σου εἶμαι, ἀπεκρίθη ὁ Φραγκλίνος. Οἱ μελλοντες νὰ κτισωσιν ἐξαρχῆς πολιτεῖαν, τοὺς ἐνδοχουμένους Κοιμῶδους χρεωττοῦν, Μάρκα, πλέον νὰ φοβῶνται, παρὰ νὰ βύσκηται μετὴν ἐλπίδα ὅτι μελλοῦν νὰ κυβερνῶνται ἀπὸ ὁμοίων σου ὅστις, καὶ ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἔχων, ἐκατέρωθως ὅμως νὰ σ' ἄνομοζῶσιν οἱ κυβερνώμενοι πατέρα, υἱὸν, ὡς ἦτο καθεὶς νεώτερός σου, ἢ ἢ πρεσβύτερος τὴν ἡλικίαν (1). Καὶ δικαίως, εἶπεν ὁ Μάρκος, ἐπειδὴ κ' ἐγὼ ὡς πατέρα, ἐσεβούην τοὺς πρεσβυτέρους, ὡς ἀδελφούς ἐτίμων τὰς συνηλικιώτας, καὶ ὡς τέκνα μου φιλοστόργως ἐβλεπα τοὺς νεωτέρους. Ὅ,τι καλὸν ὅμως ἐπραξα εἰς αὐτοὺς, τὸ χρεωσῶ εἰς τοῦ θεοῦ τὴν βοήθειαν, ὅστις μ' ἐχάρισε γονεῖς, συγγενεῖς, φίλους καὶ διδασκαλοὺς, ἱκανοὺς [2]

(1) Atque ab aliis modo frater, modo pater, modo filius, ut cujusque aetas sinebat, et diceretur. et amaretur. CAPITOL. M. Anton. philosoph. pag. 29-30.

(2) "Παρά τῶν θεῶν, τὸ ἀγαθὸν, κ. τ. λ." Μάρκ. Ἀντωνίν. α, 17.

νά με δδάξωσι καὶ με τὸν λόγον καὶ με τὰ παράδειγμα
νά προσέχῃ εἰς ὅλας μου τὰς πράξεις νά μὴν ἀπαπλανώ-
μαι μηδὲ τὸ παραμικρὸν ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον, μηδὲ νά
ἔφοκινδυνώῃ τὴν τύχην τῶν πολιτῶν, ὡς αἱ παύοντες με
κεῖναι [1]. Εὐγε! τὸν εἶπεν ὁ Επίκτητος, ὡς ἀληθὴς φιλό-
σοφος, ἀπέφυγες ὅσα ἐγὼ ὠνειδίξα τούτῃ ψευδοφιλοσόφους
[2]. Ἀέχου χάριν, Επίκτητε εἶπεν ὁ Μάρκος, εἰς τὰς Δια-
τριβὰς σου καὶ εἰς τὰ Ἀποανημανεύματα τοῦ φίλου μας
τούτου Σωκράτους, δύο βιβλία, τὰ ὅποια μοῦ ἐγαλινώ-
σαν πολλάκις τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν. Τίποτε δὲν ἤθε-
λαν σ' ὠρεῖσθαι οἱ διδασκαλοὶ καὶ τὰ βιβλία, Μάρκε,
εἶπεν ὁ Φραγκλῖνος, ἀν δὲν εὑρίσκαν γένε ἀγαθὴν τὴν
φυγὴν σου, νά θείψῃ καὶ νά τελεσφορήσῃ τῆς διδασκα-
λιας τὰ σπέρματα. Συγγενέες εἶσον παρὰ σέ καὶ σοφώτε-
ρον δάσκαλον ποῖον ἄλλον ἐδύνατο νά λάβῃ οὐκίός σου;
καὶ σμῶς βλέπει, ὅτι ἐματαιώσεν ὅλην σου τὴν πατρι-
κὴν πρόνοιαν, κ' ἐβασίλευσεν ὡς νὰ ἐγεννήθῃ ἀπὸ τὸν
Νέρωνα, καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν Μάρκον, δια νὰ μὴν ἀνα-
φῶσιν πολλοὺς ἄλλους Ῥωμαίους, αἱ ὅποια ἀντὶ νὰ μι-
μηθῶσι σέ τὸν καλὸν παιδαγωγόν, ἵσως τύχοντο τὸν
θάνατόν σου (3). Μὴν ἀμφιβάλλῃς, εἶπεν ὁ Μάρκος.
Ἄλλ' ἐξεύρες ποῖαι μάλιστα τὸν τύχοντο; Ὅχι ὅσοι μ' ὠ-
νόμαζαν υἱόν, ἀδελφόν, πατέρα. Τούτῃ γνωρίζω, Μάρκε,
οἱ ἀγαπῶντες νά τρέφονται ἀργοὶ με τῶν ἐργαζομένων
τούτῃ κόπους, οἱ κατοφρονῆται τῆς ἰσονομίας, ἀιστολιζῶ-
μενοὶ τούτῃ τίλους, οἱ ζῶντες εἰς τὸν βασιλέων τὰς αὐλὰς,

[1] "Τὸ ἀναμφιβόλῳ ἀλύτου κ. λ. λ. ὁ Μάρκ. Αντωνίν. α. 8.

[2] "Πῶς ἐστὶ φιλόσοφος, ἐκεῖνα ἃ εἶπες; ... Τὶ κελεύεις περὶ τὰ μέγιστα; ἢ
ἴμην; Ἐπίκτητ. Διατρ. Π. 9, § 17.

[3] "Ἀναπνεύομενον ποτε κ. λ. λ. ὁ Μάρκ. Αντωνίν. β. 36Δ.

οὐ περιτρέγοντες τὰ ἀξιώματα, καὶ πολιορκούντες τὸν
δημόσιον θησαυρὸν, ὡς πεινῶντες φωνεῖσθαι, ὡς φυγάδες
ὡς ἀληθινὸί μασιγίαι, καθὼς τοὺς ἐχαρακτήρισ' ἕνας
ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνας κωμωδοῦς,

Ἀλλὰ θεοπέθειν ἔστιν, ὡς ἡμοί δοκεῖ,
ἢ φυγάδες, ἢ πεινῶντες, ἢ μασιγίου [1].

καὶ ὅμως φανταζόμενοι, ὅτι ἐπλασθησαν ἀπὸ χρυσοχω-
μα, ὡς σκεῦη ἐκλογῆς, διάφορα ἀπὸ τοὺς χροικοὺς αν-
θρώπων. Βλέπω, ὅτι τοὺς γνωρίζεις καλῶτατα, εἶπεν ὁ
Μαρκος. Αὐτοὶ ἦσαν οἱ μεγαλήτεροι μου ἐχθροί, καὶ ἂν
ἐπραξα ποτέ τι ἄδικον, αὐτῶν τὰς ἀδικίας ἀναγκαζό-
μενος νὰ κολάζω, ἔγωνα καὶ μὴ θέλω ἄδικος. Πολλῶν
βαρβάρων ἔθνη ὑπέτροξα καὶ ἡμέρωσα τούτων μόνον τῶν
ἐπαγγελλομένων ὑγενῶν τὰς τυρανικὰς βασκανοὺς ἀ-
στόργους καὶ ὑποκριτὰς ψυχὰς δὲν ἐδυνήθη νὰ μετα-
ξῶ (2). Καὶ δὲν ἤσκει τοῦτο, ἀλλὰ μοῦ ἐβθεῖραν καὶ τὸν
λαὸν μὲ τὸ παραδειγμα τῆς αἰσχρᾶς διαγωγῆς των.
Τοῦτο συμβαίνει πάντοτε, φίλε Μαρκε, ὅταν ὀλίγα
οικογένειαι εὐλοισθῶσι τίτλους πατρὸς κατὰ
διαδοχὴν ἢ ὑπεροχὴ των τίτλων τοὺς λαμβάνει νὰ φαν-
ταζονται ὅτι καὶ αληθῶς ὑπερέχουν ἕθεν τολμοῦν καὶ νὰ
καταφρονῶσι τοὺς ἀτίτλους, ἤγουν τὸ πολυπληθέστερον
μέρος τοῦ ἔθνους. Μὴ νομίσῃς, Φραγκλίνε, εἶπεν ὁ Μαρ-
κος ὅτι εὐχαριστοῦντο εἰς μόνην τοῦ λαοῦ τὴν καταφρό-
νησιν, πλείοτερον ἀκοῦν ἐκαταφρονοῦν αὐτοὶ ἐαυτοῦς.
Ὀνομαζοῦν τὸ ἔθνος ὅλον μὲ ἐν ὄνομα ἄγενεῖς ἀλλὰ με-

(1) Δίφιλ. παρ' Ἀθην. σελ. 189.

(2) Ὅσα ἢ τυρανικὴ βασκανία, καὶ ποικιλία καὶ ὑποκρισις, καὶ οἱ ὡς ἐπίταν οἱ κα-
λημένοι εὐτοὶ παρ' ἡμῖν εὐπατρίδασι ἀσφογγατέρεσι κωμ. εἰσί. ἢ Μάρκ. ἀντιμνημ. α. § 1.

ταξύτων οὐδ' αὐτοὶ ὅλοι ἐπίσης κρίνονται εὐγενεῖς· ἡ εὐγενεία των διαίρεται εἰς πολλοὺς βαθμοὺς καὶ διαφορεῖς τάξεις, καὶ ὁ τῆς ἀνωτέρας τάξεως τόσον ἀπασφύεται τὴν συναναστροφὴν τῶν εὐγενῶν τῆς κατωτέρας, ὡς ἤθελε μετὰ χαρᾶς τοὺς ἐξορίσαι εἰς τὴν ταξιν τῶν ἀγενῶν, ἂν δὲν ἐφοβείτο μή ποτ' ἔλθῃ εἰς χρεῖαν αὐτῶν. Ἡ συνάλληλος ἀναστροφή των δὲν εἶναι πλὴν ὑπόκρισις· μ' ἔλον ὅτι καταφρονοῦν εἰς τὸν ἄλλον, κολακεύουσιν ὁμῶς αἰσχυρῶς, καὶ κλίνουν τὴν κεφαλὴν εἰς εἰς τὸν ἄλλον [1]. Τα αἰσχυρῶν, τὴν κλίνουν ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς καταφρονουμένους ὡς ἀγενεῖς, ὡς ἂν ἐλπίζουσιν κέρδος, ἢ φροβούνται βλάβην ἀπ' αὐτούς· τόσον εἶναι οἱ ἄθλιοι χαμερπεῖς. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς [εἶπεν ὁ Φραγκλῖνος] εἰς τὴν οικοδομὴν τοῦ πολιτεύματός μας ἐκαταργήσαμεν ὅλους τοὺς εὐγενικοὺς τίτλους, κρίναντες τὴν κατάργησιν αὐτῶν ὡς ἀκρογωνιαῖον λίθον, χωρὶς τοῦ ὁποῖου ἦτον ἀδύνατον νὰ κρατηθῇ ἀκλόνητος ἡ οικοδομὴ τῆς πολιτείας. Εἰς ἐσᾶς (εἶπεν ὁ Μάρκος) ἦτο δυνατὴ ἡ κατάργησις, ἐπεὶ δὴ ἐκτίζετε πολιτείαν ἀβυσσίλειτον. Μοῦ ἤλθε πολλάκις εἰς τὸν λογισμὸν νὰ καταργήσω καὶ ἐγὼ τὴν τερατώδη ταύτην διαδοχικὴν καὶ τιτλοφορικὴν εὐγενεῖαν· δὲν ἤργησα ὁμῶς νὰ καταλάβω, ὅτι ἔπρεπε πρῶτος ἐγὼ, ὡς πρῶτος τῶν εὐγενῶν, ν' ἀπαρνηθῶ τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν, πηγὴν καὶ ῥίζαν πάσης εὐγενείας. Τοῦτο ἔχει μέγα καὶ πρῶτον κακὸν ἢ ἀπόλυτος ἐξουσία· χωρίζουσα, ἢ μᾶλλον κατασχίζουσα τὴν ὁλοκληρίαν τοῦ ἔθνους εἰς παντάπασιν ἀνισα δύο μέρη, ἐπιβάλλει τὸ ἐλάχιστον, ἓνα μόνον ἄνθρωπον, ὡς θεὸν εἰς ὅλον τὸ ἐπιλοιπὸν· ὅθεν ἀπολουθεῖ ὅτι τὸ

[1] « Ἀλλήλων καταφρονεῖντες, ἀλλήλους ἀρεσκέονται, καὶ ἀλλήλων ὑπερέχοντες ἔσονται, ἀλλήλους ὑποκατακλίνοντες. » Μάρκι. Αντωνίου 14.

μυριάρθμον πλῆθος τοῦτο, ἐπειδὴ δεσπόζεται ἀπ' ἑνα
μόνον, ὑπερβαίνοντα τολμηρῶς τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν,
λογίζεται πλέον ὡς συνάθροισμα ζῶων κατωτέρων τῆς
ἀνθρωπίνης φύσεως. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἀποθιωθεὶς οὗτος δεσ-
πότης ὑπηρετεῖται ἀπὸ ἰδιαιτέρους πολλοὺς ἢ ὀλίγους τι-
νάς δορυφόρους, ἀκόλουθον ἀκόμη εἶναι νὰ λογίζωνται
καὶ οὗτοι χωριστοὶ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινον φύσιν, ὡς δευ-
τέρας τάξεις θεοί, ἢ ἄγγελοι, τοῦ εὐγενεστάτου καὶ ἀ-
πολύτου δεσπότου ὑπαλληλοὶ εὐγενεῖς δεσποτίσκοι. βλέ-
πεις λοιπὸν φίλε Φραγκλίνε, πόθεν ἐγεννήθη ἡ διαδοχικὴ
εὐγένεια. Ἄλλα διὰ τί, Μαρκε, δὲν ἀπαρνῆθης τὴν ἀ-
πόλυτον ἐξουσίαν; Δεύτερον τοῦτο δυστύχημα, φίλε Φρα-
γκλίνε, τῶν ἐκ γενετῆς δεσποτῶν, ὅτι οὐδὲ ὁ δικαιοτάτος
αὐτῶν, ἐμπορεῖ πλέον ν' ἀποτιναχθῆ τὴν ἀπόλυτον ἐξου-
σίαν, ἀφοῦ κατὰ δυστυχίαν τὴν κληρονομήσῃ ἀπὸ τοὺς
γονεῖς του. Τὴν ἐκράτουν, ὡς λύκον ἀπὸ ταῦτιά [1]. οὔτε
νὰ τὴν κρατῶ ἤθελα, διὰ τὸν φόβον μὴ με φθίρῃ, διὰ
τὸν ὁποῖον καὶ ἐπεθύμησα πολλάκις τὸν θάνατον [2], οὔτε
νὰ τὴν ἀφήσω ἐτολμοῦσα, φοβούμενος μὴ κατασπαράξῃ
ὅλον τὸ ἔθνος. Ποσάκις ἐπεθύμησα νὰ κηρύξω πασιφανῶς
ὅτι δὲν θέλω πλέον νὰ ὀνομαζῶμαι Ἀυτοκράτωρ, ἀλλὰ
πολίτης· νὰ καταστήσω ἰσόνομον κοινοβουλευτικὸν καὶ
κοινονομομονικὸν (3) πολίτευμα. Ἄλλα πιστεύεις, ὅτι ἤ-
θελαν μ' ὀφθῆσιν οἱ εὐγενεστάτοί μου ἄγγελοι, ἢ δεῦτεροι
θεοί, νὰ πληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν μου; Ὁχι, βεβαία, εἶπεν
ὁ Φραγκλίνος· δὲν εἶναι ἄλλο ἰσως ἀνθρώπων γένος πλέον

[1] Ρωμαϊκὴ παροιμία. *Lupum auribus tenere* (Γαλλ. *Tenir le loup par les oreilles*).

[2] Μάρκ. Ἀντωνίν. θ', 3.

[3] Μάρκ. Ἀντωνίν. α', 16.

ἐχθρόν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσονομίας παρὰ τοὺς στολιζομένους μὲ τίτλους εὐγενείας. ἔχομεν τούτου παραδείγματα ὄχι παλαιά. ἤκουσες ὅσα ταραχὰς προσενῶν σήμερον εἰς τὴν ἐπαγγελομένην σοφὴν Εὐρώπην οἱ ὀλιγαρχικοὶ κοσμικοὶ, βοηθούμενοι ἀπὸ τοὺς ὀλιγαρχικοὺς ἱερωμένους. Φοβούμενοι μὴ δὲν ἀφανίσωσιν, ὡς ἐπιθυμοῦν, τὴν γεννηθεῖσαν ἀπὸ τὴν πρόσοδον τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν ἐλευθερίαν, ἠπάτησαν καὶ τοὺς ἰδίους τῶν βασιλεῖς, ὥστε νὰ τοὺς ἐξοπλίσωσι κατὰ τῆς ἐλευθερίας, καὶ νὰ τοὺς κάμωσι συμμάχους τῶν τυράννων κατὰ τῶν τυραννομένων, βοηθοὺς τῶν Μουσουλμάνων κατὰ τῶν Γραικῶν χριστιανῶν. Συμμάχους τῶν τυράννων! ἐφώναξεν ὁ Μάρκος. Ναὶ τῶν τυράννων, Μάρκε. Ἐκαὶ δὲν ἐφοβήθησαν, εἶπεν ὁ Μάρκος, μὴ νομισθῶσιν αὐτοὶ τυράννοι βοηθοῦντες τυράννοισι; Ἀπίστευτον μὲ φαίνεται τόσον αἰσχρὸν ἔργον. Ἐρώτησε τὸν ἐμώνυμόν σου τούτον, ἀπεκρίθη ὁ Φραγκλῖνος, τὸν γενναῖον Μάρκον Βότσαριν, ὅτις μὰς ἀκούει πρὸ πολλοῦ μὲ μεγάλῃν προσοχῇ. Δὲν εἶναι πολλαὶ ἡμέραι ἀπὸ ἧθ' ἐκεῖ ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον, ἀφῆσας ἐκεῖ τὸ σῶμά του θυσίαν, λαμπρῶς ἐξαπλωμένην εἰς τὸν βωμὸν τῆν πατρίδος...

X. Δὲν ἐξεύρω, φίλ' Εὐθύδημε, πῶς νὰ κρίνω ὅσα μὲ εἰδήγηθης ἕως τώρα. Ἄν δὲν σ' ἐγνώριζα εἰλικρινῶς ὀρθόδοξον, ἤθελα σὲ ὑποπτευθῆν Σβεδεμβοργίτην. Ἄλλο δὲν διαφέρει ἰσῶς τὸνεῖρόν σου ἀπὸ τὰς ὀπτασίας τοῦ αἰρεσιάρχου Σβεδεμβόργου (Swendeborg), πλην ὅτι ἐκεῖνος εὐρίσκειν εἰς τὸν οὐρανόν του καὶ τὸν δέκατον τέταρτον Λοδβικόν, ὁμοίως περικυκλωμένον ἀπὸ αὐλικούς καὶ κόλα-

καὶ, ὁμοίως δεσπότην, ὡς εἰδέποζε καὶ ζῶν τοὺς Γάλλους [1] σὺ δὲ ξεναντίαι ἔμαθες ἀπὸ τὸν Βότσαριν, ὅτι κατοικεῖ ἐκεῖ ὁ Μάρκος, σελισμένος με ὅσας εἰδείξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἀρετάς. Ἐνεὶρόν σου, φιλε μοῦ κατετάραξε τὰς φρένας ἄλλο δὲν ἔμεινε, νὰ μοῦ τὰς μετακίσης ὀλότελα, παρὰ νὰ πλάσῃ καὶ τὸν Μάρκον Βότσαριν συνομιλοῦντα με τὸν Μάρκον Αὐρήλιον.

Ε. Ναὶ συνομιλοῦντα. — Τότε [με εἶπεν ὁ Βότσαρις], τρέφων ὁ Μάρκος πρὸς ἐμέ, μ' ἐπαρακάλεσε νὰ τὸν ἱσορήσω ὅ, τι νέον ἔφερα ἀπὸ τὸν κόσμον. — Μέγιστε Αὐτοκράτωρ, τὸν εἶπα... Μὴ με λέγῃς Αὐτοκράτορα, εἴπει μὴ με διδῃς τίτλον εἰς μόνον τὸν θεὸν ἀνήκοντα. Μάρκος ὀνομάζομαι, καθὼς ἐσὺ, φιλε μου Μάρκε. Ἐτι πράσσου, τί βουλευάνται οἱ ζῶντες εἰς τὸν κάτω κόσμον; Βουλὰς καὶ πράξεις ἀνηκούστους καὶ ἀπροσδοκίτους, τὸν ἀπεκρίθη. Πράξιν δικαιοτάτην, ἂν καὶ ὄχι πολλὰ ἀπροσδοκίτην, ἐπράξαμεν ἡμεῖς πρῶτον ἀποτινέοντες τὸν ζυγὸν τῆς τυραννίας... Εὐγε σας! εἶπεν ὁ Μάρκος. Ἀφροῦ, τὸν εἶπα, εἰδείξαμεν ἀνδρίας ἔργα, ὄχι ὀλιγώτερον θαύμαστα τῶν προγονικῶν ἔργων τοῦ Μαραθῶνος, τῆς Σαλαμίνας, τῶν Θερμοπυλῶν, τῶν Πλαταιῶν, ἠλπίζαμεν, ὅτι καὶ οἱ χριστιανοὶ βασιλεῖς ἔμελλαν νὰ δράμωσιν εἰς βοήθειάν μας, διὰ νὰ ἐξορίσωμεν ὀλότελα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν γῆν ἀσεβῆ καὶ ὑπερήφανον τύραννον, ὅστις αὐτοὺς πρῶτους πολὺ πλέον ἐκαταφρόνει παρ' ἡμᾶς τοὺς παλαιώρους. ; Καὶ εἰδόμεν (με ἠρώτησεν) εἰς βοήθειάν σας; Τινὲς ἐξ αὐτῶν [ἀπεκρίθη] ἔμειναν θεοκταί τῶν γι-

(1) Histoire. des sect. religieux. par M. GREGOIRE, anc. évêque de Blois, tom. I, Pag. 223.

νουμένων ἀδιάφοροι· ἄλλοι· ἀδικώτεροι τούτων, καὶ ἐβο-
 ῆθησαν τὸν τύραννον, νὰ ἐξελιφῆ ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς
 Ἑλληνικῆς γῆς αὐτὸ τοῦ Χριστοῦ τὸ νομα... Ἐκομαν (εἶπε
 διακόπτων τὸν λόγον μου ὁ Φραγκλίνος) ὅ,τι κάμνουν οἱ
 χωρίζοντες τὸ δίκαιον ἀπὸ το συμφέρον, ἢ μᾶλλον νομί-
 ζαντες ψευδῶς, ὅτι συμφέρει κάποτε καὶ ἡ ἀδικία. Τὸ
 αὐτὸ ἐπραξάν καὶ ἴσοι ἐβοήθησαν τὸν πάλαι βασιλέα μας
 καθ' ἡμῶν· ἐκεῖνοι ὅμως εἶχαν κἂν ἀπολογίαν, ὅτι ἐβοή-
 θησαν βασιλέα νόμιμον κατὰ τῶν ἕως τότε ἰδίων του ὑπη-
 κῶν, οἱ ὅποιοι ἂν καὶ ἠδικήθημεν ἀπ' ἐκεῖνον, δὲν ἐπά-
 θαμεν ὅμως οὐδὲ τὸ μυριστὸν, ἔσων ὑπέφεραν οἱ Ἕλληνες
 ἀπο τὸν ἄνομον ληστὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλ' οἱ χριστιανοὶ
 ἡγεμόνες, βοηθοῦντες τοὺς πολεμοῦντας καὶ φοβερίζοντας
 νὰ ἐξολοθρευθοῦσι τοὺς Ἕλληνας χριστιανούς, τί ἔχουν ν'
 ἀπολογηθῶσι δὲν ἐξεύρω. Ὁ Μάρκος, ἀφοῦ ἤκουσεν ἐμὲ
 καὶ τὸν Φραγκλίνον, καὶ μᾶς ἰδε καὶ τοὺς δύο μὲ μεγά-
 λην ἀπορίαν. Ὁι δὲ ὑπήκοοι λαοί των; εἶπε. Πορευτὸς,
 εἶπα, πολλὰ ὀλίγων ὀλιγαρχικῶν, οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης
 μᾶς ἐπαίνεσαν, μᾶς ἐνίσχυσαν, μᾶς ἐβοήθησαν ὅλοι καὶ
 μὲ τὰς εὐχὰς καὶ μὲ τὰς πράξεις των. Ἐνῶ οἱ βασιλεῖς ἐ-
 συγχώρουν εἰς μὲν τοὺς ἐφημεριδογράφους νὰ μᾶς συκοφαν-
 τῶσιν, ὡς ἀποστάτας νομίμου ἡγεμόνος, καὶ νὰ δοξολογῶ-
 σιν τοὺς ἐχθρούς τοῦ Χριστοῦ τυράννους μας, εἰς δὲ πολλὰ
 τῶν ἄλλ' ἀνδράποδα, νὰ τοὺς βοηθῶσι, φέροντες εἰς αὐ-
 τοὺς, πρῶτον κρυφᾶ, ἔπειτα καὶ φανερά, τροφὰς καὶ ὄ-
 πλα, καὶ νὰ μετακινῶσι μὲ τα πλοῖα των τοὺς φονεὰς
 καὶ ληστὰς στρατώτας τοῦ ἀσχιῆσεῦ Σουλτανου, καὶ νὰ
 τοὺς διασπείρῶσιν ὅπου τῆς Ἑλλάδος ἦτον ἔυκολον νὰ καί-
 ρωσι, νὰ ληστεύωσι, νὰ φονεύωσι, νὰ αἰχμαλωτίζωσι παν-
 τὸς γένους καὶ πάσης ἡλικίας χριστιανούς, νὰ καταισχύ-

νώσι γυναίκα, νὰ βιάζωσι παρθένους· ἐνῶ, λέγω, οἱ Χριστιανοὶ ἠγεμόνες αὐτοὶ τῶν λαῶν, χιρόντες καὶ τρυφώντες, ἤκουαν τὰς γοεράς κραυγὰς τῶν κατασπραζομένων Χριστιανῶν, κ' ἐβλεπαν εἰς κίνδυνον φανερόν νὰ ἐξαλειφθῇ ἀπ' ὅλην τὴν Ελλάδα καὶ αὐτὸ τοῦ Χριστοῦ τὸ ὄνομα, οἱ λαοὶ τῶν ἐξεναντίας ἐφορίζαν διὰ τὴν ἐνδεχομένην ἀπώλειαν τῆς Ελλάδος. κ' ἔδραμαν προθύμως εἰς σωτηρίαν τῆς· καὶ πολεμικὰ ἐφόδια ἐχορήγησαν, καὶ στρατηγοὺς ἐπεμφαν εἰς αὐτὴν, εἰς ἓνα λόγον, ἐπλήρωσαν ὅσα χρεωσοῦν οἱ φίλοι τῆς δικαιοσύνης εἰς τοὺς ἀδικομένους. Δὲν ἐντραπήσαν λοιπὸν [εἶπεν ὁ Μάρκος] οὐδὲ τοὺς λαοὺς τῶν!· Πῶς θέλεις (ἀπεκριθὴ ὁ Φραγκλῖνος) νὰ ἐντραπήσιν, ἀρῶν κατεφρόνησαν καὶ αὐτοὺς αὐτῆς τῆς ἰδίας τῶν θεησκείας τοῦ χρησμοῦ, οὐδ' ἐσυλλογίσθησαν ὅτι ἐπλήρωσαν τὴν προφητείαν τοῦ Δαυὶδ;· Ποίαν προφητείαν; ἠρώτησα τὸν Φραγκλῖνον ἐγὼ. Ἐλησμόνητες, βλέπω, φίλε Βῆσσαρι, ὅτι πολλάκις ἤκουσες εἰς τὴν ἐκκλησίαν σας τὸ «Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ» αὐτοῦ (1). «Ἄλλ' ἑσείς (μὲ εἶπεν πάλιν ὁ Μάρκος) ποίαις ἐλπίδας σώζετ' ἀκόμη; Ὅσον μέρος (τὸν εἶπα) τῆς Ελλάδος ἐλευθερώθη ἕως τώρα, δὲν κινδυνεύει πλέον νὰ μεταπέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν τυράννων. Ἀσῆκα πολεμιστὰς Ἕλληνας φίλους τῆς ἐλευθερίας πολλοὺς, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ὁ ἀγαπητός μου ἀδελφός, ὁ Κωνσταντῖνος, ἱκανοὺς νὰ φυλάξωσιν ὅσα μέρη τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ἔφθαναν μὲ τὸ αἱμάτων. Ἐχετε, μ' ἐρώτησε, τόσῃν ὁμόνοιαν ὅσῃν δεῖξατε ἀνδρίαν; Χρεωσοῦμεν (τὸν εἶπα) καὶ

[1] Παλμ. 6, 2.

τάς διχονοίας μας εἰς τοὺς ξένους. Οἱ ξένοι (εἶπε) δὲν ἤ-
 θελαν δυνηθῆν νὰ σᾶς διασπάσωσιν, ἂν δὲν σᾶς εὕρισκαν
 κακὰ συγκολλημένους. Ἐχετε εὐγενεῖς; Ὀλίγοι τινές
 τοιοῦτοι ἀρκοῦν νὰ σᾶς διαιρέσωσιν, ἢ καὶ νὰ σᾶς πωλή-
 σωσιν. Ὁ τουρκικὸς ζυγὸς [τὸν εἶπα] ἐξέσωσε τοὺς αὐ-
 χένους ὄλων ἡμῶν (1), οὐδ' ἐσυγχώρησεν εἰς κἀνένα νὰ ὑ-
 περέχη ἄλλον τινὰ ὡς εὐγενῆς. Εὐτυχία σας (εἶπε) με-
 γάλη, τὴν ὁποίαν χρεωθεῖτε εἰς τὴν Πρόνοίαν τοῦ θεοῦ,
 ἣτις δὲν σᾶς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Γραικορω-
 μαίων ἀναξίων διαδόχων μου Ἀυτοκρατόρων· ἀλλὰ σᾶς
 ὑπέβαλε πρῶτον εἰς βαρύτερον ζυγόν, ὡς εἰς χωνευτήρι-
 ον, τὸν τουρκικόν, δια νὰ σᾶς καθάρσῃ ἀπὸ τὴν λέπραν
 τῆς διαδοχικῆς εὐγενείας, καὶ νὰ σᾶς δώσῃ πολιτείαν ἀ-
 συγκρίτως εὐνομοτέραν παρὰ τὰς πολιτείας τοῦ Λυκούρ-
 γου καὶ τοῦ Σόλωνος. Πολιτείαν (εἶπεν ὁ Φραγκλῖνος) ὁμοί-
 αν τῆς ἡμετέρας τῶν Ἀγγλαμερικανῶν, ἣτις συγχωρεῖ εἰς ὅ-
 λους τοὺς πολίτας νὰ εὐγενισθῶσι προσωπικῶς, ἀλλὰ δὲν ὑ-
 πεφέρει εὐγενείας διαδοχικᾶς. Τόσον εὐτυχέστεροι εἶναι οἱ
 Γραικοί, ὅσον μὴ γίνωρ ζωντες ὀλόττερα τίτλους εὐγενείας,
 οὐδὲ δυσκολίας θέλουσιν ἀπαντήσῃν νὰ τοὺς ἐξαλείψωσιν, ὡς
 συνέβη εἰς ἄλλα ἔθνη, ὡς ἀκόμη καὶ εἰς ἡμᾶς, ὅταν ἐκατηρ-
 γήσαμεν τοὺς ὁποίους εἶχαμεν κληρονομήσειν τίτλους ἀπὸ
 τὴν Ἀγγλίαν. Λανθάνεσαι, τὸν εἶπα· τὰ ξιν εὐγενῶν χω-
 ριστῆν, κατὰ τοὺς ὁποίους λέγεις, δὲν ἔχομεν· εὕρισκονται
 ἔρωσ ὀλίγοι τινές μεταξὺ μας, οἱ ὅποιοι ὀργίζονται, ἂν
 δὲν τοὺς τιλοσαλίσῃς, ὡς τερούμενοι τιμῆς χρεωστυμένης
 εἰς τὰς ἀρετάς των. Ἐκαὶ ποίας ἀρετάς; εἶπεν ὁ Φρα-
 γκλῖνος. Διότι (ἀπεκριθὴν) τούτου οἱ πρόγονοι, εἰς τὸν

[2] Ἴδε τὰ εἰς τὸν Βακκαρ. Προλεγμ. σελ. ρδ. σημ. 1

καιρόν τῶν Βενετῶν, ὑπουργοῦσαν ἀμέσως τοὺς σελλο-
μένους ἀπὸ τὴν Βενετικὴν ὀλιγαρχίαν διοικητὰς εὐγενεῖς.
ἐκείνου, διότι ἐδούλευαν τοὺς σατράπας τοῦ Σουλτάνου,
ἢ ἐχρημάτισαν πολλακίς Κοτζιμπάσιδες εἰς τὰς πόλεις
τῶν ἄλλου, διότι εὐτύχησαν νὰ φιλήσωσι τρέμοντες τὸ
κράσπεδον κληνὸς ἀπο τοὺς εὐνούχους ἢ ἱπποκόμους τοῦ
τυράννου, καὶ ἄλλου, διότι τοὺς ἐπέμπεν ὁ τύραννος [ὡς
πέμπει τοὺς δημίους του) εἰς τὴν Μολδαυίαν ἢ τὴν Βλα-
χίαν, νὰ τρέφωσι καὶ νὰ τὸν τρέφωσι μὲ τὰ αἵματα τῶν
ταλαιπώρων Βλαχομολδαύων. Ἐκαλὲ τί λέγεις, φίλε Βό-
σταρι; εἶπεν ὁ Φραγκλῖνος. Ἐάν αὐτοὶ τολμῶσι νὰ καυ-
χῶνται εἰς ὅσα ἔπρεπε νὰ κούπτωσι, ὡς αἰσχρὰ, ἔ்பσον
ἔχουν νὰ καυχῶσι τὰ τέκνα σου, τὰ τέκνα τοῦ ἀδελφοῦ
σου, τὰ τέκνα τῶν λοιπῶν Γραικῶν στρατηγῶν ἢ ναυάρχων,
ὅσοι ἔχουσιν, καὶ εἶναι ἔτοιμοι νὰ χύσωσι τὸ αἷμα τῶν διὰ
νὰ καθαρίσωσι τὴν πατρίδα τῶν ἀπὸ τὴν λέπραν τῶν τυ-
ράννων. Εὐχόμεαι (τὸν εἶπα) εἰς τὰ τέκνα μου νὰ πυρώ-
ρωσι μὲ ὅσον ἐπυρώθην ἐγὼ ἔρωτα τῆς πατρίδος τὰς φυ-
χαστῶν· ἀλλὰ τὰ καταρῶμαι ἀπὸ τῆς παρουσίας ὥρας,
ἔάν ποτε τολμῶσι νὰ φαντασθῶσι, ἢ νὰ ὑποφέρωσι
ἠνομαζόμενοι ἀπ' ἄλλους εὐγενεῖς αἰτοί, ἐκλαμπότατοι,
ἐνδοξότατοι, ἢ ὑψηλότατοι, δι' ἔργα ἰδικά μου. Εὐγε!
Βόσταρι, μὲ εἶπεν ὁ Φραγκλῖνος, Εὐγε! ἐφώναξαν ὁ Μάρ-
κος, ὁ Ἀριεῖδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Ἐπαμινώνδας, καὶ ὅσων
ἄλλων αἱ ψυχαὶ εὐρέθησαν ἐκεῖ παρούσαι. Τεταῦτα γεν-
ναῖα φρονήματα σπούδασε νὰ κοινωνήσῃ εἰς ὅλους σου
τοὺς ὁμογενεῖς· πληροφόρησέ τους, ὅτι ὅσον ἰσχυρὰν καὶ
ἂν οἰκοδομήσωσι τὴν πολιτείαν, ἂν δὲν ἐμποδίσωσι ῥη-
τῶς ἀπ' ἀρχῆς τοὺς τίτλους, τοῦτο μόνον τὸ παρόραμα
ἄρκει νὰ κατασκάψῃ τὴν οἰκοδομὴν ὅλην. Νὰ τοὺς πλη

ροφηρήσω! (εἶπα) : καὶ πῶς, ἐπειδὴ μ' ἐχθροὶ σὺν ὁ θάνατος ἀπ' αὐτοῦς; ἔχεις δίκαιον. φίλε, εἶπεν ὁ Μάρκος· ἐπειτα ἐρέφων πρὸς τὸν Φραγκλῖνον, : Ἐξέρει, τὸν εἶπε, τί συλλογίζομαι; Ὁχι (τὸν εἶπεν ὁ Φραγκλῖνος). Νὰ εἰλωμεν (ἐπρόσθεσεν ὁ Μάρκος) τὸν γενναῖον Βότσαριν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς του. Δὲν εἶναι δυνατὸν, Μάρκε, νὰ τὸν ἀναστήσωμεν, οὐδὲ θέλουσι οἱ ὁμογενεῖς του πιστεῦσαι ὅτι ἀνεστήθη. Τὴν ψυχὴν του, Φραγκλῖνε, τὴν ἐδῶ παρούσαν λέγω. : Νὰ καμητί; Μάρκε. Νὰ τοὺς ἀναγγείλῃ ὅσα μᾶς ἤκουσεν ἐδῶ συνομιλοῦντας, νὰ ἐνισχύσῃ τοὺς γνησίους πολίτας, νὰ σωφρονίσῃ τοὺς ψευδοπολίτας, ἀνακαλύπτων τοὺς δόλους των. Νὰ τοὺς ἐνθυμίσῃ, εἶπεν ὁ Λυκούργος (ὅστις εἶχε τότε μᾶς πλησιάζειν συνοδευόμενος μετὰ τὸν Φωκίωνα), ὃ, τι ἔγραψα κατὰ τῶν, ὅσοι φεύγουσιν τὴν πατρίδα (1), ἢ δὲν τρέχουσιν πανταχόθεν εἰς βοήθειαν αὐτῆς, ὅταν κινδυνεύῃ ἡ πατρίς. Νὰ παρακινήσῃ, εἶπεν ὁ Φωκίων, πάσης τάξεως καὶ πάσης ἡλικίας πολίτας εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῆς. Οὐδ' αὐτὸ τὸ γῆρας εἶναι δίκαιον νὰ προφασισθῇ ὅστις ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα· ὀγδοηκονταετῆς τὴν ἡλικίαν ἐστρατήγησα μίαν ἀπὸ τῶν τελευταίας μου στρατηγίας [2]. Καὶ πρὸ πάντων, εἶπεν ὁ Σωκράτης, νὰ τοὺς διδάξῃ, νὰ μὴ τολμᾷ κανεὶς νὰ ὀνομάζεται χρηστὸς πολίτης, ἂν δὲν ἀγαπᾷ εὐλικρινῶς τὴν δικαιοσύνην [3]. Ἦτις εἶναι (εἶπεν ὁ Μάρκος) ἡ ἰσονομία, ἡ ἰσηγορία καὶ ἡ κοινὴ πάντων ἐλευθερία [4]. Ἦτις ἐπρόσθεσε ὁ Φραγκλῖνος ἀποβάλλει τοὺς κατὰ διδασχὴν τίτλους,

(1) Ἰδ. Λυκούργ. βίον, § XIII.

[2] Πλευταρχ. Φωκ. § 24.

[3] Εἰνεφ. Απομνημ. Δ, II.

[4] Ἰδὲ ἀνωτέρ. σελ. κί, σημ. 2.

καὶ τὰς διακρίσεις μεταξύ ἰσονόμων ἀδελφῶν. Καὶ τοῦτο
να καταχωρισθῇ ῥητῶς εἰς τὸ πολιτικὸν αὐτῶν σύνταγμα,
ὡς ἐν ἀπὸ τὰ κυριώτερα τῆς πολιτικῆς ζητήματα, καὶ
δεύτερον τὸ περὶ τῶν ἐκλογῶν. Ἔτι νοεῖς, εἶπεν ὁ Μάρ-
κος, μὲ τὸ δεύτερον τοῦτο; Νὰ διορισθῶσιν, ἀπεκρίθη ὁ
Φραγκλίνος, ἐπιτίμια καὶ ποινὰὶ βεβήματα, κατὰ τοῦ
τολμῶντος νὰ πωλήσῃ τὴν ψῆφόν του, ἢ νὰ τὴν δώσῃ εἰς
ἀνάξιον κἀνένα, ὡς καὶ κατὰ τοῦ τολμῶντος νὰ τὴν ἀ-
γοράσῃ, ἢ νὰ τὴν λάβῃ μὲ βίαν. Ἐπειδὴ ὠνόμασες Πο-
λιτικὸν σύνταγμα, Φραγκλίνε, συμφέρει, νομίζω, νὰ δώ-
σωμεν εἰς τὸν Βότσαριν γραμμένον τὸ Ἀγγλαμερικανόν
σας σύνταγμα, νὰ τὸ κηρύξῃ καὶ νὰ τὸ συστήσῃ εἰς τοὺς
ὁμογενεῖς του. Τὸ γνωρίζουν, Μάρκε, εἶπεν ὁ Φραγκλί-
νος, τόσον καλὰ, ὥστε καὶ ἐσπούδασαν νὰ τὸ μιμηθῶσιν.
Ἄλλὰ φοβοῦμαι (καὶ τοῦτο μὲ λυπεῖ πολὺ) μὴ δὲν ἔχω-
σιν ἀκόμη δύναμιν οἱ Ἕλληνες νὰ τὸ κρατύνωσι καὶ νὰ
τὸ φυλάξωσιν. Οἱ στρατηγοὶ των, ὡς συμπεραίνεται ἀπὸ
τὰς ἐκεῖθεν ἐρχομένας εἰδήσεις, δὲν ἔχουν ὄλοι τὴν ἀφιλο-
κέρδειαν τοῦ καλοῦ μας τούτου Βότσαρι, καὶ πολλοὶ ἀπὸ
τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν καὶ κυβερνήτας πλέον φροντίζουν
νὰ ἄρχωσιν αὐτοὶ παρὰ νὰ καταστήσωσιν, ὡς εἶναι δίκαι-
ον, μόνην ἄρχουσαν τὴν πατρίδα των. Ἄρκει νὰ τοὺς
κοινωνήσῃ ὁ Βότσαρις ὅσα ἤκουσεν ἐδῶ, διὰ νὰ τοὺς δι-
δάξῃ καὶ ν, εἰάν πέσωσιν εἰς ἀκαταμάχητον ἀνάγκην νὰ
βασιλευθῶσι, μὲ ποίας καὶ πόσας συνθήκας χρεωστοῦν
νὰ δεχθῶσι βασιλέα. Ἄρκει νὰ διηγηθῇ εἰς αὐτοὺς τὴν
συνομιλίαν μας καὶ νὰ τοὺς βεβαιώσῃ, ὅτι δὲν ἤξιώθημεν
τῆς ἐδῶ κατοικίας, πλὴν διότι ἐσεβάσθημεν τὴν ἐπὶ γῆς
πατρίδα, καὶ ἐζήσαμεν ὡς μὲ ἀδελφοὺς τοὺς ἐκεῖ συμπο-
λίτας. Ἔτι εἰς τίνας [τοὺς ἡρώτησα] ἔχω νὰ κηρύξω ἢ

νά διηγηθῶ ὅσα ἤκουσα; Γνωρίζεις, μὴ ἐρώτησεν ὁ Μάρκος, κἀνενα φίλον τῆς ἐλευθερίας εὐλακρινῆ, δίκαιον καὶ ἀγαθὸν πολίτην; Τὸν φίλόν μου Εὐθύδημον, ἀπεκρίθη. Αὐτὸ τοῦ ὄνομα [εἶπεν] εἶαι καλὸς οἰωνός. Ἄμε λοιπὸν εἰς τὸν Εὐθύδημον. Ὅυτω φανερά τὴν ἡμέραν; εἶπα. Ἄρκει [ἀπεκρίθη] νά τοῦ φανῆς εἰς τὸν ὕπνον. Διηγήσου τὸν ὅσα μᾶς ἤκουσες λαλοῦντας, νά τὰ διηγηθῆ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν βουλήν, ἂν ἦναι ἀντιπρόσωπος, ἢ νά τὰ δημοσιεύσῃ διὰ τοῦ τύπου. Βεβαίωσέ τον, ὅτι τοῦτο τῶν Ἀγγλομερικανῶν τὸ σύνταγμα πρέπει νά δεχθῶσιν οἱ Ἕλληνες, ἂν ὀρέγωνται νά κατασταθῶσιν εὐδαιμονέστεροι καὶ παρ' αὐτοὺς των τούς προγόνους. Εἰς τὸν παρόντα χρόνον, καὶ τὴν παρούσαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν, ὅποιον ἔθνος ἀβασίλευτον νομοθετήσῃ ἄλλο παρὰ τοῦτο, ὁμοιάζει τὸν ὅς τις ὑπάφerei, καὶ μετὰ τὴν εὐρεσιν τοῦ ἄρτου, νά πρέφεται μὲ βαλανίδια. Ἄλλο παρὰ τοῦτο δὲν ἤθελα συντάξιν εἰς τοὺς Ῥωμαίους οὐδ' ἐγὼ, ἂν τὸ ἐγνώριζα, καὶ ἂν οἱ τότε ἀγενέστατοί μου εὐγενεῖς δὲν μὴ ἐμπόδιζαν (1) ὁ Ἄλλ' ἔχανε, τὸν εἶπα, τὸ λαμπρὸν ὄνομα τοῦ Αὐτοκράτορος. Εκέρδαινα λαμπρότερον, φίλε μου, ἀπεκρίθη, τὸ Πολίτης Ῥωμαῖος [2]. Ἄμε, φίλε μου, νά πείσης τοὺς μογενεῖς σου νά κατασταθῶσι πολῖται, καὶ νά τοὺς διδάξῃς καὶ ὅσα δίκαια ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν ὁ πολίτης, καὶ ὅσα καθήκοντα χρεωστῆ εἰς αὐτήν, μηδὲ νά χωριζῇ ποτὲ τὸ ἴδιον ἀπὸ τὸ κοινὸν συμφέρον, ἢ μάλλον νά κρῖνῃ καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀσύμφορον, ὅ,τι δὲν συμφέρει εἰς ὅλους. Εἰπέ τὸν φίλον σου (ἐπρόσθεσε καὶ ὁ Φραγκλῖνας), νά πληροφορήσῃ τοὺς φιλοδόξους, ὅτι ἐπέρασεν ἄκαιρος, ὅτε οἱ

[1] Ἴε ἀνωτέρω σελ. 28.

[2] Ἴδε τὸν πρῶτον Διάλογον, σημ. ΕΕ.

φιλόδοξοι ἦσαν μόνον μισητοί, ὡς καταφρονηταί τῆς ἀληθινῆς ἰσονομίας ἢ πρόδοδοι σήμερον τῆς ἀληθινῆς πολιτικῆς τοῦ ἀποδείχνει καὶ γελοῖους. Ἐπέρασεν ὁ καιρὸς, ὅτε εἰθαρμάζοντο οἱ Καίσαρες, οἱ Πομπηῖοι, οἱ Ἀλεξανδροὶ, καὶ ὅλοι οἱ παλαιοὶ καὶ νέοι δορικτῆτορες, οἱ ὅποιοι μ' ὄλον τοῦτο ἦσαν γίγαντες πρὸς νάννους, ἢ μᾶλλον ἀνδρες ἔμφυχοι πρὸς ἀψύχους ἀνδριαντίσκους, παραβαλλόμενοι μὲ τοὺς σημερινούς τιτλοφίλους. Ἄν δὲν πιεθῶσιν Βότσαρι, τὸν φίλον σου, ἄς τοὺς ἐνθυμίσῃ ἀκόμη, ποῦ εὐρίσκεται ἡ ἀληθινὴ δόξα, καὶ ποῖοι τὴν ἀπέκτησαν, χωρὶς νὰ τρέχωσιν ἐξοπλισωτῆς ὡς ψωμοζῆται. Ἀπὸ τοὺς πάλαι λαμπροὺς δὲν ἐγκωμιάζονται σήμερον εἰς τὴν γῆν, παρὰ ὁ φίλος μας οὗτος Μάρκος, καὶ ὀλίγοι τινὲς ἄλλοι μ' αὐτὸν φίλοι τῆς ἰσονομίας ἡγεμόνες. Ἄς ἀναγνώσῃ μὲ προσοχὴν τὴν ἰσορίαν (1) τῆς ὁποίας ἔκαμαν ὑποδοχῆς οἱ συμπολίται μου εἰς τὸν ὄντως ἐνδοξότατον Λαφαίεττην, καὶ τῶν, ὅσα μᾶς ἐδιηγήθησαν ἐσχάτως, οἱ ἐκεῖθεν ἐρχόμενοι περὶ τῆς λαμπρᾶς κηδείας τοῦ νέου τούτου φίλου μας, τοῦ στρατηγοῦ Φαυᾶ [2], καὶ περὶ τῆς γενναιότητος τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους, τὸ ὅποιον δὲν ὑπέφερε γὰρ μείνωσι τοῦ εὐεργέτου τῆς πατρίδος τὰ τέκνα ὄρφανὰ, ἀλλὰ τὰ υἱοθέτησε, τὰ ὠνόμασε Τέκνα τοῦ ἔθνους, καὶ ἐχρηγήσεν ἀφθόνως τὴν χρεϊώδη εἰς ἀνατροφὴν αὐτῶν δαπάνην, διὰ νὰ τὰ καταστήσῃ τοῦ πατρός των ὅμια (3). Ἄς μετρήσωσιν, ἄς ζυγίσωσιν, ὅλα ταῦτα τῆς δεκάτης ἐννάτης ἑκατονταετηρίδος τὰ θαύματα, καὶ ἄς

(1) Voyage du général Lafayette aux états-Unis de l'Amérique, eu 1824 et 1825. Paris. chez l'Huillier, éditeur.

(2) Ἰδὲ ἀνωτέρ. σελ. 17.

(3) Ἰδὲ τῆς Γαλλικ. ἐφημερίδας τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, 1825.

ἐλθωσιν εἰς αἴσθησιν, λέγοντες, ὅ, τι ἤναγκάσθησαν καὶ πολλοὶ τῶν ὀλιγαρχικῶν τῆς σοφῆς Εὐρώπης νὰ ὁμολογήσωσιν, « Ὅψι μὲν, ἀλλὰ νῦν ἐσχίκαμεν. » Ἡ μωρία ὑποφέρεται, ὅσον καιρὸν φέρει τι κέρδος ἢ τιμὴν. ἀλλ' ὅταν κατασταθῇ γελοία, γίνεται καὶ ἄτιμος καὶ ἀκερδής. Εἰς ἐσᾶς δὲ τοὺς Γραικοὺς πολὺ πλεον ἄτιμοτέρα, ἐπειδὴ παρὰ τὰ σήμερον γινόμενα, ἔχετε καὶ προγονικὰ παραδείγματα, καὶ προγόνους διδασκάλους, μεταξύ τῶν ὁποίων λάμπει, ὡς ἥλιος, ὁ σεβαστὸς οὗτος τῆς δικαιοσύνης διδάσκαλος, ὀφίλος μας Σωκράτης. Ἐξ ἰσότητος ἀκόμη μεταξύ τῶν Γραικῶν, κανένας λόγιος, νέος τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ φρενωμένος ἀπὸ τοιοῦτου διδασκάλου παραγγέλματα, καὶ φλεγόμενος ἀπὸ προγονικῶν ἐλευθερίας ἔρωτα, νὰ μιμηθῇ τὸν Ἀριστείδην, τὸν Ἑπαμινώνδην, τὸν Πελοπίδαν, τὸν Τιμολέοντα, τὸν Φιλοποίμενα, καὶ τοὺς ὀπαδοὺς καὶ μιμητὰς τῶν παλαιῶν νέους τούτου, τὸν Λαοαϊστὴν, τὸν Φουᾶν, καὶ ἄλλους ἤρωας φίλους τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἰσότητος, οἱ ὅποιοι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ νεότητος ἐξεδύθησαν εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνας; Ἐξ ἰσότητος λέγω, νὰ μὴ φανῇ ἓνας τοιοῦτος νέος Ἕλληνας εἰς τὴν ἑλληνικὴν γῆν νὰ παύσῃ τὰς διχονείας τῶν ὁμογενῶν του, νὰ διδάξῃ τοὺς ἀπείρους, νὰ σωφρονίσῃ τοὺς μωροὺς, νὰ ἀνακαλύψῃ τὰς μηχανὰς τῶν πανούργων, νὰ καταπλακώσῃ μὲ τὸ ἰδίον αὐτοῦ φρόνημα καὶ βᾶρος τοὺς ταρασσοντας τὴν πατρίδα μὲ τὰ γελοία τῶν σκιρτήματα πιθήκους; Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς λογίους μας, τὸν εἶπα, ἐκ τῶν ὁποίων ἠλπίζοντο πολλὰ καὶ μεγάλα κατὰ, περιέρχονται ἔξω τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην. Ἐξω τῆς Ἑλλάδος! ἐφώναξαν ὅλοι, κυττάζοντες ἓνας τὸν ἄλλον· ἔξω τῆς Ἑλλάδος, ὅποτε οἱ ὁμογενεῖς τῶν Ἑλλήνων μάχωνται ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος! ἔξω

τῆς Ἑλλάδος, ὅποτε βλέπουν καὶ πολλοὺς ἀλλογενεῖς τρέχοντας εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων! ἔξω τῆς Ἑλλάδος, ὅποτε οἱ τύραννοι ὤμωσαν νὰ κάμωσι μηλόσοτον τὴν Ἑλλάδα! Ἀπεφασίωσαν λοιπὸν (εἶπεν ὁ Φραγκλῖνος) νὰ μὴν ἐπιστρέψωσι πλέον εἰς τὴν πατρίδα τῶν! Ὁχι, τὸν εἶπα, προσμενοῦν νὰ τοὺς καλέσῃ ἡ πατρίς. Ἦγουν (εἶπε) προσμενοῦν, ἢ τὸν παντελῆ τῆς πατρίδος ὄλεθρον ἀπὸ τῶν τύραννων, διὰ νὰ διαλέξωσιν ἄλλην πατρίδα εἰς κάμειαν ξένην γῆν, ἢ τὸν θρίαμβον αὐτῆς κατὰ τοῦ τυράννου, διὰ νὰ συμερισθῶσιν ἔπειτα ἀκόπως τῆς πατρίδος τὴν εὐδαιμονίαν μὲ τοὺς κοπιήσαντας νὰ τὴν καταστήσωσιν εὐδχίμοναι! Ἀπαγεί εἰρώναξα, κάνεις ἀπὸ τοὺς νέους μας δὲν τρέφει τοιαῦτα φρονήματα, Πιστεῦω, ἀπεκρίθη ὅτι σαζεται εἰς τὰς φυγῆς τῶν ἀκόμῃ τῆς προγονικῆς ελευθερίας ὁ ἔρω. Μὴν ὑποφέρωσι λοιπὸν νὰ βλέπωσι μακρόθεν τοὺς ἀγῶνας τῆς πατρίδος, καὶ νὰ ὀνειδίζονται ἀπὸ τοὺς ξένους, ὡς λειπατάχται τῶν ἀγῶνων. Δὲν τοὺς λανθάνει, πῶς ἐγκάλει καὶ πῶς ἔκρινεν ἄλλοτε ἡ πατρίς τῶν τοὺς δι' ὁδρασιπολίτας [1]. Ἐχομεν ὅμως, τὸν εἶπα, καὶ παραδείγματα νέων, οἱ ὅποιοι δὲν φοβοῦνται τῆς πατρίδος τὴν ὑπὲρ αὐτῶν κρίσιν, αὐδὲ τοὺς ὀνειδισμοὺς τῶν ξένων. Τοὺς γνωρίζω, εἶπεν, ἐπειδὴ ἤλθαν ἐξ αὐτῶν καὶ ἔδωκε τὸ Ἡλύσιον τιμές. Ἔ Καὶ ποῦκα τοικαῶν; τὸν εἶπα. Βλέπεις, εἶπεν, ἐκεῖ πρὸς τα δεξιὰ σου τὴν σκηνὴν ἐπιγραμμεινὴν ΤΕΚΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. Ναί, βλέπω, εἶπα, καὶ ἂν δὲν λανθάνωμαι, διακρίνω καὶ τινὲς ἐμπροσθεν τῆς σκηνῆς περιπατοῦντας, καὶ τοὺς γνωρίζω. Βλέπω τὸν γενναῖον ἰατρὸν Κανέλλον, ἕστις ἀπεθάνεν εἰς τὴν Κρήτην. Γου-

[1] Ἰδ. ἄνωτερ. σελ. κγ' καὶ λθ'.

οὐτον ἄλλον ἕνα ἰατρὸν ἀφήκα ζῶντα εἰς τὴν γῆν, τὸν
Γλ. καὶ ἄλλους ὁμοίους τοῦ νέου φιλοπάτριδος· τοιοῦ-
τους ἤκουσα πολλοὺς πρὶν ἀποθάνω, ἄλλους ὅτι ἦσαν εἰς
τὸν δρόμον, καὶ ἄλλους ὅτι ἐτοιμαζόντο νὰ δράμωσιν εἰς
σωτηρίαν τῆς πατρίδος. Εὐγέ τους! εἶπεν ὁ Σωκράτης·
τοιοῦτος πρέπει νὰ ἦναι ὀχριστὸς πολίτης. « Ἐν παντὶ
πράγματι καὶ πάντα τρόπον ὠφέλιμος. » (1) Εὐγε τους!
ἐφώνησε καὶ ὁ ῥήτωρ Λυκούργος· ἐμιμήθησαν τοὺς συν-
δραμόντας εἰς τῆς Χαιρωνείας τὴν μάχην, καὶ ὄχι τὸν
Αὐτέλουκον καὶ τὸν Λεωκράτην, τοὺς ὁποίους ἔσυρα εἰς
τὸ δικαστήριον (2). Ἀλλ' εἶπέ με, Βότσαρι, μὲ ἠρώτη-
σεν ὁ Φραγκλίνος, ἰ διὰ τί ἡ κυβέρνησις, βλέπουσα τὴν
ἀπὸ τοὺς χρηστοὺς τούτους πολίτας ὠφέλειαν εἰς τὴν Ἑ-
λλάδα, δὲν ἐπροσκάλεσε καὶ τοὺς πλανωμένους ἔξω τῆς
Ἑλλάδος; Οὗτος ἦτο, μὲ φαίνεται, ὁ τρόπος νὰ τῶν κἀψῆ
πᾶσαν πρόβασιν. Ἐμποδίσθη, τὸν εἶπα, ἀπὸ τὰς καθημε-
ρινας περὶ πολέμου φροντίδας. Ἐμὲ δὲν ἔχουν, εἶπε,
τὰς αὐτὰς φροντίδας καὶ αἱ ἀγωνιζόμεναι ἀκόρη ὑπὲρ
τῆς ἐλευθερίας Ἰσπαναμερικαναὶ πολιτεῖαι; καὶ ὅμως
δὲν ἔπαυσαν νὰ φροντίζωσι καὶ περὶ τῆς παιδείας τοῦ
ἔθνους. Αἱ! τὸν εἶπα, ἰ τί μὲ λέγεις τοὺς Ἰσπαναμερικανούς,
οἱ ὁποῖοι εὐτύχησαν νὰ ἔχωσι γειτονικὸν παράδειγμα τὴν
εὐδαιμονίαν τῶν Ἀγγλαμερικανῶν; δὲν εἶναι ἄξιοι ἐλευ-
θερίας, ἂν δὲν τοὺς μιμηθῶσι κατὰ πάντα. Οὐδ' εἰς τοὺς
ὁμογενεῖς σου [εἶπε], Βότσαρι, πρέπει ἡ ἐλευθερία, ἂν δὲν
μιμηθῶσιν ἡμᾶς τοὺς Ἀγγλαμερικανούς. Ἡ τυπογραφία αὐ-
σήμερον ἐσύντεμε τὰς ὁδοὺς, ἐπλητίωσε τὰ μακροστέμνα,

[1] Xenoph. Anab. I. 1. § 1.

[2] Idem. τὸν Βίον Λυκούργου. § X III.

ἔχουμε γείτονας ἀλλήλων ὅλα τὰ ἔθνη. καὶ ὅ, τι γίνεται ἢ λέγεται εἰς ἓν ἔθνος, τὸ μαθαίνει εἰς μικρὸν χρόνον διάστημα ἡ λοιπὴ οἰκουμένη : δὲν ἔχετε εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐφημερίδας; Ἔχω μὲν, τὸν εἶπα, τρεῖς ἢ τέσσαρας σάλπιγγας, ἢ μᾶλλον τρεῖς ἢ τέσσαρας ἠλεκτρικὰς μηχανὰς, ικανὰς νὰ σεισῶσι τὰς ψυχὰς τοῦ ἔθνους, ἂν οἱ κρατοῦντες αὐτὰς [τοὺς ἐφημεριδογράφους λέγω] γνωρίζωσι πῶς πρέπει νὰ τὰς χρῶσιν ἢ νὰ τὰς ἐξάπτωσιν. Ἀσχολημένοι [εἶπα] ἀκατάπαυστα νὰ πολεμῶ τοὺς τυράννους, δὲν εἶχα καιρὸν νὰ ἀναγινώσκω ἐφημερίδας· ἐπαρᾶπονούντο ὅμως (ἤκουα) τινές, ὅτι αἱ ἐφημερίδες μας δὲν ἐγνωστοποιούσαν ἄρκετὰ εἰς τὸ ἔθνος τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις τῶν ἀγωνιζομένων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἄλλων ἐθνῶν· ὅτι, ἀντὶ νὰ διεγείρωσι τὸ ἔθνος εἰς μίμησιν τῆς προγονικῆς ἀπλότητος, εἰς τοὺς ὁποίους ἦσαν ἀγνωστοὶ διόλου οἱ τίτλοι, δὲν παύουν νὰ μαλύνωσι τὰς ἐφημερίδας μὲ ἐνδοξοτάτων, ἐκλαμπροτάτων καὶ ὑψηλοτάτων ὀνόματα. Σημείον, εἶπεν, ὅτι δὲν εὐρίσκονται ἀκόμη ἄρκετοὶ τὸν ἀριθμὸν εἰς τὸ γένος νέει, ἐμπειροὶ τῆς ἐφημεριδογραφίας, νὰ συντάξωσιν ὄντως διδασκαλικὴν ἐφημερίδα. Ἐὰν ἡ κυβέρνησις ἐκάλει τοὺς ἐξω τῆς Ἑλλάδος πλανωμένους, καὶ τὴν ἀμίλλαν ἤθελε διεγείρειν, καὶ τὴν ἀναγκαίαν γνώσιν εἰς ἐφημερίδος σύνθεσιν αὐξήσειν. Ὅπως ἀνῆναι, ὑπαγε, φίλε μου Βότσαρι, χωρὶς ἀναβολὴν, νὰ διδάξης τοὺς ὁμογενεῖς σου τὰ ἀληθινὰ τῶν συμφερόντων. Μὴ λησμονήσης μάλιστα νὰ ἀναφέρῃς εἰς αὐτοὺς ῥητῶς ὅσα ἤκουσες ἀπὸ τὸν φίλον μας Σωκράτην, καὶ ὅσα εἶπεν ὁ οὐκ ὀνομαστὴς σου αὐτὸς Μάρκος κατὰ τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας, μ' ὅλεν ὅτι ἐχρημάτισεν αὐτὸς ἀπόλυτος Ἀυτοκράτωρ. Εἶπέ τους, νὰ μὴ συγχωρήσωσι ποτὲ ἀπόλυτον ἐξουσίαν εἰς κανένα, μηδὲ νὰ ἐμπιστευῶνται πολιτικᾶ

ἐπαγγέλματα εἰς τοὺς χωριζομένους ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς
των μὲ τίτλους. Ὡς ἀξίωμ' ἀναντιρρήτον καὶ σύμβολον
πίστεως πολιτικῆς ἀψευδίστατον νὰ πιστεῦσιν, καὶ παιδι-
όθεν νὰ διδάξωσι τὰ τέκνα των τοῦτο, ὅτι εἶναι ἀδύνατον
νὰ μὴν ἐπιθυμῆ ἀπόλυτον ἐξουσίαν ὅστις ἀγαπᾷ νὰ στολι-
ζεται μὲ τίτλους· ὅτι εἰς ἅποιον ἔθνος βασιλευεῖ ἡ κατα-
δοχὴν τιτλοφορικῆς εὐγένειας, ἡ σωφρονέστερος λαὸς δὲν ἀρ-
γεῖ νὰ μεταβαλθῆ εἰς ἀκόλαστον ὄχλον, ἱκανὸν νὰ κατα-
στρεψῆ τὸ πολίτευμα. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐκρίναμεν τὴν
καταργήσιν τῆς τσαυτῆς εὐγενείας ἀναγκασίαν νὰ κρατῆ
καὶ νὰ συνέχῃ τὴν οικοδομὴν τοῦ πολιτεύματος, ὡς ἀκρο-
γωνιῶν λίθος. Ὑπαγε, φίλε Βότσαρι, νὰ σωφρονίσῃς τοὺς
ὁμογενεῖς σου. Βλέπεις λοιπὸν, Εὐθύδημε [μὲ εἶπεν ὁ Βό-
τσαρι], τίνας, καὶ διὰ τί μ' ἐστειλαν εἰς τοῦτον τὸν κόσ-
μον. Ἄκουσε ὁμως καὶ τί ἐπροφήτευσεν ὁ Φραγκλῖνος περὶ
μελλούσης τύχης τῆς Ἑλλάδος.... Καὶ πρὶν τὸν ἀκούσω, ἐ-
ξόπνησα, ἀγανακτῶν καὶ καταρώμενος τὸν ὑπρέτην, ὅστις
χωρὶς προσταγῆς ἐμβῆκε μὲ θόρυβον εἰς τὸν κοιτῶνά μου.

Χ. Ἄς ἔγῃ καὶ τὴν ἰδικήν μου κατάραν! ἐπειδὴ ἡ παῦ-
σις τοῦ ὄνειρου σου μὰς στερεῖ τὴν προφητείαν τοῦ Φρα-
γκλῖνου. Πιθανὸν ὁμως ὅτι ἐπροφήτευσεν ὁ Φραγκλῖνος
φιλιανθρωπότερα περὶ τῶν Γραικῶν, παρ' ὅ, τι τολμῶμεν νὰ
προφητεύωμεν ἡμεῖς οἱ Γραικοὶ περὶ τῶν Ἀγγλαμερικα-
νῶν. Ἄδεν μὲ λέγεις, τίνος ἦτον ἡ πλουσί' ἀπὸ λέξεις
καὶ πτωχὴ ἀπὸ πραγμάτων πείραν διατριβὴ ἐκεῖνη, ἡ
ἐσχάτως δημοσιευθεῖσα, περὶ τοῦ, Ποία διοίκησις-
συμφέρει εἰς τὴν Ἑλλάδα;

Ε. Δὲν γνωρίζω τῆς διατριβῆς τὸν συγγραφεῖν· πολὺ
πλέον μ' ἐλύπησεν ὁ ἐκδότης τῆς ἐφημερίδος, ὁ Φίλος
τοῦ νόμου, καταχωρίζων εἰς αὐτὴν, ὡς ὁρθῆς νομοθεσίας.

δόγματα, ὅ,τι ὅσις τύχη τὸν προσφέρει (1). Εὐκόλον ὅμως ἦτο νὰ κρίνη, ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐσύγχυσε τὰς παλαιὰς Ἑλληνικὰς ἐκκλησίας, συγκροτουμένας ἀπ' ἕλον τὸν δῆμον, μὲ τὴν ἐκλεγομένην ἀπ' αὐτὸν ὀλίγων ἀντιπροσώπων σύναδον· κ' εὐκολώτερον ἀκόμη νὰ καταλάβῃ, ὅτι ἔπρεπε καὶ νὰ ἐξαλειφῇ τὸν τελευταῖον τοῦ συγγραφέως διασταγμὸν περὶ τῆς διακομῆς τῆς οὕτω κυβερνωμένης Ἀγγλαμερικανῆς πολιτείας· πολιτείας κτισμένης ἀπὸ Βασικτῶνας, Ἰερεσσῶνας, Φραγκλίνους καὶ ἄλλους τοιοῦτους ἀνδρας.

X. Ἰσοδύναμον μὲ κατάραν διασταγμὸν· καὶ κατάραν κατὰ παλιτείας, ἣτις εὐχεταὶ τὴν ἀναγέννησιν τῶν Ἑλλήνων, καὶ τοὺς ἐβοήθησε καὶ μὲ ἀργυρικὴν χρησίαν! Ἡ δυστυχία μας εἶναι, ὅτι ὄχι μόνον στερούμεθα ἀπὸ ἀνδρας ὁμοίους τοῦ Φραγκλίνου, ἀλλ' οὐδ' εἰμετ' ἀκούη ἱκανοὶ νὰ κρίνωμεν τὰς πολιτικὰς βουλὰς καὶ πράξεις τοιοῦτων ἀνδρων. « Πρὸ 44 μόνον χρόνων (λέγει τῆς διατριβῆς ὁ συγγραφεὺς) εἶναι ἀνεξάρτητος ἡ Ἀμερικὴ ἡμπεροὶς νὰ μὲ βεβαιώσῃς, ὅτι καὶ μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς αἰῶνος θελεὶ μείνει ἡ αὐτὴ; Τὸ εὐχομαί, πλὴν δὲν τὸ πιστεύω. » (2). Ἐγὼ δὲ πιστεύω ὅτι οὐδὲ τεταρτημόριον αἰῶνος ἐδύνατο νὰ διαμείη. εἰάν οἱ κτίσαντες αὐτὴν εἶχαν τὴν φρόνησιν τοῦ συγγραφέως, εἰάν δὲν τὴν ἐκτίζαν εἰς τρόπον, ὥστε καὶ ὁ πλέον ταπεινὸς Ἀγγλαμερικανὸς χερομάχος ἀπέκτησε σήμερον γνῶσιν τῆς ὀρθῆς πολιτικῆς πολὺ πλειοτέραν, ὅσης δειχνεὶ γνώσεως ὁ πολὺ διάφο-

[1] Ὁ φίλος τοῦ Νόμου ἀνέκτισε τὴν διατριβὴν ταύτην εἰς τοὺς ἀριθ: 167. καὶ ἐπολούθως, τοὺς ὁποίους, ὡς φαίνεται ὁ Κ. Α. Κοραῆς δὲν εἶχε λάβει ἀκομὴ ἐταν ἐξέδοκε τὸν παρόντα διάλογον.

Σημείωσις τοῦ ἐκδότη.

ρος ἀπὸ τούτων παλαιῶν νέος οὗτος προφήτης. Ἐνας ἀπ' ἐκείνους, βιαζόμενος, νὰ προφητεύσῃ κατα τοῦ Ἰσραὴλ' εἶπε, « Τί καταρασώμαι ὃν οὐ καταράται ὁ θεός; [1] ε-
δὲ Γραικὸς προφήτης, χωρὶς βίαν ἢ ἀναγκὴν, γίνεται
καλὸν μάντις κατὰ πολιτείας, τῆς ὅποιαι φαίνεται ὅτι
δεν ἔχει οὐδεμίαν γνώσιν. Ως νὰ ἦλθε σήμερον ἀπὸ τῶν
ἄλλων κόσμων, ὡς νὰ ἐξύπνησε τὴν ὄραν ταύτην ἀπὸ
μακροχρόνιον ὕπνου, ὡς νὰ μὴν ἀνεγνώσε μηδ' ἤκουσε
τιποτε, καταράται ἔθνος, τὸ ὅποιον εἰς πολλὰ μικρὸν χρό-
νου διαστήμα ἀπέλαυσε τόσας εὐλογίας τοῦ οὐρανοῦ,
ὥστε νὰ πληθυνθῇ εἰς τὸ διπλοῦν, νὰ εὐδαιμονήσῃ, νὰ
ζηλοτυπῆται ἀπὸ τοῦ θαλασσοκράτορος πατερός του,
νὰ ἐμπνῆσθαι εἰς τοὺς ἐχθρούς, μίμησιν εἰς τοὺς φι-
λους, καὶ κοινῶς εἰς ἅλους σεβασμόν. Αὐτοῦμαι [παλιν
το λέγω], ὅτι σ' ἐξύπνισεν ὁ ὑπερέτης, πρὶν ἀκούσῃς
τὴν περὶ ἡμῶν προφητείαν τοῦ Φραγκλου.

Ε. Σ' ἔκαμα λοιπὸν, Χαριδῆμε, νὰ πιστεύῃς ὄνειράτα.
Προσμένω τώρα νὰ μοῦ ἐξηγήσῃς τὸ ὄνειρον ὡς σε πα-
ρεκάλεσα.

Χ. Περί τοῦ ὄνειρου σου, φίλε, λέγω, ὅτι κρῖνω καὶ πε-
ρὶ τῶν λοιπῶν,

Τὰ δ' εἰσὶ ὄνειρων νεωτέρων φαντάσματα.

Τὸνειρόν σου δὲν εἶναι πλὴν ὄνειρον, ἤτοι ζωγραφισμένη
εἰς τὴν φαντασίαν εἰκὼν ὁσῶν συλλογῆς ζεσαι καθ' ἡμέραν.
Ὁ ἔρωσ τῆς ἐλευθερίας ἐπαράστησεν εἰς τὴν κοιμημένην
κεφαλὴν σου τὰ μέσα, δια τῶν ὁποίων ἀποχτάται ἡ ἐ-
λευθερία. Ὅπως ἂν ἦναι, συμφέρει, πρὶν τὸ λισμονήσῃς,
νὰ τὸ γράψῃς, νὰ τὸ συνδεύσῃς με ὀλίγας παρατηρή-
σεις ἢ σημειώσεις, καὶ νὰ τὸ κοινώσῃς δια τοῦ τύπου.

Ωφέλειαν ἐλπίζω ὅτι θέλει προξενήσῃν ἢ ἀνάγνωστίσου.
Μὴ το ἀμελήσῃ· ἐμπορῶ νὰ πὲ βοηθήσω κ' ἐγὼ, ἐνθυμίζων, ἐὰν τι λησμονήσῃς ἀπ' ὅσα μου ἐδιδάχθης τοῦ οὐείρου. Μὲ προσοχὴν τὴ ἤκουσα, καὶ ὀλίγα ἐξ αὐτοῦ, νομίζω, μὴ ἔφυγαν τὴν μνήμην.

Ε. Ἐἰς τὰς ἐφημερίδας νὰ τὸ στείλω, ἢ νὰ τὸ τυπώσω εἰς χωριστὸν φυλλαδίον;

Χ. Χωριστὸν μὲ φαίνεται καλῆτέρα, διὰ νὰ ἀναγινώσκεται μὲ συνέχειαν· εἰς τὰς ἐφημερίδας ἐξ ἀνάγκης μέλει νὰ μερισθῇ εἰς πολλὰ κατα διχοκοπήν φύλλα.

Ε. Ἀλλὰ ποίαν ὠφέλειαν ἐλπίζεις ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσίν του, ἐπεὶδὴ ἀπ' ὅσα ἤκουσαν ἢ ἀνέγνωσαν ἕως τῶρα οἱ ὁμογενεῖς δὲν ὠφελήθησαν τίποτε. Ἡ διχόνοιά των μὲ φέρει εἰς ἀπελπίσιαν τῆς ἐλευθερίας.

Χ. Μὲ πολλὴν μου λύπην βλέπω κ' ἐγὼ τὰς διχονοίας των· δὲν εἰν' ὅμως τόσαι, ὥστε νὰ μᾶς ἀπελπίσωσι τῆς ἐλευθερίας.

Ε. Ἄν ἔβλεπες, φίλε, ὅτι δι' αὐτὰς παρ' ὀλίγον ἦλθε νὰ κρατηθῇ ὅλη ἡ Πελοπόννησος ἀπὸ τὸν βάρβαρον σατραπὴν τῆς Αἰγύπτου;

Χ. Δὲν ἀνοῦμαι, ὅτι συνήργησεν εἰς τὰ κατορθώματα τοῦ βαρβαροῦ καὶ τῆς διχόνοια· τὸ πλεόν ὅμως συνέβη, διότι μᾶς ἔλειπε τακτικὸν εἶρατευμα.

Ε. Μὰ τὴν ἀλήθειαν, τίς ἤλπιζε ποτὲ ὅτι οἱ χριστιανοὶ τῆς σοφῆς Εὐρώπης ἔμελλαν καὶ τοὺς ἀτάκτους νὰ ταῖσωσι καὶ νὰ στρατηγήσωσι, καὶ μὲ τὰ χριστιανικά των πλοῖα νὰ μετακομίζωσι τοὺς σπουδάζοντας νὰ ἀφανίσωσιν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς Ἑλλάδος ὅλης τὸν χριστιανισμόν; Τίς ἤλπιζεν, ὅτι ἔμελλαν, ὡς ἔλεγεν ὁ Φραγκλῖνος,

να πληρώσωσι τὴν προφητείαν τοῦ Δαυίδ; « Περὶ ἔστησαν
« οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ
« αὐτὸ κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ » (1).

X. Θαυμαστὴ προφητεία. Χριστιανοὶ κατὰ Χριστοῦ!

E. Ἡτις δύναται, κατὰ δυστυχίαν, να προσαρμοσθῆ
καὶ εἰς τοὺς ἡμετέρους πατριαστας· ἐπειδὴ καὶ τούτων
αἱ διχόνοιαί ἐγίναν βέλη « κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ
τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ « ἐξ αἰτίας αὐτῶν ἠχμαλωτίσθησαν
πολλοὶ χριστιανοὶ ὧ θεοὶ ἰσως ἔπαυσαν τὴν ὄραν ταύτην
να ἦναι πλέον χριστιανοί. Διὰ τὰς διχονοίας τῶν ἡμε-
τέρων πατριαστῶν, μᾶς ἤρπασεν ὁ βαρβαρὸς σατράπης
καὶ τὸ Νεόκαστρον. Ἰσως δὲν ἐξεύρεις τὴν αἰτίαν τῆς ἀ-
λώσεως τοῦ Νεοκάστρου.

X. Τὴν ἤκουσα πολυτρόπως. ὅθεν ἀπορῶ τί νὰ πιστεύσω.

E. Ἄκουσε τῆς ὁποίας φίλος μου τίς, εὐρισκόμενος τό-
τε ἐξῆς τῆς Πολιοποννήσου, ἔλαβεν ἀπὸ ἀνδρα ἀξιόπιστον
Μεσολογγίτην ἐπιστολῆς ἀπόσπασμα, τοῦτο· « Ὁ Α. με-
« τὰ τοῦ Β. ἠτοίμασαν ἐπισήμους κατὰ τῶν ἐχθρῶν πα-
« ρασκευάς. Ὁ Α. ἀποφασίζει νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ Πα-
« τρῶν, καὶ ὅλον τὸ ἔθνος ἠλπίζεν αἰσία τέλη, παρούρ-
« θη ὁμοῦ εὐκόλως ἀπὸ τὸν Γ. καὶ ἀντὶ νὰ συνεχεστρα-
« τεύσῃ μὲ τὸν Β. συνεχεστρατεῖ ἐξαίφνης μὲ τὸν Γ. Ὁ Β.
« δυσαρεστηθεὶς εἰς τοῦτο, ἀντενεργεῖ εἰς τρόπον, ὡς λει-
« ποτακτοῦν τῆς Ρόυμῆλης τὰ στρατεύματα εἰς τὴν ἀκ-
« μὴν τοῦ ἀγῶνος, καὶ πίπτει τὸ Νεόκαστρον. Ἄν ὁ Γ.
« δὲν ἦτον ἰδιοτελής, ἤθελε βεβαίαι ὑποφέρει νὰ ἐκστρα-
« τεύσῃ ὁ Α. μὲ τὸν Β. ἂν ὁ Β. πάλιν ἦτο καλὸς πατριώ-
« της, ἤθελε παραβλέψῃ τὴν πονηρίαν τοῦ Γ. διὰ τὸ ὁ-
« φελος τῆς πατρίδος. » Τοιοῦτον τί ὑποπτεύονται ὅτι συ-

(1) Ἰδ. ἀνωτέρ. σελ. 15'.

νέβη καὶ εἰς τὴν ζήτησιν τῆς προστασίας ἢ ὑπερασπίσεως τῶν Ἀγγλων.

X. Τοῦτο ἦτον ἀναγκαῖον διὰ τὰς κατεχοῦσας περιστάσεις. « Ἀνάγκη οὐδὲ θεοὶ μάχονται. »

E. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀνάγκη, ἂν ἀληθῶς ἦτον ἄφευκτος, ἐγεννήθη ἀπὸ τὰς διχονοίας τῶν ἑτρόπος ὁμοῦ, πῶς ἐπενόησαν νὰ τὴν ἀποδείξωσι, καὶ νὰ τὴν δικαιολογήσωσι μὲ μαρτυρίαν τοῦ Βάττελ. τὴν καταστένει ὕποπτον.

X. Δὲν ἐξεύρω ποίαν μαρτυρίαν λέγεις.

E. Δὲν ἀνεγνώσας, ὡς φαίνεται, τὴν Γραικικὴν ἐφημερίδα (δὲν ἐνθυμοῦμαι τῶρα ποίαν), ἧπου φέρουν μάρτυρα τὸν Βάττελ, ὅτι « Ἔθνος ἀσθενέστερον, ὅταν διὰ τὴν ἀσφάλειάν του ὑπεβάλλεται εἰς προστασίαν ἰσχυροτέρου, δὲν γάνει διὰ τοῦτο τὴν ἰδίαν ἀνεξάρτητον κυριαρχίαν του [1]. Αὐτὸ ὁμοῦ τὸνομα τῆς Προστασίας ἀντιφασκεῖ μὲ τὴν Ἀνεξαρτησίαν· ἐπειδὴ ὅσον ἰσχυραὶ καὶ ἂν ὑποτεθῶσιν αἰσυνθῆκαί, ἡ κρίσις τοῦ μέτρου, τοῦ τρόπου καὶ τῆς ἀντιμισθίας τῆς προστασίας εἶναι πάντοτε εἰς τὴν ἐξουσίαν, ὡς ἰσχυροτέρου, τοῦ προστατεύοντος· καὶ εἰς τὸν προστατευόμενον δὲν μένει πλέον ἄλλο παρὰ νὰ εὔχεται νὰ ἔχη ὁ προστάτης τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου ψυχὴν. Ἀρκετὰ μᾶς ἐδιδάξεν ἡ ἱστορία, πῶς ἐπροστάτευαν οἱ Λακῶνες τὰς ὑποδεεστέρας πολιτείας, πῶς καὶ αὐτοὶ οἱ ἀσυγκρίτως φιλανθρωπότεροι τῶν Λακῶνων Ἀθηναῖοι. Ἐπειτα τὸ ζητούμενον δὲν ἦτο πόσον ἐμελλαν νὰ μᾶς πωλήσωσι τὴν προστασίαν οἱ καλοὶ Ἀγγλοὶ, ἀλλ' ἂν ἡ προστασία ἀληθῶς ἐζητήθη ἀπὸ ἀναγκασμένον τὸ ἔθνος, καὶ ὄχι ἀπὸ μιᾶσαν τινα φατριάν του ἔθνους, ἀπα-

(1) VATTEL, le Droit des gens, etc. Liv. 1, chap. I, § 6, pag. 26, et chap. XVI, § 191, Pag. 237,

τημένην ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς φατριαστάς. Καὶ τοῦτο δὲν ἀπεδείχθη καταπειστικῶς. Ἐὰ τοιαῦτα, φίλε, δὲν σε φαίνονται δεινὰ καὶ ἄξια νὰ γεννήσωσιν ἀπελπίσαν;

X. δεινὰ καὶ πάνδεινα. Μ' ὕλον τοῦτο μὴν ἀπελπίζεται; λαλεῖ, γράφε, κήρυττε.

E. Ἐὰν νὰ λαλήσω καὶ τί νὰ γράψω; εἶναι πολλὰ, τὰ ὅποια πρέπει νὰ μὲνωσιν ἀκόμη ἀλάλητα, ἐμοῦ...

X. Λάλει καὶ ὅσα μοῦ ἐδιηγήθης. Ἐὰ τοιαῦτα καὶ ἄλλα παρόμοια, λαλούμενα, γραφόμενα καὶ διὰ τοῦ τύπου σκορπιζόμενα, καὶ ἀναγιωσκόμενα, εὐποροῦν νὰ γεννήσωσιν εἰς τὴν φυγὴν κἀνεὸς ἀπὸ τοῦ νεύου μας τὴν ὀρεξίν καὶ τὸ φρόνημα νὰ ἐξομολογή με τοὺς ὄντως ἐνδοξοὺς ἄνδρας, παλαιούς ἢ νέους, φίλους τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας. Μὴν ἀπελπίζόμεθα, φίλε. Ἐὰ καλὰ πρέπει νὰ λεγῶνται καὶ νὰ μεταλέγωνται συχνά, κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Σωκράτους. «Ἐὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν [1].» Ὁ, τι ἐδιηγείτο ἐκεῖνος εἰς τοὺς νέους περὶ τῆς νεότητος τοῦ Ἡρακλέους [2], τί ἄλλο ἦτο παρὰ τοῦ ὀνειρέυσου ὁμοίον ὄνειρον;

E. Φοβοῦμαι μὴ καὶ τὸ ἀποτελεσματικὸν τοῦ σχηματισμοῦ ὁμοίων. Ἐὰ τοῦ Σωκράτους τὰ χρυσὰ παραγγέλματα δὲν ἰσχυρὰν νὰ παύσωσι τὰς διχονοίας τῶν Ἀθηναίων, οὐδὲ νὰ γεννήσωσιν εἰς αὐτοὺς κἀνεὸν νέον Θεμιστοκλέα, ἱκανὸν νὰ προφυλάξῃ τὴν αὐτονομίαν τῆς πατρίδος του ἀπὸ τὰς μετ' ὀλίγον μελλούσας ἐπιβουλὰς τῶν Μακεδόνων, τί καλὸν ἐλπίζεται ἀπὸ τὰ ἰδικὰ μου ὀνειράτα;

X. Ἀπολύσαι καὶν ἀπὸ τοῦ χρεωπτοῦμένου εἰς τὴν πατρίδα χρέος, ὡς ἔπρασεν ὁ Σωκράτης; τὸ ὅποιον δὲν

[1] Σενόφ. Ἀπομν. Α, VI, § 6, σελ. 128, καὶ Πλάτων. Πωργ. § 45, σελ. 199.

(2) Αὐτ. αὐτ. Β, I, § 21-34, σελ. 40-44.

είναι μικρὸν κέρδος. Ἐπειτα, ἂν δὲν σ' ἀκούσωσιν οἱ σύγχρονοι. θελοῦν δώσῃν πλείωτεράν προσοχὴν οἱ μεταγενέστεροι. Ἡ γὰρ ὁποῖαν βλέπεις σήμερον τινῶν ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ σχεδὸν ὅλων τῶν κατοίκων τῆς Ἀμερικής, ἐπιθυμίαν νὰ ἐνώσωσι τὴν πολιτικὴν μετὰ τὴν ἠθικὴν, τί ἄλλο εἶναι πλὴν ἀποτέλεσμα τῆς σοκρατικῆς παλαιᾶς διδασκαλίας;

Ε. Θουμασὴν παρεγγυαίαν μετὰ παρεγγυαίαι! νὰ σερεθῇ σήμερον ἡ ταλαιώτερος πατρίσ μας τὴν χρεωστούμενην εἰς τοὺς ἀγῶνάς τῆς αὐτονομίας, μετὰ ἐλπίδα νὰ τὴν ἀπολαύσῃ μετὰ σχεδὸν εἰκοσιτρεις ἑκατονταετηρίδας!

Ε. Ο λογαριασμός σου, φίλε, δὲν εἶναι ἀκριβής. Ἀπὸ τὰς εἰκοσιτρεις σου ἑκατονταετηρίδας ἔπρεπε πρῶτον νὰ ἀραιώσῃς σχεδὸν τὰς δεκαεννέα, ἀπὸ τοῦ Σωκράτους ἕως τῆς εὑρέσεως τῆς τυπογραφίας. Εἰς ὅλον τούτο τὸ διάστημα, τοῦ δικαίου ἐκείνου ἀνδρὸς ἡ διδασκαλία κατεπολεμήθη πρῶτον ἀπὸ τοὺς σοφιστὰς, ἔπειτα ἀπὸ τοὺς δορικτήτερας τῆς Ἠλλάδος Μακεδόνας καὶ Ῥωμαίους, καὶ τέλος κατεπαντίσθη ἀπὸ τοὺς ἀνοήτους Ἀυτοκράτορας, αἱ ὅλων εἰς τούτων μάλιστα τὴν ἐξουσίαν ἦτο νὰ τὴν ἀναζωπυρήσωσιν, ὄντες χριστιανοί, μετὰ τὴν ἀπὸ τὸν Χριστὸν παραγγελθεῖσαν ἰσονομίαν. Ἀριθμεῖ λαμπρὸν, ἀπὸ τῆς εὑρέσεως τῆς τυπογραφίας μέχρι τῆς σήμερον, μόλις τέσσαρας ἑκατονταετηρίδας, καὶ παρατήρησε εἰς ὅλον τούτο τὸ διάστημα τὴν ἀδιάκοπον ἐνέργειαν εἰς τῶν ἀνθρώπων τὰς ψυχὰς τῆς θείας ταύτης τέχνης. Παρατήρησε ἀκόμη καὶ τὸ ἀξιώτερον παρατηρήσεως τούτο, ὅτι καθὼς ὁ χρόνος προχωρεῖ, ἡ ἐνέργεια τῆς τυπογραφίας ταχύνεται, ὅχι πλέον κατὰ τὴν ἐξορχῆς χρονικὴν ἀναλογίαν ὅ,τι δίδαγμα τῆς ἐχρειάζετ' ἀλλοτε μακροῦς χρό-

νους νὰ πείσῃ ὀλίγους τινὰς ἀνθρώπους, μόλις σήμερον γνωστοποιεῖται, καὶ πείθει μέγα μέρος αὐτῶν. Συνέθη εἰς αὐτὴν ἀπαρράλκτως ὅ,τι λέγει ὁ Δαυὶδ « Ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐρεῦγεται ῥῆμα, καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν. Οὐκ εἰσὶ λαλαῖα οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ σωναὶ αὐτῶν. Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὀφθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν [1]. »

Τὸ ῥητὸν ἤθελ' εἶσθαι προσφυέστατον, ἀν ἐσυμφῶνει μὲ τὰ γινόμενα. Βλέπω ὅμως, ὅτι ἡ τυπογραφία ἔγινε κοινὸν ὄπλον καὶ τῶν ἐχθρῶν καὶ τῶν δδασκαλῶν τῆς πολιτικῆς τοῦ Σωκράτους. Εἰς τούτων τὰς χεῖρας, « ἀναγγέλλει γνῶσιν » ἀληθῶς, ὡς λέγει ὁ Δαυὶδ, ἐνῶ οἱ ἐχθροὶ τῆς σοφισαὶ τὴν μεταχειρίζονται νὰ διασπείρωσι τὴν ἀγνωσίαν· καὶ ἰσχυρὸν τόσον πλέον παρὰ τοὺς ἀρχαίους σοφιστὰς, ὅσον ἀναίσχυντησαν ἕως νὰ μεταχειρίζονται ὄργανον καὶ αὐτὴν τὴν θρησκείαν.

X. Τοῦτο μάλιστα τὸ ἀναίσχυτον τόλμημα κατέλυσε τὴν ἰσχὺν καὶ δύναμιν αὐτῶν, καὶ ἐξεσκέπασε τοὺς δόλους των. Τὴν θρησκείαν κουχῶνται σύμμαχον, καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ, κινδυνεύουσιν ν' ἀφανισθῆ, κατ' αὐτοὺς, ὑποκρίνονται ὅτι ὑπερασπίζουσι. Ἀλλὰ τὸ περιέχον τὴν διδασκαλίαν ταύτην Εὐαγγέλιον δὲν εἶναι πλέον φυλακισμένον ἀπ' αὐτοὺς, ὡς ἄλλοτε· ἀλλ' ἀπολυμένον ἀπὸ τὰ δεσμάτων κηρύσσεται σήμερον (δῶρημα καὶ τοῦτο τῆς τυπογραφίας) κήρυγμα δεῦτερον, μεγαλοφωνότερον τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων, μεταγλωττισμένον εἰς ὅλας τὰς γλώσσας καὶ ἀνάγνωσκόμενον ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν καὶ πάσης τάξεως ἀνθρώπων. Τοιαύτη πάνδημος ἀνάγνωσις « ἀναγγέλλει γνῶσιν » καὶ διδάσκει

[1] Ψαλμ. 107, 2-4.

τοὺς λαοὺς ὅτι οἱ ὑποκρινόμενοι ὑπέρμαχοι τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, εἶναι αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ τόσον αὐστηρῶς ζηλιτευόμενοι ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον Φαρισαῖοι, καὶ τὰς ἐπιποίας ἐπαγγέλλονται θρησκευτικὰς παρατηρήσεις, εἶναι αὐταὶ ἐκεῖναι αἱ κατακρινόμεναι ἀπὸ τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς Ἀποστόλους του ὡς λόγοι καὶ πράξεις Φαρισαίων (1), ὡς « διδασκαλίαι δαιμονίων (2). »

Ε. Μ' ὄλον τοῦτο, φοβοῦμαι μὴ κατισχύσωσιν οἱ ὑποκριταὶ οὗτοι, ὡς κατισχύσαν οἱ σοφισταὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ οἱ Φαρισαῖοι τῆς Ἰουδαίας.

Χ. Ἔτι; νὰ κατασθῶσι φονεῖς, ὡς ἐκεῖνοι; Ἐπραξαν καὶ φόνους ἄλλοτε, διότι εἶχαν σύμμαχον λαὸν ἀσύνετον καὶ δεισιδαίμονα· ἀλλ' αὐτὸς ὁ ὀδηγούμενος τότε ἀπ' αὐτοὺς, τυφλὸς ἀπὸ τυφλοῦς λαοῦ, τρέχει σήμερον εἰς τὰ θεάτρα καὶ κροτεῖ μετὰ χαρᾶς βλέπων ζηλιτευομένους τούτους τοὺς Ταρτούφους. Ἐμπορεῖ τίς, φίλε, νὰ ἀντιλέγῃ σοφιζόμενος εἰς τοὺς συλλογισμοὺς καὶ τὰς διὰ λόγων ἀποδείξεις· ἀλλ' εἰς αἰσθητὰ καὶ φανερὰ πράγματα· τί ἔχει νὰ ἀντιλέξῃ; Ἐπὼς ἔχουν νὰ ἐξηγήσωσιν ἐξ ἑνὸς μέρους τὴν κακοδαιμονίαν τῆτ Ἰσπανίας καὶ ἄλλων μερῶν τῆς Εὐρώπης, ὅπου αὐτοὶ βασιλεύουν, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἑθνῶν, ὅπου οὐδ' ἀκούεται τῶνομά των; Διὰ τί συγχρόνως μὲ τὸν θεατρισμὸν καὶ περιγελοῦν τῆς ὑποκρισεῶς των δοξάζεται καὶ μεγαλύνεται ἡ ἀρετὴ τοῦ Λαφαίετου, τοῦ Φουᾶ, καὶ τῶν ὁμοίων αὐτῶν; Εἰς πράγματα [πάλιν τὸ λέγω] τόσον φανερὰ ὁ πλεον ἀναίσχυντος σοφιστὴς ἄλλο δὲν ἔχει νὰ κάμῃ παρὰ νὰ ὀργίζεται ματαίως. Καὶ βλέπεις, ὅτι ἡ ὀργὴ των ἐ-

[1] Λουκ. ια', 39--47.

[2] Πρὸς Τιμόθ. Α, δ' Ι.

μεταβάλλη εἰς λύσσαν. Συκφαντοῦν, βλασφημοῦν, ὑβρίζουν τοὺς δείχνοντας τὰ πράγματα· κατ' αὐτοῦ τοῦ νοή-
μου των βασιλείας ἐτόλμησαν νὰ ἀσεβήσωσιν ἐπ' ἄμβω-
νος, διότι ὤμοσε νὰ φυλάξῃ τὸ πολιτικὸν σύνταγμα, πει-
θόμενος, ὡς φρόνιμος ἡγεμὼν, εἰς τὰ πράγματα.

Ε. Μοῦ ἐνθυμιζεις, ὅ, τι ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος λειτουργὸς
τοῦ δεκάτου ἔκτου Λαδοβίκου... δὲν ἐνθυμοῦμαι τῶρα
τὸνομά του... ὁ Φίλος τοῦ Φρυκλίνου.

Χ. Καὶ ἄσπονδος ἐχθρὸς τῶν Τούρκων, τῶν ὁποίων
ἐπεθύμει κ' ἐσυμβούλευε τὴν καταστροφὴν [1], ὁ Τουρ-
γός.

Ε. Ναί, ὁ περιβόητος Τουργός.

Χ. Ἰ Τί ἔλεγεν;

Ε. Ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὀργιζώμεθα κατὰ τῶν πραγμά-
των, διότι δὲν αισθάνονται τὴν ὀργὴν μας, οὐδὲ μεταβάλ-
λονται δι' αὐτὴν. Il ne faut pas se fâcher contre les faits,
parce que cela ne leur fait rien.

Χ. Πολλὰς ἑκατονταετηρίδας, εἶλε μου, ἀρχήτερα
τοῦ Τουργότου το εἶπεν ὁ Εὐριπίδης,

Τεῖ; πράγμασιν γὰρ οὐχὶ θυμοῦσθαι χρεὼν,
Μάλοι γὰρ αὐτοῖς οὐδὲν' ἀλλ' εὐντυχάνων
Τὰ πράγματ' ὀρθῶς ἦν τίθεῖν, πράσσει καλῶς [2].

Καὶ βλέπεις, ὅτι ὁ ποιητὴς προσθέτει καὶ δευτέραν νοῦ-
θεσίαν, λέγων, ὅτι μὴ δυνάμενοι νὰ μεταβάλωμεν τὰ
πράγματα, ἀντὶνὰ ὀργιζώμεθα κατ' αὐτῶν, χρεωσούμεν
νὰ τὰ ὑποφέρωμεν ἀγογγύσως, ἂν ἦναι ἀνιάτως κακὰ,
ἢ νὰ φροντίζωμεν τὴν εἰς τὸ καλύτερον μεταβολὴν αὐτῶν

(1) Id. la Correspondance Littéraire de GRIMM, 3e Part-
tom. IV, pag. 70.

(2) Εὐριπίδ. λείψαν. ἐκ τοῦ Βαλδερφόντου.

καὶ πρόοδον, ἀν ἴσως καλὰ. Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ φρόνησις. Δὲν ἔχει πολλῆς σοφίας χρῆσαν νὰ καταλάβῃ τις, ποῦ σήμερον εὑρίσκεται ἡ εἰρήνη, ἡ δόξα, ἡ εὐδαιμονία, «τὸ πράσσειν καλῶς»· εἰς τοὺς φρονούντας καὶ λαλοῦντας τὴν γλῶσσαν τῆς δεκάτης ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος, τὴν γλῶσσαν τῶν βασιλευομένων ἀπὸ ἡγεμόνας ὑποκειμένους εἰς ἐθνικοὺς νόμους, τὴν γλῶσσαν τῶν ἀβασιλεύτων ἐλευθέρων καὶ αὐτενόμων ἐθνῶν, ἢ τοὺς ἰσχυριζομένους νὰ μᾶς πείσωσιν, νὰ φρονῶμεν καὶ νὰ ψελλίζωμεν ὡς τὰ νήπια τῆς δεκάτης τρίτης καὶ δεκάτης τετάρτης;

Ε. «Ὅτε ἤμην νήπιος (λέγει ὁ Παῦλος), ὡς νήπιος ἐλάλουν, «ὡς νήπιος ἐφρόνου, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην· ὅτε δὲ γέγονα ἀνὴρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου[1].»

Χ. Εἰς καλὸν ἐνθυμήθης τοῦ Ἀποστόλου τοὺς λόγους. Καὶ σημείωσεν τὴν κατὰ διαδοχὴν πρόοδον τῆς ὑποίας λέγει καταργήσεως, ἕτι συτρέχει ἀναλόγως μετὰ τὴν πρόοδον τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων. Πρῶτοι κατήργησαν οἱ Ἄγγλοι τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν τῶν ἰδίων ἡγεμόνων· δεῦτεροι, σοφώτεροι, ὡς καὶ εἰς σοφωτέραν χρόνου περίοδον γεννημέσι, οἱ Ἀγγλομερικανοὶ κατήργησαν καὶ τοὺς κατὰ διαδοχὴν τίτλους τῆς εὐγενείας, ἀφίνοντες τὸν δρόμον ἀνοιχτόν εἰς ὅλους τοὺς πολίτας νὰ εὐγενίζεται καθεὶς προσωπικῶς ἀπὸ τὰ ἰδιά του ἔργα. Εἰς πολλὰ τῆς Εὐρώπαικῆς ἡπείρου μέρη οὐδ' ἀκούεται πλέον ἡ ἀπόλυτος ἐξουσία. οἱ Εὐρωπαῖοι πολιτεύονται πολιτείαν ἀβασίλευτον, εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπῃν ἡ Γαλλία, ἡ Βαυαρία, ἡ Βιρτεμβέργη, ἡ Σαξονία, τὸ Βέλγιον καὶ ἄλλα· τινὲς ἐπικρατεῖαι κυβερνοῦνται ἀπὸ ἡγεμόνας ἢ βασιλεῖς συμμεριζομένους τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν μετὰ ἐθνικὸν κοινεβούλιον,

[1] Πρὸς Κορινθ. Α., στ. II.

καὶ διὰ τοῦτο πολὺ δυνατωτέρους, πολὺ εὐδαιμονοεφόρους,
ὡς καὶ πολὺ πλεον ἠγαπωμένους ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους,
παρὰ τοὺς ἀπολύτους ἡγεμόνας.

Ε. Τοιοῦτόν τι εἶδος βασιλοπολιτείας φαίνεται ὅτι ἐπιθυμοῦμεν νὰ καταστήσωμεν καὶ ἡμεῖς.

Χ. Χωρὶς ἀμειβολίαν, φίλε, ἂν εἶχαμεν ὁμογενῆ νόμιμον βασιλέα, καθὼς οἱ Γάλλοι, οἱ Ἀγγλοὶ καὶ τάλιοι-πὰ βασιλευόμενα ἔθνη.

Ε. Εἶναι ὁμως γνώμη τινῶν ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους νὰ προσκαλέσωμεν ἔξωθεν ἀλλογενῆ βασιλέα με συνθήκας, νὰ κυβερνᾷ με βουλήν καὶ γνώμην τοῦ ἔθνους.

Μεγάλη χάρις εἰς αὐτοὺς, ὅτι ζητοῦν καὶ συνθήκας!

Ε. Ἔτι νοεῖς με τοῦτο;

Χ. Ἴσως εὐρίσκονται καὶ τινες περιττὰς νομίζοντες καὶ τὰς συνθήκας ἴσως, παρὰ νὰ λέγωνται πολῖται, ὑποκείμενοὶ εἰς νόμους, προκρίνουσιν ὅ,τι ἔλεγε τὸ ἀνδράποδον τῆς κωμωδίας,

Ἐμοὶ πόλις ἐστὶ καὶ καταφυγὴ καὶ νόμος,

Καὶ τοῦ δικαίου τοῦ τ' ἀδίκου παντὸς κριτὴς,

Ὁ δεσπότης πρὸς τοῦτον ἐνκαθεῖσθαι ζῆν ἡμῖ (17).

Εἶναι καὶ ἄνθρωποι εἰς τὸν κόσμον, τοὺς ὁποίους (συγχώρησέ με τὴν παραβολὴν) τρώγει ἡ βία, ἂν δὲν φέρῃ καθ' ἑαυτὴν ἐξ ἐκείνων μάλιστα, ὅσοι καὶ ὑπὸ τὸν ἀνομιμον καὶ ἀγριον καθ' ἑαυτὴν τοῦ διςυχοῦς, ἀλλ' ὄχι ἀγενοῦς ἔθνοιοι, ἐσυγχωροῦντο νὰ καθ' ἑαυτοὺς εὐνοῦσι ὄνοιοι. Οὐδὲ τὴν δουλείαν ἀποφεύγομεν [λέγουσιν οἱ τοιοῦτοι], εἰάν μόνον μᾶς συγχωρήσῃ νὰ μένωμεν, ὡς ἡμεθα πρότερον, τύραννοιοι.

Ε. Ἐμετάφρασεις, χωρὶς ἴσως νὰ τὸ συλλογισθῆς, τὸ

[1] Μένανδρ. παρὰ Στοβ. σελ. 384.

nous serons serfs pour demeurer tyrans,
τοῦ Γαλλικοῦ Ἀνακρέοντος.

X. Ναί τοῦτο. Ἄλλ' ὅπως ἂν ἦναι, μὲ συνθήκας ἢ ἀσύνθετον, ἵ τίνα μέλλουν οἱ Γραικοὶ νὰ προσκαλέσωσι βασιλέα, εἰς ποῖον νὰ εἰπωσι; « Δεῦρο σὺ βασιλεύσον ἐφ' ἡμῶν (1) » καὶ τίς ἀπὸ τοὺς ξένους βασιλεῖς ἔχει νὰ ἔλθῃ ἢ νὰ στείλῃ συγγενῆτου τινὰ νὰ βασιλεύσῃ εἰς τὴν Ελλάδα, χωρὶς νὰ διεγείρῃ τὴν ζηλοτυπίαν τῶν λοιπῶν ἡγεμόνων, χωρὶς νὰ δώσῃ ἀφορμὴν νέων ταραχῶν εἰς τὴν μόλις ἡσυχάσασαν Εὐρώπην;

E. Ἐὰν ἀλλὰ συμφέρει πάλιν εἰς αὐτοὺς νὰ μείνῃ ἀβασίλευτος ἡ Ελλάς;

X. Ὡς δὲν ἐκρίναν ἀσύμφωρον τὸ ἀβασίλευτον τῶν Ἐλβετιῶν ὑπὲρ τὰς τέσσαρας ἑκατονταετηρίδας μέχρι τῆς σήμερον, οὕτω δὲν ἔχουν τί νὰ φοβηθῶσιν ἀπὸ τὴν ἀβασίλευτον Ελλάδα· πολὺ πλέον φοβερὰ ἐνδέχεται νὰ κατασταθῇ εἰς αὐτοὺς ἡ Ελλάς ἂν ὑποταχθῇ εἰς βασιλέα.

E. Κρίνεις λοιπὸν ἀρμόδιον καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας τῶν Ἐλβετιῶν τὸ πολιτικὸν σύνταγμα.

X. Τοῦτο, ἢ τῶν Ἀγγλαμερικανῶν τὸ σύνταγμα, ὡς μᾶς ἐσυμβούλευσαν καὶ οἱ ξένοι (2). Πολὺ πλέον ὁμῶς ἀρμόζει εἰς ἡμᾶς τῶν Ἀγγλαμερικανῶν ἡ πολιτεία.

E. Φοβοῦμαι, φίλε, ὅ,τι ἔλεγεν ὁ Φραγκλῖνας τοῦ οὐνεῖρου. Πρῶτον, μὴ δὲν εἰμεθ' ἀκόμη ὄριμοι νὰ κυβερνώμεθα ἀβασίλευτοι· καὶ δεύτερον, ὅχι τὸ ὅποιον ἐφοβήθης σὺ ἀσύνθετον, ἀλλὰ τοὺς μέλλοντας νὰ πραγματευθῶσι τὰς μὲ βασιλέα συνθήκας. Ἀπὶ ὅσους βλέπω καὶ γνωρίζω σήμερον ὑλίγοι ἔχουν ἀρκετὴν πολιτικὴν γνώσιν

(1) Κριτ. θ. 14.

(2) Ἰδ. ἄνωτέρ. σελ. μ.α, μ.β καὶ μ.θ καὶ τὸν STANHOPE Greece in 1823 and 1824, Let. XLI, tom I, pag 163.

τῶν τοιούτων· καὶ ἀπὸ τοὺς ἔχοντας δὲν εἶναι σχεδὸν κἀνεῖς, ὅστις δὲν προκρίνει νὰ πραγματευθῆ πρώτα τὰ εἰς ἑαυτὸν καὶ τοὺς φίλους του συμφέροντα. Ἐχεις τί προφυλακτικὸν τοῦ κινδύνου τούτου μέσον;

Χ. Ἐύχομαι νὰ μείνῃ ἀβασίλευτος ἡ Ἑλλάς, διὰ τοῦτο μόνον, ὅτι δὲν συμφέρει εἰς τὴν παρούσαν αὐτῆς κατάστασιν αὐτῆ βασιλικῆ. Ἰὴν ὅμως τοῦτο ἀποδειχθῆ ἀδύνατον, αἱ μὲ βασιλέα συνηθῆσαι, διὰ νὰ ᾖναι ἑκουσιοὶ τοῦ ἔθνους συνδεσμοί, καὶ ὅχι μηχανορραφαὶ φατρίαι, συμφέρει νὰ συγκροτηθῆ ἔθνικα συνέδος, νὰ ἐκλεξῆ αὐτῆ δώδεκα πρόσωπα, μετὰξὺ τῶν ὁποίων νὰ μὴν εὐρίσκειται κανεὶς ἀπὸ τοὺς νῦν κυβερνήτας ἢ ὑπουργοῦς των, κανεὶς ὅλως ἀπὸ τοὺς ὑπηρετοῦντας ἀμισθὸν τὴν πολιτείαν, κανεὶς ἀπὸ τοὺς... καταλαμβάνεις ποίους λέγω.

Ε. Ἐξαιτίας τί ἀποκλείεις τούτους;

Χ. Διὰ τὸ,

Μένειν' ἀπιστεῖν ἄθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.

Ἐπειτα ἡ βουλὴ τῶν ἀντιπροσώπων νὰ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν νὰ χωρίσῃ ἀπὸ τοὺς δώδεκα πάλιν μὲ ψήφοφορίαν, πέντε, καὶ νὰ ἐμπιστευθῆ εἰς τούτους τὴν πραγματεύσιν των συνθηκῶν, ἀφοῦ πρώτον τοὺς ὁρκώσῃ εἰς τὸ ἱερόν Εὐαγγέλιον.

Ε. Ὡς ποίας συνθήκας κρίνεις ὅτι πρέπει νὰ ζητήσῃ τὸ ἔθνος;

Χ. Τὸ περὶ συνθηκῶν, φίλε μου, χρειάζεται μακρὰν σκέψιν· οὐδ' εἶμαι ἱκανὸς νὰ κρίνω ποίαι καὶ πόσαι ἀρκοῦν νὰ δεσμεύσωσιν ἄνθρωπον, ὅστις ἀφοῦ μίαν φορὰν λάβῃ τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἔθνους, τὴν κρα-

ταί ἐπὶ ζωῆς του, τὴν ἀρίνει κληρονομίαν εἰς τὰ τέκνα του, ὡς τὰ λοιπά του κτήματα, καὶ ἀκολουθῶς τρέχει τὴν κίνδυνον, ὡς ἄνθρωπος, νὰ λησμονήσῃ καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἐκλέξαντας εὐγνωμοσύνην. Τὰς μεγάλας, φίλε [ἀνθρωπίνως πάλιν λαλῶ], τὰς μεγάλας πλέον παρὰ τὰς μικρὰς δωρεὰς ἀκολουθεῖ ἢ ἀχαριστία.

E. Ἀλλ' ὅμως ἐρωτῶ σε πάλιν ποίας συνθήκας;

X. Τὰς συνθήκας πολλῶν ἄλλων κοινοβουλευτικῶν νουμιῶν βασιλείων. Μία μόνη συνθήκη παρὰ ταύτας μὲ φαίνεται ἀπαραιτήτως ἀναγκαία εἰς τοὺς Γραικοὺς, διὰ τὰς κατεχούσας σήμερον τὴν φωτισμένην Εὐρώπην περιστάσεις...

E. Ποία;

X. Ἐν ἑλλῶν νὰ βασιλεύτῃ ἡναὶ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, νὰ μὴ συγχωρήσῃ πατέ εἰς τὰ πολυπληθῆ μοναστικὰ τῶν δυτικῶν τάγματα, καὶ ἐξαιρέτως τοῦ φαρισαϊκοῦ τῶν Ἰησοῦϊτων ταγματός τὴν εἰσοδὸν τῆς Ἑλλάδος, οὐδ' ἱερεῖς δυτικῶς νὰ ἐμβάτῃ εἰς αὐτὴν πλειοτέρους, παρὰ ὅσοι ἀρκοῦν νὰ ὑπουργῶσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν ὀλίγων ὁμογενῶν καὶ συμπολιτῶν μας δυτικῶν χριστιανῶν. Ἐξεύρει πότον μᾶς ἀγαπᾷ ὁ Παπικὸς κλῆρος, καὶ ἔδειξεν ἐσχάτως τὴν εἰς ἡμᾶς φιλανθρωπίαν του, ὥστε νὰ μὴν ἀφήσῃ οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν περὶ τούτου. Ὅλων χωρὶς ἐξαιρέσειν τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς οἱ ἱερεῖς μᾶς ἐβοήθησαν καὶ μὲ ἀργυρικὰς συνεισφορὰς, καὶ μὲ προσευχὰς εἰς τοὺς ναοὺς τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερώσεως τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὸν ἀσεβεστάτον ἐχθρὸν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Μόνος ὁ Κλῆρος τοῦ Παπακιμαῖα, θαύτατον ὕπνον, ἢ δὲν ἐξυπνεῖ πρὸς μικρὸν, πλὴν διὰ νὰ μᾶς κατηγορῇ εἰς τὰς ἐφημερίδας του ὡς

ἀποστάτας. Αὐτὸς ὁ μακάριος Πάπας, ἡ κεφαλὴ τῆς δυ-
τικῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας, δυνάμενος νὰ εὐεργετήσῃ
μεγάλως τοὺς ἀγωνιζομένους ὑπὲρ Χριστοῦ, καὶ νὰ βλάβῃ
τοὺς πολεμοῦντας τὸν Χριστὸν, ἐφοβήθη καὶ τὴν εὐεργε-
σίαν καὶ τὴν βλάβην.

Ε. Ἐξ ἑδύνατο νὰ κάμῃ ὁ Πάπας;

Χ. Ἐνας τοῦ μόνου ἀφορισμοῦ ἤρκει νὰ ἐμποδίσῃ ναυ-
κλήρους, ναύτας, ναυπηγοὺς, ἐμπόρους, στρατιώτας,
στρατηγοὺς, καὶ ὅλους τοὺς ἀρνησιχοίτους, ὅσοι ἐδραμαν
εἰς βοήθειαν τοῦ ἀγρίου σατραπῆ τῆς Αἰγύπτου, καὶ
ἀκολούθως νὰ παραλύσῃ τὴν δύναμιν τῶν Τούρκων. Ἐνας
τοῦ μόνου ἀφορισμοῦ ἤθελ' ἰσχύσειν νὰ φραξῇ τὰ στόματα
τῶν συνηγόρων τοῦ Κορανίου χριστιανῶν ἐφημεριδογράφων,
καὶ ἐξαιρέτως τοῦ ^{***}, τόσοσ ἀγριωτέρου παρὰ τὸν σαυ-
ρωτὴν Πιλάτον, ὅσον αὐτὸς γράφει παρὰ γνώμην τοῦ
χριστιανοῦ καὶ νομίμου τοῦ βασιλέως, ὅπῳτ' ἐκεῖνος ἐδού-
λευε τὸν τύραννον τῆς Ῥώμης Τιβέριον. Τοῦτο ἐδύνατο
νὰ κάμῃ ὁ Πάπας. Ἐξ ἑκαμ;

Ε. Μὰ τὴν ἀλήθειαν! ταῦτο δὲν τὸ ἐσυλλογίσθη ἀκόμη.
Ἐτόση ἀφροντισία ἤμᾶλλον καταφρόνησις τῶν χριστιανῶν
Γραικῶν ἀπὸ τὴν μακαριότητά του τί σημαίνει;

Χ. Σημαίνει, ὅτι προτιμᾷ νὰ ἐξαλειφθῶσιν ὁλότελ'
ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ἢ κἂν νὰ τουρκίσωσιν ὅλοι οἱ
Γραικοί, παρὰ νὰ ζῶσι χριστιανοὶ μὴ γνωρίζοντες αὐτὸν
κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας των. Σημαίνει, ὅτι εἰάν οἱ περι-
σωθέντες ἕως τώρα Γραικοὶ σωθῶσι μέχρι τέλους, εὐχεται
καὶ τρέφει τὴν ἐλπίδα νὰ ὑποταχθῶσι κἂν εἰς τοιοῦτον ἡ-
γεμόνα, ὁποῖος νὰ κατακαλύψῃ τὴν Ἑλληνικὴν γῆν ἀπὸ
τοὺς Ἰησοῦίτας του. Διὰ τοῦτο κρίνω ἀναγκαῖον νὰ ἐμπο-

διοθή ρητῶς με συνθήκην τοῦτο τὸ κακόν, ἂν ὁ ἡγευὼν ἦναι τέκνον τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας.

Ε. Λαυθάνεσαι, φίλε μου, εἰς τοῦτο. Πρώτη συνθήκη πρέπει νὰ ἦναι, μηδ' ὀηγευὼν νὰ ἔχη κάμμίαν σχέσιν με τῆς Ρώμης τὴν αὐλήν. Τῶν Ἀνατολικῶν τὴν θρησκείαν χρεωθεῖ νὰ πρεσβεύη, ὅσιν ἐπιθυμεῖ νὰ βασιλεύῃ εἰς τὴν Ελλάδα.

Χ. Ἦρουν νὰ ἀλλάξῃ τὴν θρησκείαν του, ὡς ἀλλάσσει τὰ φορέματά του, ὅταν καταλυθῶσιν ἢ δὲν τὸν ἀρεσκῶσι πλέον. Τοῦτο, νομίζω, λέγεις.

Ε... Δὲν λέγω τοῦτο... Ὅχι... ἀλλ' οὐδ' ἐξεύρω πλέον τί λέγω. Ἄπορα καὶ ἀσυμβίβαστα.

Χ. Διὰ τὰς ἀσυμβιβάστους λοιπὸν ταύτας ἀπορίας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ὁποῖαν ἐλεγχάτασιν τῆς Ἑλλάδος, ἔκρινα, ὅτι συμφέρει πλέον εἰς αὐτὴν ἡ Ἀγγλοαμερικανὴ πολιτεία.

Ε. Οὕτω διηρημένη εἰς πολλὰς ὁμοσπόνδους πολιτείας;

Χ. Τοιαύτη διαίρεσις εἰς ἐκείνους ἦτον ἀναγκασία διὰ τὴν μακρὰν ἔκτασιν τῆς γῆς τῶν. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι πάρα μικρὰ, ὥστε νὰ διαιρεθῇ εἰς πολλὰς αὐτονόμους πολιτείας, χωρὶς νὰ βάλῃ εἰς φανερόν κίνδυνον τὴν ἐλευθερίαν τῆς. Μὲ ἀπὸ τὰς πρώτας αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας οἱ προγονοὶ μας δὲν ἰσχυρὰν νὰ μείνωσιν ἐλεύθεροι, ἐχρημάτισε καὶ ὁ καταμερισμὸς τῆς Ἑλλάδος εἰς πολλὰς χωριστάς αὐτονόμους δημοκρατίας, καὶ δευτέρα. τὸ κακῶς νομιζόμενον δίκαιον τῶν πολιτῶν, νὰ ἐκκλησιαζῶσιν ὅλοι ἐντάμα εἰς τὴν περὶ τῶν κοινῶν βουλήν καὶ σκέψιν, ἀντὶ νὰ ἐκλέγῳσιν ἀντιπροσώπους.

. Αἱ ἀποφάσεις τῶν ὁμῶς ἐγένοντο με τῶν πλειόνων τὴν ψῆφον.

X. Εἰπέ, μὲτ' ὧν πλείονων τὰς ἀτάκτους καὶ θεοσυβώ-
δεις κραυγὰς· τὰς ὁποίας εὐκολὸν ἦτο νὰ διεγερῶσιν
ὀλίγοι δημαγωγοί, πλέον ῥήτορες παρὰ φίλοι τῆς πατρί-
δος, ἐσάκις ἤθελαν νὰ εὐχαριστήσωσι τὰ πάθη των. Ἡ
δὲν γνωρίζεις πῶς ἐγίνοντο αἱ ἐκκλησίαι των.

E. Τὰς γνωρίζω ἀπὸ τὴν ἱστορίαν.

X. Ζωηρότερα παρὰ τοὺς ἱστορικοὺς τὰς χαρακτηρί-
ζουν οἱ ποιηταί, καὶ μάλιστα οἱ κωμικοί. Ἐνας Κλέων,
ἓνας Κλεοφῶν, ἓνας Ὑπέμβολος, ἓνας Ἀριστογείτων, ἓνας
ἀπ' ἐκείνους, περὶ τῶν ὁποίων λέγει ὁ Εὐριπίδης.

καὶ τῶδ' ἀνίσταται

Ἄνθρωποι ἀθυρολόγησας, ἰσχυρὸν θεοῖσιν,
Ἀργεῖος, οὐκ Ἀργεῖος, ἠεταχασμένους,
Θεοῦ τὸ πείσους κάμαθ' ἐπαρρησία,
Πιθάνος ἔτ' ἀσπὺς πεσισθαλεῖν κακῶ τι.
Ὅταν γὰρ ἠδύς τις λόγους, φρονῶν κακῶς,
Πείθῃ τὸ πλῆθος, τῇ πόλει κακὸν μέγα κ. τ. λ. [1],

ἓνας λέγω ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους ἤρκει νὰ κινήσῃ ἕξ χιλιά-
δεις ἀποιδεύτου ὄχλου εἰς ὀλεθρίους ἀποφάσεις.

E. Ὅχι βεβαίαι. Ὑπόθεσις ἑκατὸν, διακοσίους, ἢ ἂν ἀγα-
πάς, καὶ χιλίους φρονίμους, μεταξύ τῶσων μωρῶν πολί-
τας, επιθυμοῦντας νὰ κατατιγάζωσι τοὺς δημαγωγούς, ἵ-
τί ἐδύναντο νὰ κάμωσιν, ὅτε αἱ λοιπαὶ τῶσαι χιλιάδες,
ἐνθουσιασμέναι ἀπὸ τὰ σοφίσματα τοῦ δημαγωγοῦ τὸν
ἐκροτοῦσαν, φωνάζαντες,

Εὐ γ, εὐ γε, νῆ δία! λέγε, λέγ, ὦ ἄγαθ' (2)

Βλέπεις, ὁποία ἦτο τῶν πλείονων ἡ ψῆφος, καὶ ποίους
πικροὺς καρποὺς ἐμελλε νὰ γεννήσῃ μὲ τὸν καιρὸν.
Ἄλλο παραδοξότερον. Ἄντι χιλίων, ὅσους ὑπόθεσα
φρονίμους, ὑποθέτω τώρα ὅλην τὴν ἐκκλησίαν συνθεμέ-

[1] Εὐριπίδ. Ὀρέστ. 892-898. ἐκδ. Porson.

[2] Ἀριστοφῶν. Ἐκκλ. 213.

νην ἀπὸ Σωκράτους ἢ Φωκίωνας. Οὐδ' ἀπὸ ἐξ χιλιάδας Σωκρατῶν ἢ Φωκίωνων Βουλευτῶν ἐλπίζεται τι καλὸν (1) εἰς τὰς πολιτείας, ἂν δὲν ἐκλέγωσιν ἐξ αὐτῶν ὀλίγους τινὰς ἀντιπροσώπους των, παραδίδοντες εἰς μόνους αὐτοὺς τὴν περὶ τῶν κοινῶν σκέψιν.

E. Ἀλλὰ τοιαυτοτρόπως δὲν μετέχει ὅλον τὸ ἔθνος ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν.

X. Τὴν ἐλευθερίαν ἐραντάζοντο ὅτι ἐβύλασαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μὲ τὰς πανδήμου ἐκκλησίας των· κ' ἐπαθάν ὅλον τὸ ἐναντίον. Πρὶν δουλωθῶσιν εἰς τοὺς Μακεδόνας, κατετάθισαν δούλοι τῶν ἰδίων δημογωγῶν, χωρὶς νὰ τὸ αισθανῶνται. Ἄρκετὰ εἰλεύθερα εἶναι, φίλε, πᾶς ἕνας πολίτης, ὅταν ἀπολαύη τοῦ προσώπου του καὶ τῶν κτημάτων τὴν ἀσφάλειαν, τὸ δίκαιον νὰ διδῇ τὴν ψῆφόν του εἰς τὴν ἐκλογὴν ἐκείνων, ὅσοι φέρουν τὸ πρόσωπόν του, καὶ τὸ δίκαιον νὰ δημοσιεύῃ ἀκλυτῶς διαζώσης φωνῆς διὰ τοῦ τύπου, ἢ ὅπως ἄλλως δύναται, τὴν περὶ τῶν κοινῶν γνώμην του. Τὰ δίκαια ταῦτα ἀρκοῦν νὰ σώσωσι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐδαιμονίαν. Ἔχουμε τοῦτο παραδειγμα τὴν Ἀγγλαμερικανὴν πολιτείαν.

E. Βλέπω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι καὶ τὸ Προσωρινόν μας πολίτευμα ἐμυιάζει τῶν Ἀγγλαμερικανῶν τὸ πολίτευμα.

X. Ὡς εἰδῶλον ἐκείνου ἀμυδρὸν καὶ ἀτελέστατον. οὐδ' ἐσυγγῶρει ἴσως τελεώτερον ἢ περὶ τοῦ πολέμου γινῆνα.

(1) Dans toutes les assemblées nombreuses, de quelques hommes qu'elles soient composées, les passions détruisent toujours l'empire de la raison. Quand même tout citoyen d'Athènes eût été un Socrate, l'assemblée des Athéniens n'eût jamais été qu'un attroupement. Le Fédéraliste, tom. II, pag. 197.

δύναται ὁμως νά διορθωθῆ καί νά τελειωθῆ εἰς τὸ ἐξῆς μὲ πλειοτέραν σκέψιν. Συμφέρει ν' ἀκολουθήσωμεν κατὰ πάντα τοὺς Ἀγγλοαμερικανούς, παρεκτός ὅσων ἐκείνοι ἠναγκάσθησαν νά νομοθετήσωσι διὰ τὴν ὁποίαν ἐλεγχὰ ἔκτασιν τῆς χώρας των.

Ε. Τοῦ κλίματος, νομίζω, τὴν διαφορὰν νοεῖς. Ἡ δὲν συμφωνεῖς μὲ τοὺς νομίζοντας, ὅτι οἱ κυβερνῶντες τὰ ἔθνη νόμοι πρέπει νά ἀρμόζωσιν εἰς τὸ κλίμα καθενὸς τῆς κατοικίας.

Χ. Καί τὸ νομίζουν ὀρθά, ἂν νοῶσι τοὺς πολιτικούς (civiles), καί ὄχι τοὺς συντακτικούς (1) τῆς πολιτείας νόμους. Οἱ πολιτικοὶ νόμοι διαφέρουν ἐξανάγκη κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς γῆς, καρποφόρου ἢ ὀλιγοκάρπου, νήσου ἢ στερεᾶς, μεσογείου ἢ παραθλασσίας, ἀνθρώπων τρεφομένων ἀπὸ μόνην γεωργίαν, ἀπὸ τέχνας, ἀπὸ ἐμπορίαν, ἢ ἐντάμα ἀπ' ὅλα ταῦτα. Ἐξαναγίας οἱ συντακτικοὶ νόμοι τοὺς ὁποίους ἐμπορεῖς, δι' ἀποφυγὴν συγχύσεως, νά ὀνομάσῃς καὶ Θεσμῶς (2), ὡς θεμέλια θεμένα πρὸ παντός ἄλλου νόμου τῆς πολιτικῆς οἰκοδομῆς, οἱ τοιοῦτοι λέγω νόμοι, μόνον σκοπὸν ἔχοντες τὸν ἀριθμὸν καί τὴν κατάστασιν τῶν ἀρχῶν (3), καί τὴν φυλακὴν τῆς ἐλευθερίας, ἀρμόζουσιν εἰς ὅλα τὰ κλίματα, ἐπειδὴ δὲν εἶναι σχεδὸν κανὲν ἔθνος, ὁποιοῦδήποτε κλίματος κατ' οἰκον, ἀνεπίδεκτον ἐλευθερίας. Ἀπόδειξις τούτου [διὰ νά μὴν ἀναφέρω τὰ ἐκ τῆς παλαιᾶς ἱστορίας] εἶναι αὐ-

[1] Ἰδ. τὰ εἰς τὰ Πολιτικά. Ἀριστοτέλ. Προλεγόμεν. σελ. μά, σημ. I.

[2] "Θεσμός" ἐκαλεῖτο μὲν παλαι καὶ εἰς ἕκαστος τῶν νόμων θεσμός, καὶ τὸ ὄνομα δὲ τῆς πολιτείας σύνταγμα εὐτὼ κέκληκεν ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ Κατ' Ἀριστοκράτους » Ἀρτα κρητ. σελ. 189. Ἰδ. καὶ τὸν Ὄρκον τῶν ἐφήδων, εἰς τὰς σημ. σελ. 63.

[3] Ἰδ. Διέλογ. Πρῶτ. Περί τῶν Ἑλλήνων. συμφερόντων. σημ. ΒΒ.

τῆ τῶν Ἀγγλαμερικανῶν ἡ γῆ, ἔχουσα τόσην ἔκτασιν, ὥστε περιέχει ὅλα σχεδὸν τῆς γῆς τὰ κλίματα.

Ε. Ἐν δὲν φέρει καὶ ἡ θρησκεία κάποιαν διαφορὰν εἰς τὸ πολιτικὸν σύνταγμα;

Χ. Καὶ μεγάλην. Ἐν δὲν ἐπαρατήρησες, πῶς κρίνει ὁ Σωκράτης τοῦ ὀνείρου τὰ περὶ τῆς θρησκείας; Παρὰ τὰς ὁποίας ἔλεγα αἰτίας τῆς δουλώσεως τῶν Ἑλλήνων εἶναι καὶ τοῦτο ὄχι μόνον ἐπίστευαν πολλοὺς θεοὺς, ἀλλὰ καὶ θεοὺς τοιοῦτους, τῶν ὁποίων ὁ μυθολογούμενος καὶ πιστευόμενος βίος δὲν ἐσυγχῶρει κοσμικὴν εὐνομον πολιτείαν.

Ε. Ἡ πολυθεΐα τῶν ἡμῶν δὲν ἦτον ἀληθῶς τοιαύτη, ἐπειδὴ ἐπίστευαν ἓνα θεὸν ὕψιστον τὸν Δία, πατέρα τῶν ἄλλων ὄλων θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων (1).

Χ. Δὲν ἀρκεῖ οὐδὲ τοῦτο, ἂν ἡ πρὸς ἓνα θεὸν πίστις δὲν καθαρῆ καὶ ἀπὸ δεισιδαιμονίας ἰδίας, ὁποῖον Δία ἐπίστευαν. Τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Τούρκων ὁ θεὸς εἶναι ἀναμφιβόλως ἀνώτερος τοῦ Διὸς τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, ἐπειδὴ εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ τῶν Χριστιανῶν ὁ θεός. ἀλλ' οὔτε οἱ Τούρκοι ἐμποροῦν νὰ συντάξωσιν αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς εὐνομον πολιτείαν, ἐνόσω πισεύουν τὸν Μωάμεθ, οὔτε οἱ Ἰουδαῖοι, ἐνόσω κειθονταὶ εἰς τὰς Ταλμουθικὰς μυθολογίας τῶν Ραββίνων.

Ε. Μόνη λοιπὸν ἡ χριστιανικὴ θρησκεία συμβιβάζεται μετὰ κοσμικὴν εὐνομον πολιτείαν.

Χ. Μόνη, μὴ ἀμφιβάλλης· ἀλλὰ καὶ αὕτη, ἂν ἦναι ἀληθῶς ὡς τὴν ὀνομάζουσιν οἱ Ἀπόστολοι, Λογικὴ λατρεία [2], Λογικὸν ἄδολον γάλα (3), ἢ ὡς τὴν

(1) « Πατὴρ ἀνθρώπων τε θεῶν τε. » Ἰλιάδ. α, 544.

[2] Πρὸς Ρωμ. ιβ', Γ.

[3] Πέτρ. Α, β, 2.

ὠνόμασεν αὐτὸς ὁ Χριστὸς, ὅλη πνεῦμα καὶ ἀλήθεια, ἡ-
γουν καθαρὰ καὶ ἀδόλωτος ἀπὸ τὴν ὕλην τῆς δεισιδαι-
μονίας, ἀπὸ πάθη κοσμικὰ, καὶ ἐξαιρέτως τὰ πάθη τῆς
πλεονεξίας καὶ εἰλαρχίας: « Πνεῦμα ὁ θεὸς, καὶ τοὺς
προσκυνῶντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προ-
σκυνεῖν [1]. » Μόνη τοιαύτη θρησκεία δύναται νὰ κρα-
τῆν καὶ νὰ ἐρεώσῃ τὴν κοσμικὴν πολιτείαν.

Ε. Καλὰ λοιπὸν καὶ εἰς τὸ Προσωρινὸν πολιτεύμα, ἐκη-
ρύχθη Ἐπικρατοῦσα θρησκεία τῶν Ἀνατολικῶν Χριστι-
ανῶν ἡ ὀρθόδοξος πίστις.

Χ. Νὰ κρατῆν, εἴπα ἡ θρησκεία τὴν πολιτείαν, ὅχι
νὰ ἐπικρατῆ καὶ νὰ ἐξουσιασθῇ αὐτή. Τὸ κράτος αὐτῆς
εἶναι ὅλον πνευματικόν, καὶ περιορισμένον εἰς τὴν συ-
νείδησιν καὶ ὁμολογίαν τῶν πιστευόντων. Ἐπειτα, ἴδεν
βλέπεις ὅτι καὶ ἀντιφάσκει τὸ Ἐπικρατοῦσα θρησκεία μὲ
τὰ λοιπὰ;

Ε. Δὲν καταλαμβάνω ποῖαν ἀντίφασιν λέγεις.

Χ. Ἀντιφάσκει μὲ τὰ ἀκολούθως λεγόμενα, ὅτι « Ὅσοι
» αὐτόχθονες κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος πιστεύουν εἰς Χρι-
στὸν, ἀπελαμβάνουν ἄνευ τινὸς διαφορᾶς ὅλα τὰ πο-
λιτικὰ δίκαια, καὶ εἶναι ὅμοιοι ἐνώπιον τῶν νόμων ἄ-
νευ τινὸς ἐξαιρέσεως. » Οὔτε ἴσοι, οὔτε ὅμοιοι χωρὶς ἐξαι-
ρεσιν ἐμποροῦν νὰ ᾄναι οἱ χριστιανοὶ τῶν ἄλλων αἱρέσε-
ων, ὅταν ἐξαιρῶνται ὡς ἐπικρατοῦσα ἡ Ἀνατολική· καὶ τὸ
χερότερον, αὐτ' ἴσους αὐτ' ὅμοιους τοὺς κρίνεις, ἐπειδὴ
κατ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν τοὺς ὑβρίζεις, ὀνομαζῶν αὐτοὺς
κακοδόξους.

Ε. Κακοδόξους!; Ἡοὺ τὸ ἔρημος ταύτης;

(1) Ἰωάν. 8', 24.

X. Εἰς αὐτὸ τὸ ἐπίθετον Ὀρθοδοξος, τὸ δίδουμενον εἰς τοὺς Ἀνατολικούς.

E. Ω: καὶ ἀληθῶς εἰμεθα.

X. Οὐδ' ἐγὼ, φίλε, διατάζω περὶ τούτου. Ἐξεναντίας εἶμαι πληροφορημένος, ὅτι ἡ ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς φρονεῖ καὶ πιστεύει ἀσυγκρίτως ὀρθότερα παρὰ τὴν Δυτικὴν καὶ ὅτι αἱ δεισιδαιμονίαι μας, ἂν εἰσέβησαν τινὲς καὶ εἰς ἡμᾶς, διὰ τὴν μακρὰν δευλείαν καὶ τὴν ἀχώριστον αὐτῆς ἐκπαίδυσιν, λογιζονται σταλαγμαὶ τινὲς ὀλίγοι πρὸς ὤκεανον, παραβαλλόμενα μετὰ παντὸς εἶδους δεισιδαιμονίας καὶ καταχρήσεις τῆς Παπικῆς αἰρέσεως. Βελίον ὀλόκληρον χρειάζεται νὰ καταριθμηθῇ ὅσας δεισιδαιμονίας τρέφουν εἰς τὰς ψυχὰς τοῦ κοινοῦ λαοῦ οἱ μοναχοὶ τῶν δυτικῶν, καὶ ἐξαιρέτως τῶν Ἰησοῦιτῶν τῶν τό τιγμα. Τοῦ τάγματος τούτου [διὰ νὰ μὴν ἀνακρέωι πολλά του ἄλλα εἰς τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν ἀσεβήματα] εὐσημα εἶναι καὶ ἡ Χριστοκαρδιολατρεία (adoration du sacré coeur de Jésus).

E. Περὶ ταύτης τῆς νέας αἰρέσεως ἢ θρησκείας δὲν ἤκουσ' ἀκόμη τίποτε.

X. Δὲν εἶναι ὅτ' αἰρέσεις ὅτε θρησκεία,

Ἀλλ' ἡμεγίστη τῶν ἐν ἀθρώποις νόσων
Πασῶν ἀναιδέα (1),

καὶ φοικτὴ εἰς αὐτὴν τὴν πανσέβασον θρησκείαν ἀσέβεια. Οἱ ἀναιδέατοι οὗτοι Καρδιολάτραι (Cordicoles) κατεμίλισαν τὸν Χριστὸν, κ' ἔλασαν χωριστὴν ἀκολουθίαν, χωριστὰς προσευχὰς καὶ δεήσεις εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Χριστοῦ.

[1] Ἑρμιπιδ. Μιδ. 471.

Ε. Ἀπίστευτα μὲ διηγείσαι.

Χ. Ἔτιθέλες εἰπεῖν, ἂν ἐδιηγούμην, καὶ ὅτι ἡ Καρ-
διολατρεία ἔλαβεν ἀρχὴν καὶ γένεσιν ἀπὸ πνευματικο-
θυγατέρα Ἰησοῦτου, ἂν ἰσοροῦσα καὶ τὰς ἐρωτικές ὀπτα-
σίας καὶ συνομιλίας μὲ τὸν Ἰησοῦν τῆς μωρᾶς ταύτης
παρθένου; Τὰς παρατρέχω καὶ διὰ τὸ μάκρος, καὶ διὰ
τὸ αἰσχρὸν τῆς διηγήσεως, καὶ σὲ πέμπω εἰς τὴν Ἰσορί-
αν τῶν αἰρέσεων (1), ὅπου ὁ σοφὸς καὶ σεβάσιμος
συγγραφεὺς αὐτῆς ἀναγκάζεται νὰ τὰς ἐκθέσῃ, ἐλευθε-
λογῶν τὰ προξενούμενα ἀπὸ τοὺς Ἰησοῦτας σκάνδαλα εἰς
τὴν ἐκκλησίαν του. Εἰς τὸ σύνταγμα τοῦτο θέλεις εὐρεῖν
καὶ ἄλλην χωριστὴν προσκύνησιν εἰς τὴν καρδίαν τῆς Θεο-
τόκου Μαρίας. Ἐπειτα, ἑδὲ διὰ τί σε φαίνεται ἀπίθανος
ἡ τόση ἀναίδεια ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐξασίασαν κατ'
αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ; ἢ κρίνεις ὀλιγώτερον ἀναίδες ὅ, τι
τολμοῦν σήμερον;

Ε. Ποῖον;

Χ. Τάγμα καταργημένον πρὸ πενήκοντα ἐτῶν, ἀπὸ
βασιλεῖς, ἀπὸ Πάπας, ἀπ' αὐτὴν τῶν λαῶν τὴν κατα-
θόσιν, ὅχι μόνον ἀναγεννᾶται τολμηρῶς, ἀλλὰ καὶ ἐμ-
βαίνει καὶ ἰσχυρίζεται νὰ διατριβῇ, καὶ νὰ συγκροτῇ
πατρίαν εἰς πόλεις, ὅπου τοὺς ἀποστρέφονται οἱ πολῖται,
τοὺς στηλιτεύουν καθημέραν οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ ἐφημε-
ριδογράφοι, τοὺς περιγελοῦν οἱ σκηνικοὶ, ὅπου, εἰς ἕνα λό-
γον τοὺς βδελύσσεται καὶ τοὺς ἀποδιώκει ἡ κοινὴ ὑπόλη-
ψις. Ἐτι λέγεις περὶ τούτου; οἱ σφετεριζόμενοι τοῦ Ἰησοῦ
τὸ ὄνομα πράσσουν ὅ, τι ἐσυμβούλευεν ὁ Ἰησοῦς περὶ τῶν

(1) *Histoire des sect. religieuses.*, par M. GREGOIRE, an-
cien évêque de Blois, tom. I, pag. 333-370.

διωγμῶν τοὺς ἀπιστέλους, ἔτι ἔπρασαν οἱ διωκόμενοι ἀπόστολοι;

Ε. Καταλαμβάνω ποίαν συμβουλήν νοεῖς· « Ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τὸν κενιορτὸν ἀπὸ τῶν πόδῶν ἀποτινάξατε, εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς » [1]. Ἀπὸ ταύτην μόνον τὴν διαφορὰν φαίνεται, ὅτι οἱ ἀπόστολοι ἐδίδασκαν σωτηρίαν, καὶ οἱ Ἰησοῦται ἀπώλειαν. Εἶχα δίκαιον νὰ καυχῶμαι εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Χ. Καὶ μέγα δίκαιον, φίλε· ἀλλὰ πάλιν, ἐπιστρέφων εἰς τὸ προκείμενον, σὲ λέγω, ὅτι ταιαύτη θρησκευτικῆς ὑπεροχῆς ἔμολογία δὲν ἔχει χώραν εἰς Πολιτικὸν σύνταγμα· ὁ τόπος τῆς εἶναι εἰς τοῦ καθενὸς τὴν συνείδησιν, καὶ ἡ κήρυξις αὐτῆς ἀρμόζει εἰς τοὺς ἱερούς ναοὺς, ἢ εἰς τὰ ἀντιβρόητικὰ τῶν θεολόγων συγγράμματα. Τὸ Πολιτικὸν σύνταγμα, ὡς σύνδεσμος πολιτῶν, χρεωστῆ νὰ πνέῃ ἀπαρχῆς εἰς τέλος ὁμόνοιαν, ἰσονομίαν, εἰρήνην, καὶ ν' ἀποφεύγῃ ὅ,τι ἐρεθίζει τὰ πάθη, ὅ,τι δίδει ὑποψίαν ὑπεροχῆς ἐνὸς μέρους πολιτῶν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους.

Ε. Τὸ τρίτον ἄρθρον ὅμως ἀναιρεῖ πᾶσαν ὑποψίαν. « Ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἰσὶν ὅμοιοι ἐνώπιον τῶν νόμων ἀνεπιτιμῶς ἐξαιρέσεως ἢ βαθμοῦ, ἢ κλάσεως, ἢ ἀξιώματος. »

Χ. Εἶναι καὶ ἀτελές, καὶ εἰς αὐτοὺς τῆς γραμματικῆς τοὺς κανόνας ἐναντίον. Πρόσθετες, ὅτι καὶ ἔπρεπε νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸ ἕκτον ἄρθρον, ἢ εἰάν νὰ τεθῆ ἀμέσως μετ' αὐτὸ, εἰς τοῦτον τὸν τρόπον. « Ὁ νόμος, εἴτε προσατεύει, εἴτε » κολάζει, εἶναι ὁ αὐτὸς δι' ὅλους τοὺς πολίτας, ὅποιας » τάξεως ἢ καταστάσεως ἠθέλαν εἶσθαι. Ὅθεν ὅλοι οἱ πολῖται » εἰσὶν ἐπίσης δίκαιον νὰ ἐνεργῶσιν ὅλα τὰ πολιτικὰ

»καὶ δημόσια ὑπουργήματα, κατὰ τὸ μέτρον τῆς καθε-
»νός εἰς καθὲν ἰκανότητος, χωρὶς καμμίαν ἄλλην δια-
»κρίσιν». Ἐδῶ εἶχε χώραν ἀκόμη εἰς ἄρθρον χωριστὸν, ὡς
ἐκρίθη ἀναγκαῖα εἰς τὸ Πολιτικὸν σύνταγμα τῶν Ἀγγλα-
μερικανῶν (1), καὶ ἐψηφίσθη ἔπειτα ἀπὸ τὴν πρώτην συν-
τακτικὴν συνέλευσιν τῶν Γάλλων [2], ἡ καταργησις τῆς
κατὰ διαδοχὴν τιτλικῆς εὐγενείας, καὶ τῶν γιλοίων ἐπι-
θέτων τῆς ἐξοχότητος, ἐκλαμπρότητος καὶ τῶν τοιούτων.

Ε. Οἱ Ἀγγλαμερικανοὶ καὶ οἱ Γάλλοι τὴν ἐκρίναν ἀνα-
γκαῖαν, διότι μετεβαῖναν εἰς νέον εἶδος πολιτείας ἀπὸ
πολιτείας, ἣτις ἐγνώριζε τῆς εὐγενείας καὶ τῶν τιτλων
τὴν διάκρισιν. ἀλλ' εἰς ἡμᾶς ὁ τύραννος κατήργησε τοι-
αύτην διάκρισιν (3), οὐδὲ μᾶς ἀφήκε πλέον τὸν κόπον νὰ
τὴν καταργήσωμεν.

Χ. Δὲν ἀναγινώσκεις, ὡς φαίνεται, τὰς ἐφημερίδας.
· Ποίας;

Χ. Τὰς Γραικικάς. Εἰς αὐτάς εὐρίσκεις Ἐνδοξοτάτους,
Ἐκλαμπροτάτους, Εὐγενεστάτους, Πανευγενεστάτους (4),
καὶ τὸ εὐλεινότερον καὶ Πριγκίπας. Σε λανθάνουν, βλέπω,
τὰ γινόμενα καὶ λεγόμενα, ὅχι μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν λοιπὴν φωτισμένην Εὐρώπην. Ἐκεῖ ἄν-
δρες σεβάσμιοι, ἄνδρες εὐεργέται τῆς Ἑλλάδος, ἀντὶ τῆς
χρεωσομένης εἰς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνης, ἠπατήθησαν ἀ-
πάτην αἰσχρὰν, ὥστε νὰ ὀνομάζωσι Πριγκίπας τοὺς ἰσχυ-
ριζομένους νὰ καταμολύνωνται ἀεὶ Πριγκιπίας τουρκικάς.

(1) WARDEN, Descript. statist. Histor. et politiq. des
États-Unis, tom. V, pag. 319.

(2) LANJUNAIS, Constit. de la nation françai. tom. II, p. 164.

[3] Ἰδὲ ἀνωτέρ. σελ. 25/27.

[4] Ἰδ. τὸν Πρώτον διόλογ. σελ. 128, 179, 180, καὶ τὰ εἰς τὸν Βασικῶν Προφε-
γῶν. σελ. 1-25.

Πολλοὶ τοιοῦτοι Τούρκοπρίγκιπες περιήλθαν ὄχι πρὸ πολ-
λοῦ τὴν Γερμανίαν ἀκούω, ὅτι εὐρίσκονται τινὲς καὶ εἰς
τὴν Ὀδησσόν. Καὶ ὑπομονὴ διὰ τοὺς ἔξω τῆς Ἑλλάδος
ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα ν' ἀκούωνται σιμὰ πολλῶν
ἀληθῶς ἐνδόξων ὀνομάτων, καταπολεμούντων Τούρκους,
ὄνειατα Τούρκοπρίγκιπων! Καὶ τοῦτο κατὰ τὴν δεκά-
την ἐνάτην ἑκατονταετηρίδῃ, μετὰ τοσαῦτα παραδεί-
γματα σοφῶν νομισθεῶν! καὶ τοῦτο εἰς ἔθνος, ἐπαγγελ-
λούμενον (ὡς συμπεραίνεται ἀπὸ τὸ Προσωρινόν του πολί-
τευμα) ὅτι μιμείται τὴν νομισθεσίαν τῶν Ἀγγλαμερικανῶν,
καὶ καυχᾶται εἰς προγόνους, οἱ ὅποιοι δὲν ἐγνώριζαν τί-
τλους! Δὲν εἶναι γελοῖον νὰ ναναρίζονται ὡς νηπια, μὲ
νηπιακὰ ἄσματα, ἀφεῦ ἀνέστησαι τὴν Ἀθηνᾶν καὶ τὸν
Ἄρειον πάγον. Εἰς τίνα ποιητὴν ἢ συγγραφέα εὐρήκασιν,
ὅτι οἱ Ἄρειοπαγῆται ἐπωνομάζοντο Ἐκλαπρότατοι ἢ Εν-
δοξότατοι; Ἦσθεν ἤκουσαν, ὅτι ὁ περιβόητος καὶ μέγας
Περικλῆς ἐπωνομάσθη Πρίγκιψ; Ἄς ἐξηγηθῶσι καθαρά,
χωρὶς περιπλοκάς. Ἐλλήνες θέλουσιν νὰ ἦναι ἢ Τούρκοι,
χριστιανοί, ἢ ἔθροισι τῆς εὐαγγελικῆς ἰσότητος Εὐαίριδες [2];

Ε. Μη ταρᾶσσεσαι, φίλε, περὶ τοιούτων μικρῶν πραγ-
μάτων τὸ μέγα μας κακὸν εἶναι ἡ διχονοία. Οἱ τίτλοι
εἶναι πλέον σφάλμα τῶν ἐφημερ.δογράφων, παρὰ τῶν
σοφισζομένων μὲ τίτλους.

Χ. Μικρῶν πραγμάτων! Ἡ μανία, φίλε μου, τῶν τίτλων
γεννᾷ καὶ τὰς διχονοίας, διότι σημαίνει πάντοτε δεσποτι-
κὴν καὶ φύσει φιλαρχον ψυχῆς ἔξιν

Ταῦτ' εἰς ἀριθμὸς ἔστιν, ὦ πάτερ, λόγων,
ἀλλ' ἔργα δεινὰ [2].

[1] Ἐμ ἴρ, εἰς τῶν Τούρκων τὴν γλῶσσαν, σημαίνει Πρίγκιψ.

[2] Σοφοκλ. Οἰδ. Κολ., 382.

ἔλεγ' ἕνας ἀπὸ τοὺς τραγωδοὺς, ἰσορῶν τὰ ἐκ τῆς φιλαρχίας κακῶν. Τόσον εἶναι δεινὰ, ὥστε οἱ φρόνιμοι Ἀγγλο-μερικανοὶ φοβούμενοι τὰς ἐξ αὐτῶν γεννωμένας μεγάλας καὶ δεινὰς συμφορὰς, ἔκριναν καὶ ὠνόμασαν τὴν κατάργησιν αὐτῶν Λίθον ἀκρογωνιαίον τῆς οἰκοδομῆς τῆς πολιτείας τῶν.

Ε. Ὡς ἔλεγεν ὁ Φραγκλῖνος τοῦ Ἠλύσιου πεδίου εἰς τὸν Μάρκον.

Χ. Ὡς τὸ ἔλεγε καὶ πρὶν ὑπάγη εἰς τὸ Ἠλύσιον· ὡς ἔλεγαν ὅλοι οἱ συμπολίται του καὶ συνομοθεταί, ὅταν ἔκτιζαν τὴν πολιτείαν τῶν: La prohibition destitue de noblesse est la PIERRE ANGULAIRE d'un gouvernement républicain; tant qu'elle subsistera, la Nation n'aura point à craindre de perdre le pouvoir de se gouverner elle-même (1), ἤγουν [διὰ τοὺς ἀπείρους τῆς Γαλλικῆς γλώσσης], « Ἡ « κώλυσις τῶν εὐγενικῶν τίτλων εἶναι ὁ ἈΚΡΟΓΩΝΙΑΪ- « ΟΣ ΛΙΘΟΣ τῆς κοινοβουλευτικῆς πολιτείας· ἐνόσω « αὐτὸς διαμένει, τὸ ἔθνος δὲν ἔχει νὰ φοβῆται μὴ χάσῃ τὴν ἐξουσίαν νὰ κυβερνᾶται αὐτὸ ἀφ' αὐτοῦ. « Μικρα φίλε, ὀνομάξεις, τὰ ὁποῖα μετὰ καιρὸν, ἴσως μετὰ ὄχι πλέον ἑκατονταετηρίδος χρονικὸν διάστημα, μέλλουν νὰ γεννήσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν ὀλοθριώτατον ὄλων τῶν πολέμων ἐμφύλιον πόλεμον;

Ε. Ἐμφύλιον πόλεμον!

Χ. Ναί· ἐμφύλιον πόλεμον, καὶ μετὰ τὸν πόλεμον εἴσοδον ἢ πρόσκλησιν ξένων νὰ τὸν καταπαύσωσι. Διὰ νὰ ἀποφύγωσιν οἱ Ἕλληνες τὸ τόσον μέγα τοῦτο κακὸν, χρεωσοῦν μάλιστα νὰ προσέχωσιν εἰς τὴν διαγωγὴν τῶν Φα-

[2] Le Féderalist. tom. II, pag, 482..

ναρσφαρισαίων, καὶ τῶν εὐρισκομένων μεταξύ των καὶ ἕσοι μελετούν νὰ ὑπάγωσιν εἰς αὐτούς.

Ε. Ἐπεὶ τοὺς Φαρισαίους λοιπὸν παραβάλλεις τοὺς Φαναριώτας;

Χ. Ἀκόμη καὶ μετὰ τοὺς Ἰησοῦίτας.

Ε. Πολλὸ σκληρὸν τοῦτο. Εὐρίσκονται μεταξύ των ὅμως καὶ χρηστοὶ πολῖται.

Χ. Τοὺς γνωρίζω καὶ τοὺς ἑβραίων. Τὸ Φαναριωτικὸν σύστημα βδελύσσομαι· δὲν ἐχθρεύομαι προσωπικῶς κανένα Φαναριώτην. Ἐπαρτήθησθε πῶς τοὺς περιγράφει μὴ ἀπὸ τὰς Γραικικὰς ἐφημερίδας [1]. Μόνη των ἡ ἐπιμονὴ εἰς τὰ παλαιὰ τῶν ἔθιμα, ὀνόματα, καὶ τοὺς γελοίους τίτλους, δείχνει, ὅτι χωριστοὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, καὶ τὸ πρᾶγμα ὡς καὶ ὄνομα, Φαναριώται ἀπεφάσισαν νὰ μείνωσι, μιμούμενοι καὶ κατὰ τοῦτο τῶν Ἰησοῦιτῶν τὸ πείσμα (2). Τίς ἀρνεῖται, ὅτι εὐρίσκονται καὶ μεταξύ των ἄνδρες χρηστοὶ καὶ τίμιοι; Ἢ νομίζεις, ὅτι καὶ ὅλοι οἱ Ἰησοῦίται χωρὶς ἐξαιρέσεων ἦσαν διαβολοὶ, διὰ τὸ τάγμα των ἐπωνομάσθη Διαβολικὴ εἰσαγγελία (3); Καὶ μεταξύ αὐτῶν τῶν Φαρισαίων πιθανὸν ὅτι εὐρίσκοντο τινὲς θεοσεβεῖς τηρηταὶ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου· ἀλλ' ὅμως βλέπεις, ὅτι ὁ Χριστὸς

[1] Γενικ. ἐφημερ. τῆς Ἑλλάδος. 1826, ἀριθμ. 27.

[2] Ὁ Πάπας Σίξτος πέμπτος ἐβουλόθη νὰ μετονομάσῃ τοὺς Ἰησοῦίτας, Ἰγνατιανούς, ἀπὸ τὴν ἀρχηγίτην τοῦ τάγματος αὐτῶν Ἰγνατίου. Μόλις τὸ ἔμαθαν οἱ καλοὶ πατέρες οὗτοι, κ' ἤρχισαν νὰ λιτανεύωσι θεοσεβῶς παρακαλοῦντες τὸν θεὸν νὰ διακελεύσῃ τὸν Πάπα τὴν βουλὴν· τὸσὺν μέγα δυσύχημα ἔκριναν νὰ γενθῶσι τὸ ὅποιον ἀνακιδῶς ἐσφαιρίσθησαν ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ. Μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν ὁ Πάπας, ἄλλοι λέγουσι, διότι εἰσήκουσεν ὁ θεὸς τὰς λιτανείας τῶν Ἰησοῦιτῶν· ἄλλοι δὲ πιστεύουσι τὸν θάνατον τῆς μακαριότητος τοῦ κέρασμα Ἰησοῦιτικόν. Ἰδ. D' ALEMBERT, sur la destruct. des Jésuit., précédé du précis historique par CAUCHOIS-LEMAIRE, pag. 56.

(3) IDEM, ibid. pag. 107.

τοὺς ὀνομάζει χωρὶς ἐξαιρέσεων Γεννήματα ἐχιδνῶν (1), καὶ λέγει εἰς τοὺς μαθητάς του, « Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἣτις εἰνὶ ὑπόκρισις » [2]. Διὰ τί; διότι, ὡς μᾶς τὸ ἐξήγησεν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους του, « Μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ » (3). Τὴν ζύμην, φίλε ταύτην χρωστούμεν νὰ προσέχωμεν ἀγρόπνως μὴ καταζυμῶσι καὶ καταβρωαίωσι τὸ νέον τῆς ἐλληνικῆς πολιτείας φύραμα. Ἄν δὲν καταργήσῃς ἀπὸ τῆς παρουσίας σιγμῆς τοὺς τουρκοπανευγενεστάτους τούτους, μέλλουν μετ' ὀλίγον νὰ βλατήσωσιν οἱ γραικοπανευγενεστάτοι, ἀσυγκρίτως προπετέτεροι, ὀλιγώτερον ὅμως γελοιοί, ἐπειδὴ ἔχουν κἂν νὰ καυχῶνται εἰς ἀληθείας πατραγαθίας.

Ε. Ἰ Ποιοί;

Χ. Οἱ ἀπόγονοι τῶν σωτήρων τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Μιαιούλη, τοῦ Βότζαρι, τοῦ Κανάρη, καὶ ἄλλων ἔσοι ἐθυσίασαν, ἢ ἐκινδύνευσαν τὴν ζωὴν των ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Καὶ τότε, φίλε, θέλεις ἰδεῖν, ἢ θέλουν ἰδεῖν οἱ ἀπόγονοί σου, τὴν ταλαίπωρον Ἑλλάδα κατασπαρασσομένην ἀπὸ δύο τάξεις εὐγενῶν ἀνδραρίων, μαχομένων ποῖ' ἀπὸ τὰς δύο νὰ καταλύσῃ τὴν ἰσονομίαν τῆς πατρίδος, διὰ νὰ τρέφεται μόνη ἀπὸ τοὺς ἰδρωτάς τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους. Τοῦτο, φίλε, μέλλει νὰ συμβῇ, ἐὰν ἀπὸ τῆς παρουσίας σιγμῆς, ὡς εἶπα, δὲν καταργηθῶσιν οἱ τίτλοι τῆς εὐγενείας.

Ε. Ὁ δὲ τρόπος τῆς καταργήσεως;

Χ. Εὐλατώτατος. Ἐν ἀπλοῦν διατάγματι τοῦ Πολιτικοῦ συντάγματος ἄρκει νὰ θέσῃ τὸν ἀκραγονιαῖον λίθον τοῦτον « Ἀποκλείεται ἀπὸ τὰς κυρίας ἀρχάς, ὅστις φέρει, ἢ

(1) Ματθ. β', 34.

(2) Λουκ. β', 1.

(3) Πρὸς Κορινθ. Α', ε', 6.

Η ἀποδοτικότητα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

LIBRARY (3)

δέχεται προσφερομένους ἀπ' ἄλλους, τίτλους εὐγενείας ὑποαιουσδήποτε. » Καὶ τοῦτο σημαίνει, ὅτι δὲν εἶναι πλέον πολίτης.

Ε. Ἰ ποίας ὀνομάζεις κυρίας ἀρχάς;

Χ. Τὰς τρεῖς, ἀπὸ τὰς ὁποίας συγκροτεῖται ἡ κυριαρχία τοῦ ἔθνους, ἡ Νομοθετικὴ, ἡ Νομοτελεστικὴ καὶ ἡ Δικαστικὴ.

Ε. Ἐπρεπε νὰ προσεθῆ, ὅτι « Ἀποκλείεται καὶ ἀπὸ καθέν ἄλλο πολιτικὸν ὑπουργημα. »

Χ. Πρόσθεε καὶ τοῦτο, ἐάν φοβῆσαι, ὅτι κἀνεὶς ἀπὸ τοὺς πανευγενεστάτους ἀφοῦ εὐρηθῆ τὸ δίκαιον νὰ ἀναβῆ εἰς τὰς κυρίας ἀρχάς, θέλει καταδεχθῆν νὰ γραμματεύῃ, ἢ νὰ ὑπουργῆ ἄλλο τι ὑπουργημα, εἰς κἀμμίαν ἀπ' αὐτάς. Δὲν εἶν' ὅμως ἀρετὴ τῶν τιτλοφόρων ἡ μετριόφροσύνη.

Ε. Ἄλλ' ἔμπορεῖ τις ἐξ αὐτῶν τὰ προσασισθῆ λέγων, « Δὲν ζιτῶ ἐγὼ τὸν τίτλον, μετ' ὅσον δίδουν. Ἰ τί ἔχω νὰ » χάμω; [1]. »

Χ. Ἡκούσθη καὶ τοιαύτη πρόφασις, ἀλλ' εἶν' εὐκόλος καὶ ταύτης ἡ θεραπεία ἡτις δὲν ἀνήκει πλέον εἰς τὸ Πολιτικὸν σύνταγμα, ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν Βουλὴν ἢ τὴν Κυβερνησιν. Ἀρκεὶ νὰ προσάξῃ διὰ φηρίσματος, « Νὰ μὴ δίδεται, μετὰ ἐξαιρήνου χρόνου παρέλευσιν, εἰς κἀνενα πολίτην Ἑλληνα ἐπιστολὴ ἔξωθεν σελλομένη, ἐπιγραμμένη μετ' ἰτίλους εὐγενείας. »

Ε. Μ' ἀρέσκει ἡ θεραπεία, ὡς καὶ ὅσα ἄλλα εἶπες περὶ καταστάσεως πολιτείας. Ἰ Ἄλλὰ τίς νὰ τὰ ἐνεργήσῃ, τίς νὰ τὰ συμβουλεύσῃ;

Χ. Σὺ, φίλε.

Ε. Ἄν εἰς τὰς μελλούσας ἀρχαιρεσίας μ' ἐκλέξωσιν ἀντιπρόσωπον.

Χ. Τοῦτο δὲν ἀνήκει εἰς μόνους τοὺς ἀντιπροσώπους· εἶναι χρεὸς ἀπαραίτητον, χρεὸς ἰερὸν ὄλων τῶν πολιτῶν. Λέγε, μετάλεγε, καὶ μὴ παύσης νὰ λέγῃς καθημέραν, συναναστροφόμενος μετὰ τοὺς δικαίους πολίτας, ἀκόμη καὶ μετὰ τοὺς ψευδοπολίτας, ὅ,τι κρίνεις συμφέρον εἰς τὴν πόλιν καὶ πατρίδα. Ἄν δὲν ἀρκῶσιν οἱ διὰ φόματος λόγοι, κήρυσσε καὶ μετακήρυσσε τὰ καλά εἰς τὰς ἐφημερίδας, ὡς κάμνουν οἱ Ἀγγλοαμερικανοὶ, οἱ Ἄγγλοι, οἱ Γάλλοι, καὶ αἰλοπαὶ πολιτεῖαι, εἰς ὅσας ἠερά τῆς τυπογραφίας σάλπιγξ δὲν ἔχει νὰ φεβῆται οὔτε τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας τὸ παράνομον Σιῶπα, οὔτε τῶν Φαρισαίων ἢ τῶν σοφιστῶν τοὺς δόλους.

Ε. Πλέον φοβῶμαι τοὺς Ταρτιούφους τούτους σοφιστὰς παρά τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν.

Ε. Σκιὰς καὶ φάσματα φοβεῖσαι, δυνάμενος νὰ δείξῃς εἰς αὐτοὺς ἀληθῆ πράγματα.

Τοῖς πράγμασι γὰρ οὐχὶ θυμῶσθαι χρεῖσθαί.
Μίλει γὰρ αὐτοῖς οὐδὲν.

Ε. Ὁ θυμὸς τῶν ὅμως ἔλεγεσ ὅτι ἐγένεν ἀληθινὴ λύσσα. Ταύτην τὴν λύσσαν φοβῶμαι. Μὴ δυνάμενοι νὰ σοῦ βλάψωσι τὴν ζωὴν, σὲ συκοφαντοῦν, ὀνομάζοντες σασιώδη καὶ σὲ τὴν ἐπαινοῦντα τὰ ἐπαινοῦ ἀξία, καὶ αὐτὰ τὰ ἐπαινούμενα πράγματα ἢ πρόσωπα. Ἐπαρτήρησες βέβαια εἰς τὰς ἐφημερίδας τῶν μετὰ πόσῃ ἀναίσχυντιαν οἱ τιτλομανεῖς, λείψανα τῆς παλαιᾶς ζύμης, βοηθούμενοι ἀπὸ τῆν σαπροτέραν τῶν Ἰησουϊτῶν ἀντιησουϊτικὴν ζύμην, σπουδαζοῦν νὰ δικαιολογήσωσι «τὸν ἥττω λόγον»

(1). Βλέπεις, πῶς κρίνουν τοὺς ἐνδόξους πολίτας τοὺς φίλους τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας.

X. Τὰ βλέπω καὶ τὰ παρατηρῶ. Ἄν πιστεύσης ὅσα λέγουν καὶ γράφουν χωρὶς ἐντροπὴν, δέκα ἑκατομμύρια λαοῦ τῶν Ἀγγλοαμερικανῶν ἐπαραφρόνησαν, τιμῶντες ἄνδρα τῆς κοινῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐλευθερίας ὑπερμαχόν· τριάκοντα ἑκατομμύρια Γαλλῶν ἔχρασαν ἀπομιᾶς τὸν νοῦν, υἱοθετοῦντες καὶ προικίζοντες ὄρφανὰ εὐεργέτου τῆς πατρίδος ἄνδρος (2). Ἄλλ' ἐξίτασε, ὅποια εἶναι ἡ διαγωγὴ τῶν Γαρτούφων τούτων...

E. Ταύτην τὴν διαγωγὴν αὐτῶν μάλισα τρέμω κ' ἐγώ. Φοβοῦμαι, μὴ μ' ὀνομάσωσιν Ἰακωβινόν, ἂν ἀκούσωσιν, ὅτι εὐρίσκονται καὶ εἰς τὴν Ελλάδα θαυμασταὶ καὶ ἐπαινέται τῶν δικαίων ἀνδρῶν.

X. Τὸν Σωκράτην ὠνόμαζαν οἱ σοφισταὶ Μιαρώτα τον [3]. ἀλλὰ δὲν ἔπαυσε διὰ τοῦτο ὁ Σωκράτης νὰ διδάσκη τοὺς συμπολίτας του τὰ ἀληθῶς συμφέροντα εἰς αὐτούς. Ὑπόφερε καὶ σὺ νὰ ὀνομασθῆς Ἰακωβινός [4] ἀπὸ τοὺς θραυστάτους Ἰησοῦτας. Ἄλλα τί λέγω Σωκράτην; τὸν Ἰησοῦν αὐτὸν, τοῦ ὁποίου ἀναισχύντως ἐσφετερίσθησαν τὸνομα, ἤθελαν ὀνομάσειν Ἰακωβινόν, ἂν ὁ Ἰησοῦς ἤρχετο πάλιν σήμερον εἰς τὸν κόσμον· καθὼς ἄλλοτε οὗ Φαρισαῖοι

[1] Ἰδ. τὰ εἰς τὰ Ξενοφ. Ἀπομν. κ. τ. λ. Προλεγόμεν. σελ. κγ κδ.

[2] Ἰδ. ἄνωτέρ σελ. μβ. Περί δὲ τῆς λαμπροτάτης κηδείας τοῦ δικαίου τούτου πολίτου, καὶ τῆς μεγαλοπρεπεστάτης συνεισφοράς εἰς ἀνατροπὴν τῶν τέκνων του, συνεισφοράς καθήμεραν αὐξανομένης [πλησιάζει νὰ συμπροσθῆ εἰς ἑκατομμύριον φράγκων], ὡς καὶ περὶ τῶν λοιπῶν τιμῶν, ἴδε τὰς Γαλλικὰς ἐφημερίδας, τὸν *Constitutionnel* καὶ τὸν *Conrrier Français*, ὅλου τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, 1825, καὶ τῶν καθ' ἑξῆς μηνῶν 1826 τριῶν ἢ τεσσάρων. καὶ τὴν *Rev. Encyclop.*, tom XXVIII, pag 656 καὶ tom. XXIX, pag. 266

[3] Ἰδ. τὰ εἰς τὰ Ξενοφ. Ἀπομν. Προλεγόμεν. σελ. μζ, σημ. Γ.

[4] Ἰδ. τὰ εἰς τὸν Βουκκρ. Προλεγόμεν. σελ. ππ.

ἐτόλμησαν νᾶ τὸν ὀνομάσωσιν δαιμονισμένον. « Σαμαρείτης εἶ σὺ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις (1). » Μὴ τοὺς φοβείσαι, φίλε· ἐπέρασεν ὁ χρυσοῦς αὐτῶν αἰῶν, ὁ αἰὼν τῆς ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος, ὅτε καὶ τὰ σοφίσματα τῶν Ἰησουϊτῶν εἶχαν ἰσχὺν εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ ἀπαιδεύτου ὄχλου, καὶ αἰλαμπρότητες τῶν τιτλοφόρων ἐγοήτευαν τοὺς ὀφθαλμοὺς του. Ἐνα μόνον φόβον τρέφε πάντοτε εἰς τὴν ψυχὴν σου

Ε. Ὑποῖον;

Χ. Μὴ, φοβούμενος τοιοῦτους ἀθλίους ἀνθρωπίσκους, ἀμελήσης νὰ πληρώσης τὸ πρὸς τὴν πατρίδα σου χρέος· εἰς τοιαύτας περιστάσεις ὅσας κλεῖει τὸ σῶμα, διὰ φόβον ἢ χάριν, ὅσας ἀγαπᾷ ἢ μισεῖ ἄλλους παρὰ τοὺς ἐχθροὺς ἢ φίλους τῆς πατρίδος, κρίνεται κάκιστος πολίτης, ὡς ἐλεγεν ὁ φιλόπατρις τραγωδῆς.

Ὅς ἐκ φόβου τοῦ γλώσσαν ἐγκλείσας ἔχει,
Κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ.
Καὶ μείζον' ἔστιν ἀντὶ τῆς αὐτοῦ ΠΑΤΡΟΣ
Φίλον νομίζει, τοῦτον εὐθαρμῶ λέγω [2].

Ε. Ἐπειδὴ μὲ θαρβύνηεις τόσον, εἰπέ με τώρα τὰς λοιπὰς σου παρατηρήσεις εἰς τὸ Προσωρινὸν μας πολίτευμα. Ὑμφωνοῦν ἄρα με τὰς ἰδικὰς μας;

Χ. Τοιαῦται παρατηρήσεις εἶναι μακραὶ ἔθην ἄς ἀναβαλλῶσιν εἰς ἄλλον μας διάλογον. Ἀρκεῖ πρὸς τὸ παρὸν νὰ συβουλευθῆς ὡς ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα τὰ ἑξῆς.

1. Ἀδυσώπητος ἀποβολὴ παντὸς τίτλου εὐγενείας· καὶ ἡ τοιαύτη ἀποβολὴ νὰ κρίνεται Λίθος ἀκρογωνιαίος (Pierre angulaire) τοῦ πολιτεύματος, ὡς τὴν ἐκρίναν οἱ φρόνιμοι νομοθέται τῆς Ἀγγλοαμερικανῆς πολιτείας.

(1) Ἰωάν. γ. 48, καὶ Μάρκ. ιβ. 24.

(2) Σοφοκλ. Ἀντιγ. 180. 183.

Ε. Συγχώρησέ με νά σοῦ διακόψω πρὸς ὀλίγον τὸν λόγον. Ἐννοεῖ ὁ Φραγκλινὸς τοῦ ὄνειρου, λέγων, « Ὄπου βασιλεύει ἡ κατὰ διαδοχὴν τιτλοφορικὴ εὐγένεια, ὁ σωφρονέστερος λαὸς δὲν ἀργεῖ νά μεταβαλθῆ εἰς ἀλόλασον ὄχλον, ἱκανὸν νά κατασφρέψῃ τὸ πολίτευμα; (1) »

Χ. Ἐννοεῖ ὅ,τι ἐδειξεν ἡ παλαιὰ ἱστορία, ὅ,τι δείχνει σήμερον ἡ κατάστασις πολλῶν ἐθνῶν τῆς φωτισμένης Εὐρώπης. Ὄπου βασιλεύουν τοιοῦτοι εὐγενεῖς, ἡ πρώτη σπουδὴ καὶ τὸ καθ' αὐτὸ των ἔργον εἶναι νά ἐμποδίζωσι τὴν παιδείαν καὶ τὴν αὐτάρκειαν τῶν πρὸς ζωὴν ἀναγκαίων τοῦ λαοῦ. Πόμπτωχος ἐξανάγκης πρέπει νά ἦναι ὁ λαὸς διὰ νά τοὺς κολακεύῃ καὶ νά ψωμοζητῆ εἰς τὰς θύρας των. καὶ ἀπαιδευτὸς ὀλότελα, διὰ νά θαυμάζεται νά ἐξυπᾶται, νά θαυμάζῃ ἡλιθίως ἕως καὶ αὐτοὺς αὐτῶν τοὺς ὑπρέτας, ἕως καὶ αὐτὰ τῆς ἀμάξης των τὰ ἄλογα, καὶ νά τοὺς προσκυνῇ ὡς θεοὺς, ἡ καθὼς ἔλεγεν ὁ Ῥόβλος, νά τοὺς σέβεται ὡς ἱερεῖς νέας τινὸς θεοκρατίας, τῆς εὐγενείας [2]. Παρατήρησε, τίνες κακοβλέπουν τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθεδον τῆς παιδείας τοῦ λαοῦ· τίνες σπουδάζουν νά συσσωρεύσωσιν εἰς ἑαυτοὺς ὅλα τοῦ ἔθνους τὰ πλούτη· τίνες αἱ περὶτρέχοντες τὰ πολιτικὰ ὑπουργήματα, καὶ πομπωσιάζοντες τὰς ὀνομαζομένας γελοίας Ἀμερικανομερίμνας (sinecures), ἐκ τῶν ὁποίων γεννῶνται οἱ βαρῦτατοι φόροι, καὶ ἀκολούθως ἡ ἐξάντλησις τῶν ἰδρώτων τοῦ λαοῦ· τίνες καταπατοῦν καὶ αὐτὰ τῆς φύσεως τὰ δίκαια, ἐπιθυμοῦντες νά σεσηήρωσι τῆς πατρικῆς κληρονομίας καὶ εὐρυγῆς πολλὰ ὀμοπάτρια τέκνα, διὰ νά κοκαλιώσωσι μεταξύ των ἓνα μόνον πλούσιον καὶ πα-

[1] Ἀνωτέρ. σελ. μζ.

[2] Ἰδὲ τὸν Πρῶτον Διάλογον, σσμ. ΠΠ.

νευγενέστατον πλειονέκτην, ἀδελφοκτονώτερον τοῦ Κᾶν ἀδελφόν.

Ε. Καταλαμβάνω τώρα, τί ἐνόει ὁ Φραγκλίνος.

Χ. Καί τοῦτο πρέπει νά νοηθῇ, καί νά πιεσθῇ πᾶς φρόνιμος νομοθέτης ὡς ἀξίωμα, ὅτι ὅπου εἶναι τοιοῦτοι διαδοχικοί εὐγενεῖς, ἐκεῖ ἐξανάγκης εἶναι ἡ γεννᾶται καί ὄχλος. Εἰς τῶν δύο τούτων κακῶν τήν ἀπουσίαν καυχῶνται σήμερον οἱ μακάριοι Ἀγγλαμερικανοί, « Δὲν ἔχομεν (φω-νάζου) οὔτ' εὐγενεῖς οὔτ' ὄχλον ἀλλ' εἰμεθα πραγματικῶς λαὸς αὐτοκύριος » Nous n' avons ni noblesse ni populace, nous sommes réellement un peuple souverain (1).

Εἰ Λέγε τώρα τὰ λοιπά.

Χ. 2. Ἀπόλυτος ἄδεια εἰς τὴν τυπογραφίαν, παρεκτός τῶν ἄλλου (2) σημειωθέντων ἀδικημάτων, τὰ ὅποια πρέπει νά δικάζονται καί νά καταδικάζονται, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ παράνομηματα. Οὐδεμία πολιτεία δύναται νά διαμείνῃ ἐλευθέρα, ἂν οἱ πολῖται δὲν ἔχωσι τὴν ἐλευθερίαν νά ἐξετάζωσι καί νά κρίνωσι τῶν πολιτευομένων τὰς βουλάς καί πράξεις. Βλέπεις, ὅτι μόλις ἤρχισαν τινεῖς νά γέωνται τὴν ἐλευθερίαν, καί σπουδάζουν νά κλείσωσι τὰ στόματα τῶν ἐφημεριδογράφων [3]. ὅστις ἀπὸ τούτους ἐνοχλεῖται εἰς τὸ εἶξῃς, χρεωστέι νά τὸν φανερόνῃ ὀνομαστί εἰς τοὺς πολῖτας, δια νά τὸν γνωρίζῃ τὸ ἔθνος, καί νά τὸν ἀπεψηφίσῃ ἀπὸ τὰ πολιτικά ὑπουργήματα, ὡς ἐχθρόν τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας ἀνδράποδον.

3. Ὀλίγα, ὅσον τὸ δυνατόν, πολιτικά ὑπουργήματα,

(1) JOHN BRISTED, Les États-Unis d'Amérique, etc., tom. II, pag. 120.

(2) Ἰδ. τὸν Πρῶτον Διάλογ. σσμ. ΑΑ.

(3) Ἰδ. τὸν Φίλ. τοῦ νέμ. 1825, ἀριθμ. 156.

καὶ οἱ μισθοὶ αὐτῶν ὅσον δυνατὸν μετριώτατοι. Ἐνθυμᾶσαι τοὺς ὀκτὼ μινίστρος τοῦ Προσωρινοῦ πολιτεύματος [1]. Ψήφισε τόσους, ὅς εἰς αὐτούς τίτλους ἐξοχότητος ἢ ἐκπλαμπρότητας, καὶ μισθοὺς ἰκανοὺς νὰ τρέφωσι καὶ παρρασίτους, καὶ τότε θέλεις ἰδεῖν, πόσον καιρὸν ἔχει νὰ μείνη ἡ πολιτεία σου.

4. Ἀρχόντες, στρατηγοὶ ἢ ὁποιοιδήποτε ἄλλοι ὑπουργοί, διοικούντες δημόσια χρήματα, νὰ ἦναι αδυσωπήτως ὑπεύθυνοι, ἤγουν χρεώσαι, νὰ διδῇ πᾶς ἕνας λογαριασμὸν ἀκριβῆ τῆς ἀρχῆς ἢ ὑπουργίας του.

5. Ὁ λειτουργὸς τῆς δικαιοσύνης νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους παιδείαν, καὶ ἐξαίρετως εἰς τὴν ἀγωγὴν τῶν νέων, καὶ νὰ διδῇ κατ' ἔτος εἰς τὴν κυβέρνησιν ἔγγραφον λεπτομερῆ ἐκθεσιν τοῦ ἀριθμοῦ, τῆς κατασκευῆς καὶ προόδου τῶν κατὰ πόλεις καὶ κώμας γυμνασίων ἢ σχολείων.

E. Πράγμα ἀναγκαῖον, μὲ τὴν ἀλήθειαν.

X. Καὶ ὅμως δὲν εὐρίσκεις οὐδεμίαν πρόνοιαν περὶ τούτου εἰς τὸ Προσωρινὸν πολίτευμα, ἐνῶ μᾶς ὑπόσχεται [Ἄρθρ. πᾶ] νὰ προναήσῃ περὶ τῆς σοφῆς τῶν διαφόρων ἀξιώματικῶν καὶ ὑπουργῶν.

E. Ἐφρόντισεν ὅμως ἔπειτα ἡ κυβέρνησις νὰ στολίσῃ μὲ παιδείαν καὶ τοὺς νέους μας.

X. Καὶ πολὺ, ἂν πιστεύσωμεν τὸν πανηγυριστὴν τῆς κυβερνήσεως. Εἰς τὸ ὅποιον ἐφρόντισεν αὐτῆς ἐγκώμιον,

(4) Ἰδ. τὸν Πρῶτ. Διαλεγ. σελ. 59. Ἐδῶ προσθετω. εἰς ἐπιστολῆς φίλου (13 Μαΐου, 1825) ἀπὸ τὸ Ναυπλιον, τὰ ἐξῆς "Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐλαττωμάτων, ὁ πατριωτισμὸς ἐσθίσθη. Ἐκρυεύθημεν ἅπαντες ἀπὸ πλεονεξίαν καὶ βιηθομανίαν. Καταντήσαμεν νὰ ἔχωμεν 300 ἴσως στρατηγοὺς καὶ ὑπὲρ τὰς 10,000 ἀξιώματικούς, ἐν ᾧ πραγματικῶς δὲν ἔχομεν ἄλλους τόσους ἀληθεῖς στρατιώτας. Ἡ μανία τῶν πρωταίων μᾶς ἔκαμα νὰ χάνωμεν, ἐν ᾧ ἔπρεπε νὰ κερδίζωμεν κ. τ. λ."

εἶχε φυσικά χώραν ἀκριβῆς ἐκθεσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γυμνασίων, τῶν διδασκαλικῶν καθεδρῶν, τῶν διδασκάλων, τῶν ἀπὸ καθένα παραδιδομένων μαθημάτων, ὅσης ἐλάβεν ἡ Κυβέρνησις προνοίας νὰ προσκαλέσῃ τοὺς περιπλανωμένους εἰς τὴν Εὐρώπην ὁμογενεῖς λογίους, ἱκανοὺς νὰ διδάξωσι τὰ ἔτι ἀδίδακτα μαθήματα, ὅσα βιβλία ἢ φυσικὰ καὶ χημικὰ ὄργανα ἐπρομηθεύσεν, εἰς ἓνα λόγον, ἔχρεώσται ὁ ἐγκωμιστὴς νὰ μᾶς πληροφορήσῃ, ἂν ἐξη σήμερον ἢ ἐλευθερωθεῖσα Ἑλλὰς τρία ἢ τέσσαρα γυμνάσια ἀνταξία τῶν ὁμοίων εἶχαν οἱ δουλωμένοι Κυδωνιάται, Χίοι καὶ Σμυρναῖοι. Οὐδὲ τίποτ' ἀπὸ ταῦτα εὐρίσκεται εἰς τὸ ἐγκώμιον τῆς κυβερνήσεως.

Ε. Ἐμποδίσθη ἡ Κυβέρνησις νὰ τὰ κατορθώσῃ ἀπὸ τὴν ἀκατάπαυστον περὶ πολέμου μέριμναν.

Χ. Δὲν εἶναι ὁ λόγος περὶ τῶν ἐμποδίων, οὐδὲ περὶ ἴσης ἐδεῖξε προθυμίας ἡ Κυβέρνησις νὰ νικήσῃ τὰ ἐμπόδια. Τοῦτο μόνον συλλογίζομαι, ἂν ὁ ἐγκωμιστὴς μὴ δυνάμενος νὰ κάμῃ ὅποιαν ἐλεγα ἐκθεσιν, εἶχε δίκαιον νὰ κατηγορήσῃ ἢ μᾶλλον νὰ ὑβρίσῃ ἄνδρα φιλογενῆ, διότι φωνάζει εἰς τὸ ἔθνος, « Δράξασθε παιδείας. »

Ε. Ἐκακοφάνη καὶ εἰς ἐμὲ ἡ τοιαύτη ὑβρις καὶ ἀπορῶ, διὰ τι δὲν ἀπεκρίθη ὁ ὑβρισθεὶς

Χ. Ἡ ποίαν ἄλλην ἀπόκρισιν εἶχε νὰ κάμῃ εἰς τὸν ὑβρίζοντα παρὰ τὸ,

Εὐδαιμονοῦντις νεῦν ἔχων ὅσον σε δεῖ (1);

Φρονιμότερα ὅμως ἐπράξε σιωπῶν ὀλότελα. Λέγω τώρα, ἂν μὲ συγχωρήσῃ, τὰ ἐπίλοιπα.

6. Ἄδεια εἰς ὅλας τὰς θρησκείας, πλὴν ἐκείνων, ὅσαι

[1] Εὐδαιπδ. Ἰππετ. 105.

προφανῶς δοξάζουν, πιεύουν καὶ κηρύττουν δόγματα ἀνατρεπτικὰ τῆς Ἠθικῆς, καὶ ἀκολούθως τῆς πολιτείας.

7. Μηδευιᾶ: θρησκείας ὀνομαζόμενος ἢ νομιζόμενος ἱερεὺς νὰ ψηφίζεται εἰς κανὸν ὑπουργημα ἢ ἐπάγγελμα πολιτικόν.

Ε. Ὁὐδὲ τῆς ἰδικῆς μας;

Χ. Ἀπ' αὐτὴν μάλιστα πρώτην πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τὰς λοιπὰς τὸ παράδειγμα, καὶ ὡς χριστιανικὴν, καὶ ὡς τῆς Ἀνατολικῆς αἰρέσεως.

Ε. Δὲν καταλαμβάνω τὸν διπλοῦν τοῦτον προσδιορισμὸν.

Χ. Ὡς χριστιανικὴν, ἐπειδὴ αὐτὸ τῆς τὸ θρησκευτικὸν σύνταγμα (τὸ Εὐαγγέλιον λέγω), αὐτὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων οἱ κανόνες (1) ἀπακλείουν τοὺς ἱερωμένους ἀπὸ κοσμικὰ ἐπαγγέλματα. Ὡς ἀνατολικὴν πάλιν, ἐπειδὴ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁ κληρὸς ὑπετάχθη πάντοτε εἰς τοὺς κοσμικοὺς ἡγεμόνας, καὶ ἐπεριωρίσθη ἀπ' αὐτοὺς εἰς μόνην τῆς θρησκείας τὴν ἐπιμέλειαν, οὐδ' ἔδωκε ποτε παράδειγμα τειαύτης ἀλλοκότου μ' ἕως τῶν οὐρανίων μὲ τα ἐπιγεῖα ὅποια εἶναι τῶν Θεβατανῶν (Thidéains) ἢ πολιτεία, κυβερνωμένη ἀπὸ ἱεροκοσμικὸν ἡγεμόνα, τὸν Λάμαν, ὅποια ἦτον ἄλλοτε τῶν Ἰαπόνων (Japonais), ἔχουσα τειοῦτον ἡγεμόνα, τὸν Δαϊρῆν.

Ε. Εἰς κοινωβουλευτικὸν ὅμως σύνταγμα δὲν εἶναι κίνδυνος νὰ γενῆ Λάμας ἢ Δαϊρῆς, ὁ ψηφισθεὶς εἰς πολιτικὰ ἀξιώματα ἱερεὺς.

Χ. Κίνδυνος μέγας νὰ παύσῃ νὰ εἶναι σεβαστὸς εἰς τοὺς κοσμικοὺς, ὡς ἱερεὺς τοῦ ὑψίστου, καὶ διδασκαλὸς τῆς Ἠθικῆς. Διὰ νὰ ἔχῃ τὸ ἔθνος πολιτικὰς δόξας ὀρθας, ἀπαι-

[1] Ἰδ. τὸν Πρῶτον Διάλογ. σελ. 189-141, καὶ σημ. ΓΓΓ.

τείται νὰ ἦναι καὶ εἰ ἠθικαίτου δόξαι ὄρθαι. Διὰ τὰς ἀποκτῆση, πρέπει νὰ σεβεται τὴν διδάσκουσαν αὐτὰς θρησκείαν καὶ νὰ τὴν σεβασθῆ εἶναι τῶν ἀδυνάτων, ἂν οἱ ὑπουργοὶ τῆς δὲν κατασταθῶσιν ὄντως σεβάσμιαι. Μὴ πλανώμεθα, φίλε· ἄς ερωτήσωμεν τὴν κοινὴν ὑπόληψιν. Καὶ ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, καὶ σοφοὶ καὶ ἄσοφοι, παύσων νὰ σεβῶνται τὴν θρησκείαν, ὅταν βλέπωσι τοὺς ὑπουργοὺς τῆς εἰς ἄλλο τι καταγινομένους παρά εἰς μόνην τὴν διδασχὴν τῆς θρησκείας. Ἐν βλέπεις πόσον οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης κατεφρόνησαν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἀφοῦ αὐτοῖων οἱ ἱερωμένοι ἔδωκαν εἰς αὐτοὺς τῆς καταφρονήσεως τὸ παράδειγμα; Ἄν ἐσεβάζοντο τὴν θρησκείαν, ἦθελαν ποτὲ τρέξαι μὲ τόσῃ προθυμίᾳ εἰς βοήθειαν τοῦ ἀσπόνδου τῆς θρησκείας ἐχθροῦ; Ἄν ἀπ' αὐτὴν τὴν συγκροτηθεῖσαν, Εἰς ὄνομα τῆς μιᾶς καὶ ἀδιαίρετου τριάδος, καὶ ὀνομασθεῖσαν Ἱεράν συμμαχίαν, γεννηθεῖσαι ταραχαί, δὲν ἐπλήρωσαν ὅ,τι λέγει ὁ Χριστός, «Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσί μῃ τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ (1)» Ὁχι, φίλε· ἂν οἱ ἱερωμένοι δὲν περιορισθῶσιν εἰς τοῦ ναοῦ τὴν φροντίδα, καὶ τὴν θρησκείαν θέλουν κάμειν καταφρονητὴν, καὶ τοὺς καταφρονητὰς πολίτας μεταβάλλειν εἰς ἀνδραποδα.

Ε. Περὶ τῶν ἐκλογῶν δὲν εἶπες τίποτε, ἢ ἀρκοῦν ὅσα εἶπεν ὁ Φραγκλῖνος εἰς τὸν Βότσαριν;

Χ. Τοῦτο ἔμελλα κ' ἐγὼ νὰ προσθέσω. ἐπιθύμουν νὰ τὰς ἀσφαλίσω μὲ δεσμοὺς ἰσχυροτέρους παρά τὰς ἀλλοῦ (2) σημειωθεῖσας ἀσφαλείας. Καὶ ἐδῶ μέλλει νὰ φανῆ μί

[1] Μάρκ. ζ, 6.

[2] Διάλογ. Πρωτ. σσμ. 44.

ἀπὸ τὰς πολλὰς ὠφελείας, ὅσας δύναται νὰ μᾶς ὠφελήσῃ τὸ ἱερατεῖόν μας.

΄Πόσα εἶναι τὰ θανάσιμα ἀμαρτήματα;

Ε. Ἐπτὰ, ἂν δὲν λανθάνωμαι.

Χ. Νὰ προσεβῆ ὡς ὄγδρον καὶ βαρύτερον ἀπ' ὅλα, ὅ, τι γίνεταί με δόλον ἢ βίαν εἰς τὰς ἐκλογάς. Ὡς θανάσιμον ἀμάρτημα νὰ κηρύττεται ἐπ' ἀμβωνος ἀπὸ τοὺς ἱεροκλήρικας. ὡς θανασίμως ἀμαρτήσαντας νὰ κανονίζωσιν οἱ Πνευματικοὶ καὶ τὸν ἐξομολογούμενον, ὅτι χριζόμενος ἔδωκε ψῆφον εἰς ὅτιν' ἀπεψήφισεν ἡ συνειδησίς του, καὶ τὸν ἐξομολογούμενον, ὅτι ἐβίασεν [1] ἢ ἐδωκε δόχῃ κανένα πολίτην, διὰ νὰ κερδίσῃ τὴν ψῆφόν του. Ἢ μᾶλλον μηδὲ νὰ προσμένῃ ὁ Πνευματικὸς ἀπὸ τοῦ ἐξομολογούμενου τὸ σῆμα τὴν φανέρωσιν τοῦ τόσο φρικτοῦ ἀνομήματος, ἀλλ' εὐθὺς ἀπὸ περάσῃ τὸν τράχηλον εἰς τὸ ἐπιτροχήλιον, πρώτην ἐρώτησιν νὰ ἐρωτᾷ τὸν ἐξομολογούμενον ταύτην, Ἄν ἔγινε ποτὲ ἐνεχὸς τοῦ ὄγδρου τούτου θανασίμου ἀμαρτήματος.

Ε. Μ' ἀρέσκει τοῦτο. Τοιοῦτοτρόπως ἰσχυροποιοῦνται τὰ πολιτικά θεσπίσματα ἀπὸ τῆς θρησκείας τοὺς κανόνας.

Χ. ΄Ποῖα ὀνομαζεῖς θεσπίσματα;

Ε. Οὕτως ὀνόμασε τὰς διαταγὰς τῆς κυβερνήσεως τὸ Πρωσφρινὸν πολίτευμα. Οὕτως ὀνομαζόμενας τὰς βλεπω τῶρα καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας.

(1) « Ἐνας ἀπὸ τοὺς πληρεξουσίου τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος φοβερίζει ἕνα πολίτην, » διὰ τὸ ἐτόλμος νὰ εἰπῇ, ὅταν ἐγίνετο ἡ ἐκλογή, ὅτι τὸ δεῖνα ὑποκείμενον εἶναι ἀνάξιον αὐτοῦ τοῦ ἐσθμοῦ κ. τ. λ. » (Ἐφημερ. Ἀθην. 1826, ἀριθμ. 13, σελ. 51). Παρκαλιῶ τὸν ἐφημεριδεγράφον. ἔσχατος ἔχει νὰ ἐλέγξῃ κανέν' ἀπὸ τοὺς φοβερίσας τούτους, » νὰ τὸν γνωστοποιῇ ἐννομασί [ἐνομούμενος τὴν καλὴν ἐπιγραφὴν τῆς ἐφημερίδος του, « Ἢ » παρρησία εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς δικαιοσύνης »], διὰ νὰ τὸν γνωρίζωσιν ὅλοι οἱ πολῖται, καὶ νὰ τὸν φεύγωσιν ὡς ἀσεβέστατον Τούρκον· εἰ χριστιανὸς δὲν φοβερίζουν.

X. Άλλο δὲν ἔμεινε πλέον παρὰ νὰ ὀνομάσωσι καὶ τὰς κυβερνήτας θεοῦς ἢ καὶ θεοῦς.

E. Πῶς τοῦτο;

X. Μ' ἐρωτᾷς, ὡς νὰ μὴν ἐγνώριζες τὴν δύναμιν τῆς λέξεως Θεσπίσμα. Αὕτῃ τῆς ἢ ἐτυμολογία μαρτυρεῖ ἥτι σημαίνει φωνὴν ἢ προσαγὴν θεοῦ. Τὰς δέκα, παραδείγματος χάριν, ἐντολάς ἔμπορεῖς νὰ ὀνομάσῃς θεσπίσματα, ὡς καὶ τὰς περιεχομένας εἰς τὸ εὐαγγέλιον διδασχάς. Αὐτοὶ μας οἱ πρόγονοι ἐξεύρεις ποῖα ὀνόμαζαν Θεσπίσματα.

E. Τοὺς χρησμοὺς καὶ τὰς μαντείας.

X. Διότι τὰς ἐπίσπευσαν ὡς φωνὰς καὶ προσταγὰς τῶν θεῶν [1], καὶ ἐξαιρέτως τοῦ Λοξίου Απόλλωνος,

ὁ θεσπιθεὶ τρίποδος ἐν χρυσιάτῳ (2).

E. Θεσπίσματα ὁμοίως ὀνόμαζαν καὶ οἱ Γραικορωμαῖοι Ἀυτοκράτορες τὰς προσταγὰς τῶν.

X. Συμφώνως μὲν μὲ τὴν ὁποίαν εἶχαν περὶ ἑαυτῶν ὑπόληψιν. Ἐπειδὴ ἐσφετερίσθησαν τὴν ἀνυπεύθυνον ἐξουσίαν τοῦ μόνου Ἀυτοκράτορος θεοῦ, γινόμενοι αὐτοὶ ἀπόλυτοι δεσπῶται καὶ Ἀυτοκράτορες, ἐπειδὴ ὀνομαζόντο Θεοὶ (2), ἀκόλουθον ἦτο νὰ ὀνομάζωσι καὶ νὰ πιστεύωσι καὶ τὰ προσταγμάτα τῶν Θεσπίσματα. Ἀλλ' εἰς πολιτείαν, τῆς ὁποίας οἱ ἄρχοντες εἶναι ὑπηρεταὶ νόμων ὑπεύθυναι, καὶ οἱ ἄρχόμενοι σέβονται τοὺς ἄρχοντας ὡς νόμων ὑπηρετάς, καὶ ὄχι ὡς θεοῦς, εἰς ταιαύτην λέγω

[1] Θεσπίσματα, θεῖα δόγματα. -- Θεσπίν, θεῖαν φωνήν. Θεσπίσω, σημαίνει καὶ τὸ μαρτυρεῖν. [Ἰδ. τοὺς Δείκτορας.] Στρατεύονται δ' [οἱ Αἰθίοπες]; ἐπεὶν ποτέ τις ἔβλεψεν κατὰ τὴν δὴν θεσπισμάτων [Ἠρόδοτ. β. 29.]

[2] Ἀριστοτὴν Παιτρ. 9. Ὁμοίως ἔτι καὶ ἐπισημαίνει τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀρχομένου καὶ τοῦ ἀρχομένου. [Ἰδ. Ἠρόδοτος, β. 29. Νικημ. σελ. 17. σσμ. Ἐπισημαίνει καὶ τὸν ἀρχομένου καὶ τοῦ ἀρχομένου.]

πολιτεῖαν, εἶναι ὑπερήφανον, εἶναι δεσποτικόν, εἶναι βλάσφημον νὰ ὀνομαζῶνται αἱ διαταγαὶ τῶν ἀρχόντων Θεσπίσματα.

Ε. Εἶναι καὶ ἄλλα τινὰ καὶ εἰς τὸ προσωρινόν πολίτευμα καὶ εἰς τὰς ἡμερίδας, νεωστὶ πολιτογραφημένα περὶ τῶν ὁποίων ἐπεθύμουν ν' ἀκούσω τὴν κρίσιν σου. Παραδείγματος χάριν...

Χ. Τὴν περὶ τούτων σκέψιν, φίλε μου, δὲν συγχωρεῖ πῶρα ὁ καιρὸς. Βλέπεις, ὅτι μᾶς ἔφθασε τὸ μεσημέριον, ὥρα συνήθης, ὡς ἐξέρχεις, τοῦ γεύματος. Ἄς ἀφήσωμεν τὴν ὀνοματολογίαν εἰς ἄλλον διάλογον. ἢ, ἂν ἀγαπᾶς, σὲ καλῶ ἀπόψε εἰς τὸ δείπνον.

Ε. Ἄν ἦμην βέβαιος, ὅτι τὰ δείπνα σου γεννοῦν, ὡς νομίζεις, ἐνεύρατα, ἤθελα δεχθῆν τὸ καλεσμά σου, διὰ μόνην τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ὀνειρευθῶ καὶ δεύτερον, ἂν ἦτο δυνατόν, τὸν μακαρίτην Βότσαριν... Ἄλλα τὸν ὑπηρετήν μου βλέπω καὶ ἐγὼ τρέχοντα πρὸς ἡμᾶς μὲ ἐπιστολὴν εἰς τὰς χεῖρας... Φέρε... Μὲ συγχωρεῖς νὰ τὴν ἀναγνώσω;

Χ. Μάλιστα σὲ παρακαλῶ, ἂν περιέχη τί νέον νὰ μὲ τὸ κοιωνήσης.

Ε. Ἄ! Ἄ! Νέον καὶ παράδοξον. Ἀπέθανεν ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας Ἀλέξανδρος.

Χ. Νέον, ναί, ἀλλὰ παράδοξον, ὄχι· πλὴν, ἔννομον ζοῦς τοὺς Αὐτοκράτορας ἀθανάτους. Λέγε τι περὶ τοῦ διαδόχου του;

Ε. Παραιτήθη ὁ Κωνσταντῖνος, κ' ἐβασίλευσεν εἰς τόπον αὐτοῦ ὁ Νικόλαος· καὶ τοῦτο παράδωξον.

Χ. Ἰσως τοῦτο. Ὅσιν ἄμωσ καὶ ἂν ἐβασίλευσεν, οὐαὶ εἰς τοὺς Τούρκους! δὲν ἔχουν νὰ ἐλπίζωσ' ἀπ' αὐτὸν τὴν μακροθυμίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ε. Μὲ δυσαρέστησιν, φίλε, σ' ἀφίνω. Ὁ ἐπιτέλλων μ' ἐρωτᾷ περὶ πραγμάτων, εἰς τὰ ὅποια χρεωσῶ ν' ἀποκριθῶ παρὰ ταῦτα. Ὑγιαίνει.

Χ. Ὑγιαίνει καὶ σὺ. Μὴ λησμονήσης τὴν διὰ τύπων ἐκδοσὶν τοῦ ὄνειρου.

26 Μαρτίου, 1826.

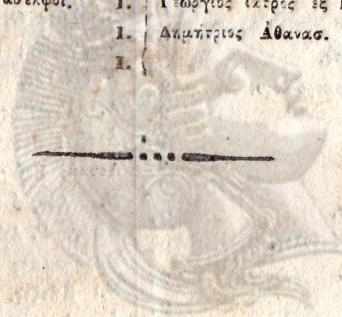
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΦΙΛΑΘΟΜΟΥΣΩΝ ΛΑΠΑΝΗ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ
ΕΠΕΧΕΙΡΕΣΘΗ Η ΦΚΑΟΣΙΣ.

Οί Κύριοι	δ' αντίτυπα.	Οί Κύριοι	δ' αντίτυπα.
Ανώ υός της.	150.	Δουκοβιγος Αργοθέτης.	
Ανώ υός της.	30.	Νικολαος Γ. Παγγιλάκης.	
Εμμανουήλ Ξένος.	24.	Γρίκος Παντελή Γρίκος.	
Παντελής Κ. Παντελή Ύδραϊός.	20.	Καπ. Νικόλαος Βότσης.	
Καπ. Νικόλαος Α. Βίκου.	20.	Γεώργιος Παπ. Μανόλης.	
Ίωσήφ Ν. Κισσάπης.	20.	Παπ. Ανδρέας Κασσακέντης Σέρφιος.	
Ίωάννης Α. Κοκκίνης.	15.	Μιχαήλ Παπ. Δημήτριου.	

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΛΟΠΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Οί Κύριοι	δ' αντίτυπα.	Οί Κύριοι	δ' αντίτυπα.
Εμμανουήλ Αντωνιάδης.	5.	Δημ. Ροδοδάκης.	
Ανδρ. Ζοήμης.	4.	Βασίλειος Θεαγένης.	
Διονύσιος Ορφανός.	4.	Μαργαρίτης Παππαδούλης.	
Σπυρ. Σπυλιόπουλος.	3.	Ν. Κάλλης.	
Σταμάτιος Ν. Μαυροκορδάτου.	2.	Α. Γουζέλης.	
Αντώνιος Τζούνης.	2.	Αλέξιος Βλαχόπουλος.	
Πέτρος Στεφανίδης.	2.	Λουκάς Βνίας.	
Άνασ. Αγαλιόπουλος.	2.	Ν. Δουρώτης.	
Ν. Φιογαβίτης.	2.	Κωνσ. Γ. Λήμιος.	
Κάρολος Δρακόπουλος.	2.	Χαραλάμπος Μιλιάνης.	
Χρυσανθάκης Κυριζόπουλος.	2.	Ν. Κήτσης.	
Νικολ. Κοσφιτάκης.	2.	Άναστάσιος Σοφιανόπουλος.	
Ίωάν. Βεζούλας.	2.	Στέφ. Α. Μακρής.	
Παναγ. Νικολαΐδης.	2.	Δ. Βούλης.	
Γεώργιος Σισίνης.	1.	Φ. Αγγελίδης.	
Αρχιεπίς Αίγινης και Ύδρας Κ. Γεράσιμος.	1.	Πέτρος Μαρκεζός.	
Νικόλαος Κωσταρόζης.	1.	Σωτήρ. Θεογένης.	
Δαζλος Αλεξανδρου Κοκκίνης.	1.	Φώτιος Ηλιάδης.	
Χριστόδουλος Υ. Μασραγιάνης.	1.	Μιχάηλ Οϊανόμου.	
Ίωάννης Αλεξανδρου Κοκκίνης.	1.	Γεώργ. Μανουτάκης.	
Δημήτριος Βαβίτης.	1.	Κ. Δεληγαμήνης Ηπειρώτης.	
Σπύρ. Κυπαρισσίας.	1.	Δημήτρ. Νικολαΐδης.	
Κωνσ. Θεοχρόπουλος.	1.	Άναστάσιος Ίω. Καραμήχου.	
Κωνσ. Αξιώτης.	1.		
Ν. Γερακάρης.	1.		
Ίωάν. Αμβροσιάδης.	1.		

Μ. Σπίδης.	Υ.	Κυριάκος Μόραλης.	Γ.
Ιωάν. Οικονόμου. εκ Βοστίτσας.	Γ.	Κωνσταντ. Κυριακίδης Τόμπρα.	Γ.
Ιωάν. Γ. Οικονομοπούλος.	Γ.	Κωνσταντίνος Δημηδης εκ Γρεβενών.	Γ.
Χαραλ. Παπαδόπουλος.	Υ.	Γ. Μελιδόνης Κρης.	Γ.
Θεοδόσιος Άνα Πανοκόπουλος.	Γ.	Ν. Νικητόπουλος εκ Δημητρίτσας.	Γ.
Γεωργ. Κουτσάλη.	Γ.	Πέτρος Βαλέης.	Γ.
Άναγν. Παπαγιαννακόπουλος.	Γ.	Αναγνώστης Μπουσης Σπερχειώτης.	Γ.
Στέφανος Κρήτης.	Γ.	Κωνσταντίνος Νικολάου.	Γ.
Αιμίλιος Νίνος.	Γ.	Αναστάσιος Νικολαΐδης.	Γ.
Παναγ. Κοκαλιάρης.	Γ.	Άναγνώστης Αιωνοδάπουλος.	Γ.
Αναγνώστης Νικολού Τρόιτη εκ Σαλώνων.	Γ.	Γεώργιος Κοντογεωργακόπουλος.	Γ.
Γεωργ. Πυριπάρης Μαυροβαλασσίτης.	Γ.	Άρθαγγελος Ηγ. υμ. του Λαφίου Αθηνάϊος.	Γ.
Παναγιώτης Καλλιμερης.	Γ.	Άνδρέας Σωτηρίου Νεσκά.	Γ.
Θεοδώλας Λάγγρης και αδελφοί.	Γ.	Ζαφείριος Γιαννίκη Κυθωνεύς.	Γ.
Αιζ. Λουκόπουλος.	Γ.	Γεώργιος Ιάκωβ εκ Ιωαννίνων.	Γ.
Χρ. Στ. Αντωνόπουλος.	Γ.	Αιμίτριος Άθανασ. χ. Αποστολ.	Γ.
	Γ.		

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
 ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ

Μ. Σιδος
Ἰωάν. Οἰ
Ἰωάν.
Χο

Γα
Παύλ
Θεόδωρ
Αἰς Λο
Κρ. Σ.

ΕΡΑΤΕΛΜΙΑ
ΝΕΑΝΤΟΝ